

Internationellt bistånd

7

Förslag till statsbudget för 2009

Internationellt bistånd

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut	9
2	Utgiftsområde 7 Internationellt bistånd.....	11
2.1	Omfattning.....	11
2.2	Utgiftsutveckling	12
3	Internationellt utvecklingssamarbete	15
3.1	Omfattning.....	15
3.2	Utgiftsutveckling	15
3.3	Mål	16
3.4	Resultatredovisning	16
3.4.1	Samstämighetspolitiken.....	17
3.4.2	Tematisk redovisning – bilateralt och multilateralt utvecklingssamarbete samt utvecklingssamarbetet genom EU	18
3.4.3	Redovisning per region – bilateralt och multilateralt utvecklingssamarbete samt utvecklingssamarbetet genom EU	39
3.4.4	Analys och slutsatser	51
3.5	Revisionens iakttagelser.....	52
3.6	Politikens inriktning	53
3.6.1	Utvecklingssamarbetets roll i en samstämmig politik för global utveckling	53
3.6.2	De globala utmaningarna och utvecklingssamarbetets tematiska prioriteringar	54
3.6.3	Effektivitet och kvalitet.....	63
3.6.4	Bilateralt utvecklingssamarbete.....	66
3.6.5	Utvecklingssamarbetet genom EU	74
3.6.6	Multilateralt utvecklingssamarbete	75
3.6.7	Humanitärt bistånd.....	77
3.7	Budgetförslag	78
3.7.1	1:1 Biståndsverksamhet	78
3.7.2	1:2 Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete	81
3.7.3	1:3 Nordiska Afrikainstitutet.....	81
3.7.4	1:4 Folke Bernadotteakademin	82
3.7.5	1:5 Riksrevisionen: Internationellt utvecklingssamarbete.....	83
3.7.6	1:6 Institutet för utvärdering av internationellt utvecklingssamarbete	85

4	Reformsamarbete i Östeuropa	87
4.1	Omfattning	87
4.2	Utgiftsutveckling.....	87
4.3	Mål.....	87
4.4	Resultatredovisning.....	88
4.5	Politikens inriktning.....	88
4.5.1	Sveriges utvecklingssamarbete - bilateralt, multilateralt samt genom EU	88
4.6	Budgetförslag.....	92
4.6.1	2:1 Reformsamarbete i Östeuropa.....	92

Tabellförteckning

Anslagsbelopp.....	10
2.1 Biståndsram, avräkningar och biståndsanslag.....	12
2.2 Utgiftsutveckling inom utgiftsområde 7.....	12
2.3 Härledning av ramnivån 2009–2011. Utgiftsområde 7 Internationellt bistånd.....	13
2.4 Ramnivå 2009 realekonomiskt fördelad, utgiftsområde 7 Internationellt bistånd.....	13
3.1 Utgiftsutveckling inom området Internationellt utvecklingsamarbete.....	15
3.2 Swedfunds genomsnittliga avkastning i förhållande till genomsnittlig statskuldränta, 2004–2007.....	27
3.3 Indikatorer och mål för genomförandet av Parisdeklarationen 2010.....	36
3.4 Programstöd, utfall och andel av Sidas utbetalade medel, 2005–2007.....	37
3.5 Utfall av budgetstöd per land, 2007.....	40
3.6 Anslaget 1:1 Biståndsverksamhet, utvecklingsamarbete genom Sida.....	74
3.7 Basbudgetstöd till FN:s ekonomiska och sociala verksamhet 2006 - 2009.....	76
3.8 Anslaget 1:1 Biståndsverksamhet, utvecklingsamarbete genom UD, SRV, RPS och SI.....	78
3.9 Anslagsutveckling för 1:1 Biståndsverksamhet.....	78
3.10 Särskilt bemyndigande om ekonomiska åtaganden.....	79
3.11 Härledning av anslagsnivån 2009–2011, för 1:1 Biståndsverksamhet.....	81
3.12 Anslagsutveckling för 1:2 Styrelsen för internationellt utvecklingsamarbete.....	81
3.13 Härledning av anslagsnivån 2009–2011, för 1:2 Styrelsen för internationellt utvecklingsamarbete.....	81
3.14 Anslagsutveckling för 1:3 Nordiska Afrikainstitutet.....	81
3.15 Härledning av anslagsnivån 2009–2011, för 1:3 Nordiska Afrikainstitutet.....	82
3.16 Anslagsutveckling för 1:4 Folke Bernadotteakademin.....	82
3.17 Härledning av anslagsnivån 2009–2011, för 1:4 Folke Bernadotteakademin.....	83
3.18 Anslagsutveckling för 1:5 Riksrevisionen: Internationellt utvecklingsamarbete.....	83
3.19 Särskilt bemyndigande om ekonomiska åtaganden 1:5 Riksrevisionen: Internationellt utvecklingsamarbete.....	84
3.20 Härledning av anslagsnivån 2009–2011, för 1:5 Riksrevisionen: Internationellt utvecklingsamarbete.....	84
3.21 Anslagsutveckling för 1:6 Institutet för utvärdering av internationellt utvecklingsamarbete.....	85
3.22 Härledning av anslagsnivån 2009–2011, för 1:6 Institutet för utvärdering av internationellt utvecklingsamarbete.....	85
4.1 Utgiftsutveckling inom område Reformsamarbete i Östeuropa.....	87
4.2 Anslagsutveckling för 2:1 Reformsamarbete i Östeuropa.....	92
4.3 Särskilt bemyndigande om ekonomiska åtaganden.....	92

4.4 Härledning av anslagsnivån 2009–2011, för 2:1 Reformsamarbete i Östeuropa.....	92
---	----

Diagramförteckning

3.1 Swedfunds beslutade, avtalade och utbetalda investeringar, 1999–2007	27
--	----

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringen föreslår att riksdagen

1. fastställer biståndsramen för internationellt utvecklingssamarbete till en procent av vid budgeteringstillfället beräknad bruttonationalinkomst (BNI) för 2009 (avsnitt 2.1),
2. godkänner det mål för underindelningen Internationellt utvecklingssamarbete som regeringen föreslår och att målet för politikområde 8 Internationellt utvecklingssamarbete upphör att gälla (avsnitt 3.3),
3. godkänner det mål för underindelningen Reformsamarbete i Östeuropa som regeringen föreslår och att målet för politikområde 49 Reformsamarbete i Östeuropa upphör att gälla (avsnitt 4.3),
4. godkänner de riktlinjer som regeringen föreslår för ett nytt system för finansiering av utvecklingslån och garantier samt att riksdagens tidigare beslut om u-krediter och biståndskrediter inte längre ska gälla (avsnitt 3.6.4),
5. godkänner att subventioner av premier för garantier får belasta anslaget 1:1 *Biståndsverksamhet* i enlighet med vad regeringen förordar (avsnitt 3.6.4),
6. bemyndigar regeringen att under 2009 för ramanslaget 1:1 *Biståndsverksamhet* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 50 749 000 000 kronor under 2009–2028 (avsnitt 3.7.1),
7. bemyndigar regeringen att under 2009 för ramanslaget 1:1 *Biståndsverksamhet* ikläda staten betalningsansvar i form av statliga garantier som inklusive tidigare gjorda åtaganden uppgår till ett belopp av högst 5 718 700 000 kronor (avsnitt 3.7.1),
8. bemyndigar regeringen att under 2009 ikläda staten betalningsansvar i form av statliga garantier för Nordiska investeringsbankens miljöinvesteringsslån som inklusive tidigare gjorda åtaganden uppgår till ett belopp av högst 990 000 000 kronor (avsnitt 3.7.1),
9. bemyndigar regeringen att under 2009 för ramanslaget 1:1 *Biståndsverksamhet* besluta om medel för teknisk assistans om 15 000 000 kronor att disponeras av Swedfund International AB (avsnitt 3.7.1),
10. bemyndigar regeringen att under 2009 för ramanslaget 2:1 *Reformsamarbete i Östeuropa* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 2 427 000 000 kronor under 2009–2016 (avsnitt 4.6.1),
11. för budgetåret 2009 anvisar anslagen under utgiftsområde 7 *Internationellt bistånd*, såvitt avser anslag som står till regeringens disposition, enligt följande uppställning:

Riksrevisionens styrelse föreslår att riksdagen

12. bemyndigar Riksrevisionen att under 2009 för ramanslaget 1:5 *Riksrevisionen: Internationellt utvecklingssamarbete* göra ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 30 000 000 kronor efter 2009 (avsnitt 3.7.5),
13. för budgetåret 2009 anvisar ett anslag under utgiftsområde 7 *Internationellt bistånd*, när det gäller anslaget som är avsett för Riksrevisionen, enligt följande uppställning:

Anslagsbelopp

Tusental kronor

Anslag	Anslagstyp	
1:1 Biståndsverksamhet	Ramanslag	27 627 171
1:2 Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (Sida)	Ramanslag	906 475
1:3 Nordiska Afrikainstitutet	Ramanslag	14 682
1:4 Folke Bernadotteakademin	Ramanslag	41 896
1:5 Riksrevisionen: Internationellt utvecklingssamarbete	Ramanslag	40 000
1:6 Institutet för utvärdering av internationellt utvecklingssamarbete	Ramanslag	20 295
2:1 Reformsamarbete i Östeuropa	Ramanslag	1 458 860
Summa		30 109 379

2 Utgiftsområde 7 Internationellt bistånd

2.1 Omfattning

Utgiftsområde 7 Internationellt bistånd underindelas i Internationellt utvecklingssamarbete och Reformsamarbete i Östeuropa.

Ramen för utgiftsområdet

Regeringen föreslår att biståndsramen för 2009 uppgår till 33,9 miljarder kronor, vilket motsvarar en procent av beräknad bruttonationalinkomst (BNI). Det föreslagna beloppet för utgiftsområde 7 Internationellt bistånd uppgår till 30,1 miljarder kronor och är i förhållande till biståndsramen minskat med avräkningar och ökat med 45,6 miljoner kronor för samarbete med Östeuropa som inte klassificeras som utvecklingsbistånd enligt Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD) och dess biståndskommitté (DAC).

Avräkningar från biståndsramen

De sammanlagda avräkningarna från biståndsramen uppgår 2009 till 3,8 miljarder kronor. Det är en minskning med 673 miljoner kronor jämfört med föregående år. Avräkningarna som andel av biståndsramen uppgår 2009 till 11 procent jämfört med 14 procent 2008.

Avräkningen för kostnader för asylsökande från utvecklingsländer har minskat från föregående år. För 2009 uppgår denna avräkning till 2 miljarder kronor.

Från biståndsramen avräknas vidare kostnader för det svenska bidraget till den del av Europeiska unionens (EU) gemensamma bistånd som finansieras över EU:s reguljära budget. För avräkningen 2009 har Sveriges faktiska kostnad för biståndet på den totala EU budgeten 2007 använts. För 2009 uppgår avräkningen till knappt 1,4 miljarder kronor.

Skuldavskrivningar riktade mot de allra fattigaste länderna klassificeras som bistånd enligt OECD/DAC. För 2009 beräknar regeringen att Togos bilaterala skuld kommer att skrivas av efter förhandlingar i Parisklubben. Skulden beräknas uppgå till 77 miljoner kronor. Regeringen har beslutat att Exportkreditnämnden (EKN) ska kompenseras för kostnader orsakade av bilaterala skuldavskrivningar (UD2006/4028/MU). För de bilaterala skuldavskrivningar som genomfördes under 2007 uppgår compensationen till 292 miljoner kronor. För att inte biståndsramen ska belastas dubbelt för samma utgift, måste biståndsramen tillgodogöras det belopp EKN kompenseras med. Avräkningen från biståndsramen för bilaterala skuldavskrivningar uppgår därför till ett positivt belopp om 215 miljoner kronor för 2009.

Avräkningen för administrativa kostnader m.m. består främst av utrikesförvaltningens administration av utvecklingssamarbetet, medel under UO6 för Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps internationella biståndsverksamhet samt den del av bidraget till Förenta nationerna (FN) som utbetalas från andra utgiftsområden och som klassificeras som bistånd. De medel som regeringen föreslår att Myndigheten för samhällsskydd och beredskap ska disponera

fr.o.m. 2009 har tidigare belastat anslaget 8:1 Biståndsverksamhet under UO7. Avräkningen från biståndsramen ökar med samma belopp som överförs. Avräkningen för utrikesförvaltningen uppgår till 352 miljoner

kronor. Sammanlagt uppgår avräkningen till 613 miljoner kronor i 2009 års prisläge. Avräkningen är delvis beroende av valutakurser och konsumentprisindex.

Tabell 2.1 Biståndsram, avräkningar och biståndsanslag

miljoner kronor

BUDGETÅR	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Biståndsram	28 090	30 139	32 038	33 863	35 407	37 262
–Avräkningar	2 670	4 609	4 473	3 800	4 029	4 128
<i>Varav:</i>						
Skuldavskrivningar		1 500	500	-215		
Flyktningkostnader	1 212	1 745	2 508	2 039	2 029	2 084
EU-bistånd	1 135	1 008	981	1 362	1 382	1 420
Administration m.m.	324	356	483	613	617	624
Biståndsdelen av Internationellt utvecklingssamarbete och Reformsamarbete i Östeuropa¹	25 420	25 529	27 565	30 064	31 378	33 134
Biståndsram i procent av beräknad BNI	1,0%	1,0%	1,0%	1,0%	1,0%	1,0%

¹ Internationellt utvecklingssamarbete består av anslagen 1:1 *Biståndsverksamhet* (exkl. samarbetet med Östeuropa), 1:2 *Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete* (exkl. samarbetet med Östeuropa), 1:3 *Nordiska Afrikainstitutet*, 1:4 *Folke Bernadotteakademien*, 1:5 *Riksrevisionen: Internationellt utvecklingssamarbete* och 1:6 *Institutet för utvärdering av internationellt utvecklingssamarbete*. Reformsamarbete i Östeuropa består av anslaget 2:1 *Reformsamarbete i Östeuropa*.

2.2 Utgiftsutveckling

Tabell 2.2 Utgiftsutveckling inom utgiftsområde 7

miljoner kronor

	Utfall 2007	Budget 2008 ¹	Prognos 2008	Förslag 2009	Beräknat 2010	Beräknat 2011
<i>Internationellt utvecklingssamarbete</i>						
1:1 Biståndsverksamhet	24 715	25 479	25 572	27 627	28 794	30 511
1:2 Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (Sida)	628	889	885	906	935	954
1:3 Nordiska Afrikainstitutet	14	14	14	15	15	15
1:4 Folke Bernadotteakademien	31	41	40	42	43	44
1:5 Riksrevisionen: Internationellt utvecklingssamarbete	37	40	39	40	40	40
1:6 Institutet för utvärdering av internationellt utvecklingssamarbete	16	20	20	20	21	21
Summa Internationellt utvecklingssamarbete	25 441	26 483	26 570	28 651	29 848	31 586
<i>Reformsamarbete i Östeuropa</i>						
2:1 Reformsamarbete i Östeuropa		1 219	1 219	1 459	1 581	1 598
Summa Reformsamarbete i Östeuropa	0	1 219	1 219	1 459	1 581	1 598
<i>Äldreanslag</i>						
2006 08:05 Avsättning för förlustrisker vad avser garantier för finansiellt stöd och exportkreditgarantier		0		0	0	0
Summa Äldreanslag	0	0	0	0	0	0
Totalt för utgiftsområde 7 Internationellt bistånd	25 441	27 702	27 789	30 109	31 430	33 184

Anmärkning: Beloppen är avrundade och överensstämmer därför inte alltid med summan.

¹ Inklusivt tilläggsbudget i samband med 2008 års tilläggsbudgetproposition (bet. 2007/08:FiU21) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

**Tabell 2.3 Härledning av ramnivån 2009–2011.
Utgiftsområde 7 Internationellt bistånd**

Miljoner kronor

	2009	2010	2011
Anvisat 2008¹	27 702	27 702	27 702
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning	17	47	68
Beslut	97	-127	-127
Övriga makroekonomiska företsättningar	1 826	3 370	5 224
Volymer	550	521	400
Överföring till/från andra utgiftsområden	-152	-152	-152
Övrigt	69	69	69
Ny ramnivå	30 109	31 430	33 184

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2007 (bet. 2007/08:FiU10).
Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

Biståndsramens storlek bestäms utifrån den procentsats (andel av BNI) som riksdagen beslutat om för varje enskilt år. Vid beräkningen av biståndsramen används den senast tillgängliga BNI-prognosen. Varje år rapporteras det totala svenska biståndet efter avslutat budgetår till DAC som ansvarar för att sammanställa medlemsländernas biståndsstatistik. Vid rapporteringstillfället används den senast tillgängliga BNI-prognosen, vilket kan bidra till att skillnader mellan prognos och officiell statistik uppstår. Skillnader mellan budgeterat utvecklingsarbete och utfall kan också bero på att bidrag till de multilaterala finansieringsinstitutionerna rapporteras i sin helhet till DAC det år skuldsedeln läggs. I statsbudgeten fördelas

**Tabell 2.4 Ramnivå 2009 realekonomiskt fördelad¹,
utgiftsområde 7 Internationellt bistånd**

Miljoner kronor

	2009
Transfereringar ²	26 752
Verksamhetskostnader ³	3 373
Investeringar ⁴	-16
Summa ramnivå	30 109

¹Den realekonomiska fördelningen baseras på utfallet 2007 samt kända förändringar av anslagens användning.

²Med transfereringar avses inkomstöverföringar dvs. utbetalningar av bidrag från staten t.ex. hushåll, företag eller kommuner utan att staten erhåller någon direkt motprestation.

³Med verksamhetskostnader avses resurser som de statliga myndigheterna använder i verksamheten t.ex. utgifter för löner, hyror och inköp av varor och tjänster.

⁴Med investeringar avses utgifter för anskaffning av varaktiga tillgångar såsom byggnader, maskiner, immateriella tillgångar och finansiella tillgångar.

bidraget i stället över flera år, i den takt utbetalningar görs. För de bilaterala skuldavskrivningarna kan avräkningen vara i otakt mot de faktiskt genomförda bilaterala skuldavskrivningarna som rapporteras till DAC. Detta p.g.a. att avräkningen budgeteras efter planerade ej genomförda skuldavskrivningar. Även i avräkningen för EU-biståndet kan beloppet i avräkningen, som grundar sig på faktiskt utfall två år tidigare, skilja sig mot faktiskt utfall för gällande år, vilket är den summa som rapporteras till DAC. I rapporteringen ingår även samtliga utgifter, inklusive avräkningar (se tabell 2.1) och skuldavskrivningar, som kan klassificeras som bistånd enligt DAC:s definition.

3 Internationellt utvecklingssamarbete

3.1 Omfattning

Under Internationellt utvecklingssamarbete finns sex anslag: biståndsverksamhet, förvaltningsanslagen för Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (Sida), Nordiska Afrikainstitutet (NAI), Folke Bernadotteakademin (FBA), Institutet för utvärdering av internationellt utvecklingssamarbete (Sadev) samt Riksrevisionens anslag för internationellt utvecklingssamarbete.

Insatser inom området finansieras framför allt från biståndsramen. Från den görs avräkningar i enlighet med OECD/DAC:s definition av bistånd för biståndsklassificerade kostnader inom andra utgiftsområden. Den del av området som inte finansieras från biståndsramen är de medel för samarbetet med Ryssland som inte klassificeras som bistånd. Från och med 2008 finansieras utvecklingssamarbetet med Östeuropa från ett eget anslag (avsnitt 4.1).

3.2 Utgiftsutveckling

Tabell 3.1 Utgiftsutveckling inom området Internationellt utvecklingssamarbete

Milljoner kronor

	Utfall 2007	Budget 2008 ¹	Prognos 2008	Förslag 2009	Beräknat 2010	Beräknat 2011
<i>Internationellt utvecklingssamarbete</i>						
1:1 Biståndsverksamhet	24 715	25 479	25 572	27 627	28 794	30 511
1:2 Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (Sida)	628	889	885	906	935	954
1:3 Nordiska Afrikainstitutet	14	14	14	15	15	15
1:4 Folke Bernadotteakademin	31	41	40	42	43	44
1:5 Riksrevisionen: Internationellt utvecklingssamarbete	37	40	39	40	40	40
1:6 Institutet för utvärdering av internationellt utvecklingssamarbete	16	20	20	20	21	21
Summa Internationellt utvecklingssamarbete	25 441	26 483	26 570	28 651	29 848	31 586
Summa Åldreanslag	0	0	0	0	0	0

Anmärkning: Beloppen är avrundade och överensstämmer därför inte alltid med summan.

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2008 års tilläggsbudgetproposition (bet. 2007/08:FiU21) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

3.3 Mål

Regeringens förslag: Målet för politikområde 8 Internationellt utvecklingssamarbete upphör att gälla. Målet för underindelningen Internationellt utvecklingssamarbete föreslås vara: att bidra till att skapa förutsättningar för fattiga människor att förbättra sina levnadsvillkor.

Skälen för regeringens förslag: Som regeringen aviserade i 2008 års ekonomiska vårproposition (prop. 2007/08:100, avsnitt 4.4.4) och som närmare utvecklas i denna proposition (avsnitt 10.4.1, volym 1) utgår den enhetliga verksamhetsstrukturen. Det innebär att utgiftsområden inte kommer att indelas i politikområden. Mot denna bakgrund bör målet för politikområde 8 Internationellt utvecklingssamarbete upphävas. En underindelning av utgiftsområde 7 Internationellt bistånd som motsvarar de nuvarande politikområdena görs fr.o.m. 2009. Det föreslagna målet för underindelningen Internationell utvecklingssamarbete överensstämmer med det mål för politikområde 8 Internationellt utvecklingssamarbete som riksdagen godkände 2003.

Liksom all annan statlig verksamhet omfattas utvecklingssamarbetet av Sveriges politik för global utveckling, vilken antogs av riksdagen i december 2003 och baseras på regeringens proposition Gemensamt ansvar – Sveriges politik för global utveckling (prop. 2002/03:122, bet. 2003/04:UU3, rskr. 2003/04:112). Politiken för global utveckling ger alla statliga aktörer i uppdrag att, inom ramen för egna områdesspecifika målsättningar, söka vägar för att stärka det svenska bidraget till en rättvis och hållbar global utveckling.

3.4 Resultatredovisning

Regeringen har inlett ett omfattande förändringsarbete i syfte att skapa en ny utvecklingspolitik som kännetecknas av kvalitet, effektivitet och resultat. Under 2007 fattades flera beslut som redan har fått genomslag och påverkat det svenska bilaterala och multilaterala utvecklingssamarbetet. En ny svensk utvecklingspolitik finns nu på plats.

Regeringen beslutade 2007 att fokusera det bilaterala utvecklingssamarbetet till färre länder. Genom landfokuseringen kan Sverige stärka partnerskapen med våra viktigaste samarbetsländer och fortsätta vara en tongivande givare med hög kvalitet i utvecklingssamarbetet och med ett ökat fokus på fattigdomsbekämpning, Afrika och reformsamarbete i Östeuropa. Regeringen har mellan januari 2007 och augusti 2008 fattat beslut om 21 uppdrag till Sida att ta fram förslag till samarbetsstrategier, utfasningsstrategier eller utfasningsplaner där regeringens nya utvecklingspolitik får genomslag. För att tydliggöra skälen för Sveriges närvaro har Sveriges samarbetsländer delats in i olika kategorier. Detta bidrar till högre effektivitet genom att tydliggöra ansatsen för varför Sverige engagerar sig i ett samarbete.

Regeringen har tagit beslut om en strategi för Sveriges multilaterala utvecklingssamarbete och har i enlighet med denna inlett arbetet med att kvalitetssäkra och effektivisera det svenska engagemanget i multilaterala organisationer. 27 organisationer har under 2007 analyserats utifrån kriterierna relevans och effektivitet i förhållande till den svenska utvecklingspolitiken. Utfallet av analyserna har bl.a. fått genomslag i regeringens beslut om bidrag för 2008.

Regeringen har genomfört ett antal strukturella förändringar för att förbättra styrningen och resultatredovisningen för det samlade utvecklingssamarbetet. Regeringen beslutade om en heltäckande styrmodell för det samlade utvecklingssamarbetet under 2007. I enlighet med modellen har Sidans regleringsbrev och instruktion omstrukturerats, strategier för att styra verksamheten inom globala utvecklingsprogram och den konfliktrelaterade verksamheten under Sidans anslagspost för humanitära insatser har tagits fram och en plan för att utveckla kompetensen för utvecklingsfrågor inom Utrikesdepartementet har fastställts.

Regeringen har i skrivelsen om Sveriges politik för global utveckling (Skr. 2007/08:89) aviserat en nystart för samstämmighetspolitiken. Sex globala utmaningar (förtryck, ekonomiskt utanförskap, migrationsströmmar, klimatförändringar och miljöpåverkan, konflikter och sviktande situationer samt smittsamma sjukdomar och andra hälsohot) har identifierats som centrala för att nå målet om en rättvis och hållbar global utveckling och utgör grunden för

regeringens arbete med att precisera och konkretisera politiken.

Regeringen beslutade 2007 om tre tematiska prioriteringar i utvecklingssamarbetet för mandatperioden: demokrati och mänskliga rättigheter, miljö och klimat samt främjande av jämställdhet och kvinnors roll i utveckling. Prioriteringarna har redan lämnat avtryck, exempelvis har policy- och metodutvecklingen inom respektive område stärkts och prioriteringarna återspeglas i allt högre grad i planeringen och genomförandet av biståndet.

Nedan redovisas först resultat från utvecklingssamarbetets bidrag till den svenska samstämmighetspolitiken och därefter resultat från det svenska bilaterala och multilaterala utvecklingssamarbetet samt utvecklingssamarbetet genom EU. Redovisningsperioden omfattar januari 2007 till augusti 2008.

3.4.1 Samstämmighetspolitiken

Regeringens utvecklingspolitik inbegriper både ett effektivt bistånd av hög kvalitet och en samstämmighetspolitik som främjar utveckling och som omfattar samtliga statliga aktörer.

Utgångspunkten för regeringens utvecklingspolitik är riksdagens beslut om regeringens proposition Gemensamt ansvar – Sveriges politik för global utveckling (prop. 2002/03:122, bet. 2003/04:UU3, rskr. 2003/04:112) och dess betoning av samstämmigt agerande mellan statliga aktörer för att nå målet om att bidra till en rättvis och hållbar global utveckling.

De resultat som uppnåtts i arbetet med den svenska politiken för global utveckling visar att biståndet i stor utsträckning utvecklats i enlighet med riksdagens beslut, bl.a. med avseende på stärkt mål- och resultatstyrning, harmonisering, fokusering till färre samarbetsländer och samordning med andra givare, medan resultatet av genomförandet av samstämmighetspolitiken delvis varit bristfälligt. Orsaker till detta, vilket bl.a. lyfts fram i internationella utvärderingar, är bristande politiskt ägarskap för politiken, bristande förståelse för vad politiken betyder i praktiken samt otillräckliga strategier för politikens genomförande. Genomförandet av politiken har bl.a. begränsats av det stora antalet mål samt av bristande relevans och styrvärde för flera av de 65 målen. För att förbättra genomförandet av samstämmighetspolitiken har

regeringen i skrivelsen om Sveriges politik för global utveckling (Skr. 2007/08:89) aviserat en nystart för politiken för global utveckling. För att på allvar omsätta politiken i praktiken konkretiseras arbetet under mandatperioden till sex globala utmaningar som regeringen identifierat som centrala för att nå målet om en rättvis och hållbar global utveckling. Utmaningarna är förtryck, ekonomiskt utanförskap, migrationsströmmar, klimatförändringar och miljöpåverkan, konflikter och sviktande situationer samt smittsamma sjukdomar och andra hälsohot.

Utvecklingssamarbetet har en viktig roll och uppgift att bidra till samstämmighetspolitiken. Det handlar dels om att bidra med specifik kunskap och erfarenhet om fattigdom, fattigdomsbekämpning och utveckling för att utforma politik inom annan statlig verksamhet, dels om att inom ramen för det egna målet fungera som katalysator och komplement för insatser inom annan statlig verksamhet.

Inom EU fattade EU:s biståndsministrar under 2007 flera viktiga beslut, där Sveriges fokus på samstämmighet vann gehör. Rådsslutsatser med prioriteringar för tolv tematiska områden har fattats på basis av EU-kommissionens första rapport om hur EU bidrar till global utveckling och fattigdomsbekämpning inom andra områden än biståndet. EU:s bistånds- och försvarsministrar antog gemensamt rådsslutsatser om säkerhet och utveckling för att öka samstämmigheten mellan de två områdena.

Nedan ges exempel på samverkan mellan utvecklingssamarbetet och annan statlig verksamhet.

Handel och jordbruk

Närheten mellan utvecklingssamarbetet, jordbrukspolitiken och handelspolitiken ökar. Ett exempel på detta är initiativet "Aid for Trade" som syftar till att ta ett helhetsgrepp på det handelsrelaterade biståndet. I ökande utsträckning diskuteras specifika behov av handelsrelaterat bistånd, t.ex. kapacitetshöjande insatser, som krävs för att genomföra och dra nytta av globala, regionala och bilaterala handelsavtal och reformer.

Dessa insatser kompletterar det arbete som bedrivs inom handelspolitiken för att montera ned tullar och andra handelshinder, och inom EU:s gemensamma jordbrukspolitik för att

minska marknadsstörande element. Sammantaget syftar arbetet till att öka incitament och möjligheter för utvecklingsländer att utnyttja handeln som motor för ekonomisk utveckling.

Genom stöd till FN:s Global Compact och företagets roll för att uppfylla millenniemålen har regeringen stöttat uppbyggnaden av lokala nätverk i utvecklingsländer och på nya marknader. En viktig utgångspunkt för arbetet har varit att socialt ansvarstagande inte ska kunna användas som handelshinder eller för att utestänga exportörer i utvecklingsländer. Arbetet har bl.a. resulterat i att företag i utvecklingsländer nu utgör majoriteten av medlemmarna i Global Compact samt att acceptansen för t.ex. grundläggande arbetsvillkor har ökat. Deltagandet i de internationella policyprocesserna i nära samarbete mellan företag, näringslivsorganisationer och det civila samhället kring företagets sociala ansvar (Corporate Social Responsibility – CSR) har också ökat. I länder som Kina och Indien har det bl.a. resulterat i att stora statsägda bolag i många fall tagit ledningen kring CSR-frågorna.

Miljö

Ett exempel på samarbete mellan aktörer och myndigheter på biståndsområdet och miljöområdet är arbetet med att ta fram miljöanalyser, där Sida, universitet och forskningsinstitutioner samt myndigheter som Kemikalieinspektionen och Naturvårdsverket deltar. Sida har genom samarbetet bidragit med sakkunskaper i analysunderlag till processer inom andra områden än utvecklingssamarbetet, vilket i sin tur har bidragit till att utveckla samstämmighetspolitiken.

I samarbete med Utrikesdepartementet, Naturvårdsverket, Svenska Miljöinstitutet (IVL), Exportrådet, Svenska Naturskyddsföreningen och kommersiella aktörer driver Sida ett regionalt miljösekretariat i Sydostasien (SENSA), i syfte att dela information och öka förutsättningarna för ett samstämmigt agerande i frågor kring miljömässigt hållbar utveckling.

Migration

Under 2007 genomförde Sida ett flertal analyser som beaktar migrationens inverkan på länders utveckling och fattigdomsbekämpning, inklusive analyser av konsekvenserna av migration på hälso- och utbildningssektorerna samt på sysselsättningen.

Säkerhet

Insatser för fred och säkerhet kräver ett engagemang som sträcker sig bortom mer självklara aktörer inom utvecklingssamarbetet. Under 2007 deltog svensk personal från Polisen, Kriminalvården, Räddningsverket, Sida och Folke Bernadotteakademien i internationell fredsfrämjande verksamhet inom ramen för FN, EU och Nordatlantiska fördragsorganisationens (NATO) mandat.

Hälsa

Socialdepartementet har under 2007 tagit initiativ till att samla aktörer från näringsliv, frivilligorganisationer samt forskningsvärlden och göra insatser mot länder som uttryckt intresse för samarbete med Sverige på hälsoområdet. Detta har särskilt riktats mot länder där regeringen beslutat att biståndet ska fasas ut men man ändå ser att behoven av utveckling av hälsosystem, bekämpning av smittsamma sjukdomar samt en förstärkning av sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter är nödvändigt för landets utveckling.

3.4.2 Tematisk redovisning – bilateralt och multilateralt utvecklingssamarbete samt utvecklingssamarbetet genom EU

I budgetpropositionen för 2008 (prop. 2007/08:1) identifierade regeringen tre tematiska prioriteringar som ska gälla för utvecklingssamarbetet under mandatperioden: demokrati och mänskliga rättigheter, miljö och klimat samt främjande av jämställdhet och kvinnors roll i utveckling. Dessa tematiska prioriteringar återspeglas i planeringen och genomförandet av det svenska biståndet liksom i dialogen med samarbetsländerna när det gäller ländernas nationella strategier för fattigdomsbekämpning. Prioriteringarna kommer vidare till uttryck genom att särskilda initiativ tas och policy- och metodutvecklingen stärks. En relativt kort period har förflutit sedan prioriteringarna fastställdes men det finns anledning att lyfta fram några exempel på resultat som uppnåtts inom respektive område.

Demokrati och mänskliga rättigheter

Främjandet av respekt för individens mänskliga rättigheter och en demokratisk samhällsutveckling som ger kvinnor och män, flickor och pojkar, möjlighet att påverka sin levnadssituation har inte bara ett egenvärde utan utgör villkor för att varaktigt bekämpa fattigdom, skapa och främja säkerhet samt uppnå en rättvis och hållbar global utveckling. Av denna anledning har regeringen beslutat att under mandatperioden prioritera demokrati och mänskliga rättigheter inom utvecklingssamarbetet. Detta sker främst genom att tydligt integrera frågor om demokrati och mänskliga rättigheter i de bilaterala samarbetsstrategierna.

Under 2007 utbetalades ca 4,3 miljarder kronor av det svenska biståndet till insatser för demokratisk samhällsstyrning och främjande av mänskliga rättigheter. De fem största mottagarländerna för svenskt stöd till demokratisk samhällsstyrning och mänskliga rättigheter under 2007 var Moçambique, Afghanistan, Kenya, Guatemala och Bosnien-Hercegovina. Nedan redovisas resultat från ett urval av initiativ och insatser som visar att stöd för demokrati och mänskliga rättigheter kommer till uttryck på flera sätt i den nya utvecklingspolitiken. Ytterligare exempel på insatser återfinns i de geografiska avsnitten (3.4.3).

Ett fungerande parlament och fria och öppna val är förutsättningar för att utveckla och stärka demokrati. Sverige har genom stöd till FN:s utvecklingsprogram (UNDP) bidragit till att bygga upp det folkvalda parlamentet i Afghanistan och till att stärka dess kapacitet. Sverige har också bidragit till en modernisering av administrationen, lägre driftskostnader samt nödvändig infrastruktur inom parlamentet. Afghanska parlamentariker har fått utbildning i lagstiftning och under året har parlamentariker besökt Sverige för att bl.a. studera hur riksdagen arbetar samt hur rättsvårdande myndigheter fungerar.

I Guatemala har Sverige gett stöd till en framgångsrik valreform. Reformen har bl.a. bidragit till att valdeltagandet ökade från 55 procent 2003 till 60,5 procent 2007. På landsbygden, där huvuddelen av de fattiga och urbefolkningen bor, ökade valdeltagandet ännu mer och uppgick till 75–80 procent. Svenskt stöd har också bidragit till en förenkling av registreringsprocessen inför valet, vilket bl.a. har

lett till att 24 procent fler kvinnor och 12 procent fler män registrerade sig för att rösta.

Sverige har genom stöd till Internationella institutet för demokrati och fria val (IDEA) bl.a. bidragit till en reformering av Mexicos valsysteem, vilket har resulterat i ett mer öppet och ansvarsutkrävande system. Exempelvis måste partifinansiering numera redovisas.

Fungerande institutioner är en förutsättning för att garantera demokrati och respekt för mänskliga rättigheter. I Liberia har bl.a. stöd till genomförandet av en omstrukturering av förvaltningen, framtagandet av en ny nationell antikorrupsionspolicy och utbildning av traditionella ledare i konflikthantering bidragit till ökad demokrati, ökad representation av kvinnor i politiken och minskad risk för konflikt.

Vad gäller främjande av respekt för de mänskliga rättigheterna bidrog Sverige under 2007 bl.a. med 41 miljoner kronor till FN:s Högkommissaries kontor för de mänskliga rättigheterna (OHCHR). Under 2007 har OHCHR bl.a. förhindrat tvångsflyttningar i Kambodja och initierat en handlingsplan vars mål är att stoppa rekryteringen av barnsoldater i Uganda.

Sverige har också lämnat stöd till FN:s särskilda sändebud för mänskliga rättigheter och företag samt till Realizing Rights. Arbetet har varit inriktat på breda rättighetsfrågor i framförallt Afrika samt på företagens roll när det gäller mänskliga rättigheter. Ett resultat av arbetet är bildandet av African Leaders Initiative för dialog och samarbete kring företagens roll i samhällsutvecklingen, när det gäller hiv och aids och kvinnors roll. Ett annat resultat är att Afrikanska Unionen för första gången hållit ett högnivåmöte kring företagens roll när det gäller mänskliga rättigheter, med deltagare från stater, företag och det civila samhället.

Sverige har vidare bidragit till International Disability Alliance (IDA) och dess arbete för att få genomslag för FN:s konvention om funktionshindrades rättigheter i utvecklingssamarbetet. IDA:s verksamhet har resulterat i att flera stater signerat och ratificerat konventionen.

UNDP är FN:s största program med mandat att samordna hela FN-systemet på landnivå och har en budget som till över 40 procent allokeras till området demokratisk samhällsstyrning. Sverige fortsätter driva att frågan om mänskliga

rättigheter ska få ett tydligare avtryck i UNDP:s strategiska plan.

Demokratiseringsprocesser är till sin natur långsamma och det finns inga enkla orsakssamband mellan insatser och resultat. Enligt Freedom House, som skattar länder utifrån graden av frihet baserat på politiska och medborgerliga rättigheter och rättssäkerhetsgarantier, så har friheten generellt gått tillbaka i världen under 2007. En femtedel av världens länder var mindre fria 2007 än året innan, bland dem Bangladesh och Kenya – länder med vilka Sverige bedriver långsiktigt utvecklingssamarbete och där de svenska demokratiseringsarna kommer att intensifieras.

Erfarenheter av stöd till demokratisk samhällsstyrning visar att det i vissa länder, särskilt samarbetsländer i Afrika, på kort sikt är svårt att uppnå goda resultat av direkt reformstöd eller genom dialog. Anledningen är ofta strukturella problem som låg utbildningsnivå och bristande kapacitet. Stöd till samhällsliga institutioner måste därför utformas på ett sammanhållet sätt och integreras i stöd till olika samhällssektorer. Breda insatser inom t.ex. hälsosektorn kan ge liknande eller bättre resultat för demokrati och mänskliga rättigheter än direktstöd till genomförande av val, uppbyggnad av rättssektorn, människorättsorganisationer och offentlig förvaltning. Reformen som genomdrivits inom den statliga sektorn, bl.a. decentralisering till lokal nivå, har bidragit till ökad demokratisk samhällsstyrning och respekt för de mänskliga rättigheterna. Resultatförbättringar har huvudsakligen skett inom områdena hälsa, decentralisering och rättssektorn och bedöms framförallt ha kommit kvinnor, barn och etniska minoriteter till del.

Det finns ett behov av att stärka kunskapen om och förståelsen för sambandet mellan mänskliga rättigheter, demokrati och fattigdomsminskning. Därför har Sverige fortsatt att arbeta internt med metod- och kompetensutveckling. Ett exempel är framtagandet av analysverktyg för synliggörande av informella maktstrukturer i samarbetsländerna, vilket har inneburit en ökad kunskap om olika aktörers agenda gällande fattigdomsminskning. Det har också inneburit en ökad kompetens för strategisk dialog med partners och andra givare, särskilt i ett antal samarbetsländer i samband med utarbetandet av samarbetsstrategier samt beredning och

uppföljning av insatser. Maktanalyserna har bidragit till att Sverige lättare kan identifiera de strategiska aktörer som har en tydlig fattigdomsinriktad agenda och de aktörer där en sådan saknas.

Miljö och klimat

Miljöpåverkan och klimatförändringar påverkar utvecklingen i fattiga länder och drabbar de fattigaste människorna hårdast. Ekosystemens möjligheter att producera nödvändiga tjänster försvagas samtidigt som deras sårbarhet för klimatförändringar ökar. Förutsättningar för fattiga kvinnor och män att förbättra sina levnadsvillkor försämras och möjligheterna att uppnå FN:s millenniemål försvåras. I förlängningen kan miljö- och klimatrelaterade problem öka ofrivilliga och svårhanterliga flyktingströmmar, politisk instabilitet och svåra hälsoproblem. Ett bistånd som kan möta klimat- och miljöutmaningar är en av de viktigaste aspekterna av utvecklingssamarbetet och därför en av regeringens prioriteringar under mandatperioden.

Målet för det svenska miljöbiståndet är att bidra till en miljömässigt hållbar utveckling för att därigenom bidra till att skapa förutsättningar för fattiga människor att förbättra sina levnadsvillkor. Sveriges totala miljöbistånd uppgick under 2007 till ca 1 miljard kronor. Utöver detta gick 6,8 miljarder kronor till program med miljö som ett viktigt delsyfte. Det omfattade bl.a. insatser inom hållbar stadsutveckling, produktion av förnybar energi, miljöforskning, miljöpolitik och förvaltning. Nedan redovisas exempel på resultat från ett urval av initiativ och insatser som visar att stöd till miljö och klimat kommer till uttryck på flera sätt i den nya utvecklingspolitiken. Ytterligare exempel på insatser återfinns i de geografiska avsnitten (3.4.3).

Tillgång till vatten är en grundläggande förutsättning för ekonomisk och social utveckling. Sverige har, tillsammans med Danmark och Norge, bidragit till upprättandet av en flodkommission för Zambezifloden och under 2007 etablerades ett interimistiskt sekretariat för samarbetet, samtidigt som konsolideringen och kapacitetsstärkandet av de nationella styrkommittéerna fortskred. Aktiviteter inom samarbetet har lett till ett utökat

informationsutbyte och ett ökat förtroende mellan länderna som delar floden vilket i sin tur förbättrat möjligheterna för länderna nedströms att förbereda sig på variationer av vattenflöden.

Sverige har även lämnat stöd av policyutvecklande karaktär till insatser med fokus på vatten. Ett exempel är bidrag till UNDP:s Human Development Report 2007, som fokuserade på klimatförändringarna. Rapporten som framför allt identifierade förändringar i vattentillgången som en omedelbar effekt av klimatförändringarna, har bidragit till att uppmärksamma kopplingen mellan klimatförändringar, vatten och utveckling.

Vattenfrågan sattes också i fokus genom Världsvattenveckan, arrangerad av Stockholm International Water Institute (SIWI) och dess nätverk Swedish Water House. Detta bidrog till ökad förståelse och kunskap om kopplingen mellan vatten- och utvecklingsfrågor.

Den globala uppvärmningen utgör ett allvarligt hot mot vattentillgången i regionen kring Himalaya. Glaciärerna smälter och minskningen i lagrat vatten påverkar fler än 1,3 miljarder människor nedströms. Sverige har bidragit till anpassnings- och riskhanteringsarbetet i Himalayaregionen genom att bistå International Centre for Integrated Mountain Development (ICIMOD), en mellanstatlig opolitisk organisation baserad i Nepal. ICIMOD har tagit fram ett program med syfte att utveckla anpassningsstrategier och öka resiliensen i regionen. SMHI, Stockholms universitet och Stockholm Environment Institute (SEI) har kontaktats för att delta i detta arbete.

Inom ramen för svenska satsningar på hållbar energi och energieffektivisering har Sverige bl.a. bidragit till ett projekt rörande biobränsle i Tanzania, där Tanzanias regering utvecklar förutsättningar för tillskapande av en biobränsleindustri som är acceptabel både ur social- och miljösynpunkt.

Kopplingen mellan klimatförändringar och utveckling kom att få allt större uppmärksamhet under 2007. Den av regeringen tillsatta internationella kommissionen för klimatförändring och utveckling inledde sitt arbete med att närmare undersöka hur givarsamfundet och mottagarländer kan säkerställa att de utvecklingsansträngningar som görs inte undergrävs av

klimatförändringarna. En slutrapport presenteras under våren 2009.

Sverige har under 2007 bidragit med ca 200 miljoner kronor till den Globala miljöfonden (GEF), bl.a. till ett omfattande reformarbete. Som ett resultat av reformarbetet har projektcykeln kunnat kortas från 66 månader till 22 månader. Utvecklingsländerna har också fått ett större inflytande och fonden har tillsatt en ombudsman för mottagarländer, vilket är unikt i biståndssammanhang. Reformarbetet bidrog till att klimatkonventionens partsmöte i december 2007 utsåg GEF till sekretariat för Kyotoprotokollets fond för anpassningsåtgärder i utvecklingsländer.

Sverige har stöttat reformeringen av FN:s miljöprogram (UNEP). Reformeringen resulterade i en ny medelfristig strategi som innebar att UNEP kunde tidigarelägga genomförandet av ett ambitiöst program för de närmaste fem åren, inklusive på klimatområdet.

Miljö- och klimatfrågorna är av hög prioritet även inom utvecklingsbankerna. Världsbanken arbetar för närvarande på sin nya klimatstrategi, som förväntas vara färdig till årsmötet hösten 2008. Sverige har verkat för att säkra en integrering av miljö och klimat i IDA:s kärnverksamhet. Som ett utfall av IDA:s påfyllningsförhandlingar under 2007 kommer klimatfrågan att integreras i IDA:s program och projekt. Interamerikanska utvecklingsbanken ska förbättra sitt klimatengagemang. Sverige arbetar för att hållbar energi och klimataspekten ytterligare ska integreras i bankens verksamhet. Vidare har Sveriges arbete i styrelsen för Asiatiska utvecklingsbanken medfört att AsDB i ökad utsträckning integrerat miljöperspektiv i sin verksamhet. I Afrikanska utvecklingsbanken utökas engagemanget för tillgång till ren energi och insatser för anpassning till klimatförändringar, en utveckling som Sverige stöttat i påfyllnad och styrelsearbete.

Nästan hälften av jordens befolkning bor i städer och omkring en miljard av dessa bor i slumområden. Sverige har tillsammans med likasinnade länder drivit framtagandet av en strategisk och institutionell plan för FN:s program för hållbar stads- och boendeutveckling (UN-HABITAT). Genomförande av planen är en förutsättning för att UN-HABITAT ska kunna bli en effektiv och relevant aktör inom FN:s arbete med den stora utmaning som den snabba urbaniseringen utgör.

I Costa Rica, El Salvador, Guatemala, Honduras och Nicaragua har svenskt stöd lämnats till bostadsinstitutioner som förmedlar små lån för bostadsförbättringar genom lokala mikrofinansieringsorganisationer. 110 000 familjer har nåtts av verksamheten vilket innebär att mer än en halv miljon människor har fått bättre boendeförhållanden. Omkring en tredjedel av dessa familjer leds av kvinnor och av samtliga låntagare för bostadsförbättringar är 70 procent kvinnor.

Sverige bidrog under 2007 med 15 miljoner kronor till den globala kemikaliestrategin (SAICM) för stöd till kapacitetsuppbyggnad i utvecklingsländer. Kapacitetsuppbyggnad är centralt för att nå strategins mål om ökad global kemikaliesäkerhet och Sveriges bidrag har tillsammans med andra länders bidrag resulterat i 57 projekt för kapacitetsuppbyggnad med ett långsiktigt syfte att stärka kemikaliekontrollen. Projekten omfattar aktiviteter i 63 länder.

Sammantaget bedömer regeringen att det svenska miljö- och klimatrelaterade biståndet håller god kvalitet. Utfallet av att lyfta fram miljö och klimat som en tematisk prioritering inom det svenska utvecklingssamarbetet har visat sig ge ett gott resultat, liksom ambitionen att integrera miljöaspekten i allt svenskt bistånd. Ett antal nya fleråriga klimat- och energirelaterade insatser har beretts under 2007. Inom ramen för det svenska utvecklingssamarbetet har miljö och klimat i större utsträckning integrerats i insatser på andra områden, bl.a. på hälso- och utbildningsområdet. Kombinationen av direkta insatser i det bilaterala samarbetet och metod- och policyutvecklande insatser på den globala nivån har bidragit till att uppmärksamma vikten av samstämmighet mellan miljö och utveckling. Sverige har även deltagit i den intensifierade internationella miljö- och klimatdebatten.

Främjande av jämställdhet och kvinnors roll i utveckling

Främjande av jämställdhet och förstärkning av kvinnors och flickors situation, villkor och rättigheter är centrala frågor i politiken för global utveckling och därmed i det svenska utvecklingssamarbetet. De utgör en central del i rättighetsperspektivet och fattiga människors perspektiv på utveckling och är avgörande för fattigdomsminskning och för uppfyllandet av

millenniemalet. Regeringen har därför beslutat att under mandatperioden prioritera främjande av jämställdhet och kvinnors roll i utveckling inom utvecklingssamarbetet.

Det svenska stödet utgörs av en kombination av direkta insatser inom ramen för det långsiktiga bilaterala samarbetet, integrering av ett jämställdhetsperspektiv i sektorinriktade insatser och katalytiska metod- och policyutvecklande insatser. Under 2007 utbetalades ca 1,7 miljarder kronor av det svenska biståndet till direkta insatser för jämställdhet eller insatser som indirekt bidrar till att förbättra jämställdhet. Nedan redovisas resultat från ett urval av initiativ och insatser som visar att stöd till främjande av jämställdhet och kvinnors utveckling kommer till uttryck på flera sätt i den nya utvecklingspolitiken. Ytterligare exempel på insatser återfinns i de geografiska avsnitten (3.4.3).

Stöd till insatser för att främja kvinnors deltagande i offentliga processer, inklusive politiskt beslutsfattande på alla nivåer, är en central del i regeringens satsning på jämställdhet och kvinnors roll i utveckling. I Kambodja har Sverige under 2007 lett givargruppen för samordning av stöd till en decentraliseringsreform och bidrog med 6 miljoner kronor till kommunvalet i april 2007. Genomförandet av valprocessen pekar på en förbättring med minskat inlag av hot och våld. Tack vare bl.a. ett tydligt fokus på jämställdhetsfrågor och kvinnors politiska representation i såväl det svenska stödet som i dialogen så ökade andelen kvinnliga ledamöter i kommunerna från 9 till 14 procent.

Sverige har bidragit till en omfattande valreform i Guatemala, vilket har lett till ökat deltagande för både kvinnor och män och för etniska minoriteter. Av de som ställde upp som kandidater i valet i Guatemala 2007 var 12,6 procent kvinnor, en ökning med tre procentenheter från 2003. Antalet kvinnliga kongressledamöter ökade från 14 till 19 av totalt 158, medan antalet kvinnliga borgmästare minskade från 8 till 6 av totalt 332. Endast en mayakvinna nådde borgmästarposten.

Kvinnors ekonomiska deltagande är avgörande för såväl kvinnors egen makt som för ekonomisk tillväxt och fattigdomsbekämpning. Regeringen har därför prioriterat kvinnors ökade möjligheter till försörjning. Här finns ett stort behov av metodutveckling och policystöd. Ett

samarbete med ILO och ett treårigt stöd till Youth Employment Network har inneburit att genomförandet av nationella handlingsplaner för unga kvinnor och män har stärkts i 19 länder och att en enhet för ungdomssysselsättning och regional säkerhet har etablerats i Västafrika.

I de internationella finansiella institutionerna har Sverige lyft fram kvinnors roll som ekonomiska aktörer i dialogen med organisationerna, vilket har bidragit till att dessa frågor har fått ökad uppmärksamhet. Det har t.ex. medfört att kvinnors tillgång till rättsväsendet har fått ökad uppmärksamhet i Världsbankens utlåning. Sveriges engagemang i Världsbankens handlingsplan och verksamhet för stöd till kvinnor har också bidragit till ökat samarbete med den privata sektorn, förbättrad tillgång till finansiella tjänster och ökade möjligheter för kvinnliga företagare i exempelvis Etiopien och norra Vietnam.

Sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR) är en förutsättning för kvinnors överlevnad, livskvalitet, jämställdhet och för att uppnå millenniemålen. Sannolikheten för att millenniemål 5, dvs. minskad mödradödlighet, ska uppnås är mycket låg trots att kunskapen om hur man bör gå tillväga är god. Detta är ett tydligt tecken på att SRHR-frågorna behöver mer uppmärksamhet. Sverige har under 2007 bidragit till flertalet insatser för att öka fattiga kvinnors, mäns och ungdomars tillgång till sexuell och reproduktiv hälsovård, inom ramen för breda ansatser där information och förebyggande insatser är av särskild vikt. Sverige har bl.a. lämnat bidrag till den internationella organisationen International Planned Parenthood Federation (IPPF). IPPF:s arbete genom 56 000 hälsoenheter i 181 länder har bidragit till stora insatser.

Genom stöd till Ipas, en internationell organisation som arbetar för att främja kvinnors rättigheter när det gäller SRHR, inklusive tillgång till säker och laglig abort, har Sverige medverkat till en utvidgning av verksamheten för säker abortvård, vilken omfattar förebyggande arbete och information om preventivmedel; utbildning inklusive när det gäller reproduktiv hälsa och sexualitet; samt metodutveckling och forskning inom området. Ipas har fått stöd för insatser i Etiopien, Ghana och Moçambique, länder där det har funnits en uttalad vilja att minska dödlighet bland kvinnor till följd av osäkra aborter. Arbetet har omfattat

bl.a. granskningar och uttolkningar av nationell abortlagstiftning och möjligheten för kvinnor att få tillgång till säker, laglig abort, exempelvis på medicinska grunder. I Etiopien har stödet bidragit till att nationella riktlinjer för säker abort tagits fram.

Inom ramen för fredsprocesser och återuppbyggnad i konflikt- och postkonfliktländer har insatser riktade till kvinnor och barn samt till män när det gäller bekämpning av sexuellt våld och annat könsrelaterat våld genomförts under 2007. Sverige har gett stöd till kvinnors deltagande i fredsprocesser i bl.a. norra Uganda. Stödet följer Sveriges nationella handlingsplan för genomförande av FN:s säkerhetsrådsresolution 1325 om kvinnor, fred och säkerhet. Insatserna har bidragit till en regional stabilisering och medfört förbättrade möjligheter för en hållbar fred.

Sverige har genom ett stöd till IPPF om 34 miljoner kronor 2005–2007 bidragit till det regionala programmet Young Men as Equal Partners (YMEP) i fyra afrikanska länder (Kenya, Tanzania, Uganda och Zambia). Programmet är ett initiativ för att bekämpa könsrelaterat våld och minska spridningen av hiv och andra sexuellt överförbara infektioner. Insatsen riktar sig huvudsakligen till pojkar och unga män (10–24 år). Stödet har bidragit till en påtagligt ökad kunskap i projektområdena och till att andelen rapporterade fall av sexuellt överförbara infektioner har minskat, särskilt hos flickor och unga kvinnor. Vidare har kondomanvändning och utövande av säkert sex mellan unga kvinnor och män ökad.

Sverige har bidragit till Unicefs program för barnskydd i Väst- och Centralafrika för arbete mot de värsta formerna av barnarbete, slaveri och handel med barn. Stödet har bl.a. bidragit till att en policy har utvecklats och att ett multilateralt avtal mot människohandel med barn har upprättats mellan nio länder i Västafrika (Elfenbenskusten, Togo, Mali, Benin, Niger, Burkina Faso, Liberia, Nigeria och Guinea).

Regeringens bedömning är att utfallet av det svenska stödet till jämställdhetsfrämjande insatser i huvudsak är gott. Sverige har varit drivande i arbetet i EU samt i multilaterala sammanhang. Detta har bidragit till förbättringar när det gäller att genomföra politiska beslut och policyriktlinjer för främjande av jämställdhet och kvinnors rättigheter, villkor och roll i utveckling. Tydliga

framsteg kan noteras när det gäller kvinnors ekonomiska deltagande och möjligheter till försörjning. En positiv utveckling kan också noteras när det gäller flickors och unga kvinnors utbildning, bekämpning av könsrelaterat våld, förändringar i mäns och pojkars uppfattningar om och beteende mot kvinnor och flickor, sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter och kvinnors ökade politiska deltagande, genom bl.a. kvinnors valdeltagande, ökade antal kvinnor som ställer upp som valkandidater och ökade andelar kvinnor i nationella parlament.

Säkerhet och utveckling

Under 2007 gick ca 760 miljoner kronor av det svenska biståndet till konfliktförebyggande och fredsfrämjande insatser, varav 185 miljoner kronor avsåg utsändande av poliser för deltagande i internationella fredsfrämjande, säkerhetsfrämjande och konfliktförebyggande insatser. Därutöver beviljades ca 1,3 miljarder kronor till insatser och projekt som indirekt har ett fredsfrämjande syfte, inom ramen för det långsiktiga utvecklingsarbetet. Detta arbete redovisas under respektive geografiskt avsnitt.

Nedan redovisas resultat från ett urval av initiativ och insatser som visar att insatser för säkerhet och utveckling kommer till uttryck på flera sätt i den nya utvecklingspolitiken.

Det är en utmaning att överbrygga det gap som ofta uppstår efter det att en konflikt har avslutats och innan det mer långsiktiga utvecklingsarbetet påbörjas. Sverige har bidragit till FN:s fredsbyggande kommissions arbete för att förbättra övergången mellan konflikt och långsiktigt utvecklingsarbete, dels genom medlemskap i landkommissionen för Sierra Leone, dels genom ett stöd om 100 miljoner kronor till den fond som är knuten till kommissionens arbete. Ett annat exempel på hur Sverige har bidragit till att stärka det internationella samfundets förmåga att adressera denna övergångsproblematik är stödet till FN:s utvecklingsprogram (UNDP) fond för krisförebyggande och återhämtning (BCPR).

Att bidra till att förändra attityder och skapa förbättrade förutsättningar för dialog, förhandlingar och medling i konfliktdrabbade länder har varit en tydlig prioritering från regeringens sida under 2007. Ett exempel är Sveriges bidrag till fredssamtalen i norra Uganda,

den s.k. ”Juba-processen”. Denna process har beskrivits som den mest framgångsrika dialog-processen i norra Uganda och bedöms ha bidragit till en ökad regional stabilisering samt en fredlig situation i norra Uganda.

Sverige har även gett ett omfattande stöd till Afrikanska Unionens och FN:s gemensamma medlingsinsats i Sudan, som leds av bl.a. Jan Eliasson. Att bistå fredssträngningarna i Sudan genom stöd till medlingsinsatsen har skapat möjligheter för ökad dialog och förhandlingar mellan berörda grupper, vilket bidragit till att driva fredsprocessen framåt.

Svenskt stöd har även möjliggjort uppbyggnaden av FN:s medlingsenhet, vilken stärker det internationella samfundets kapacitet inom området och utgör ett viktigt redskap i den snabba konflikthanteringen.

Folke Bernadotteakademien har genomfört en särskild satsning på utbildning i dialog och medling för bland andra FN, EU och regionala organisationer. Utbildningarna har varit efterfrågade och uppskattade och har resulterat i en kapacitetshöjning på högkvarternivå och bland utsänd personal.

För att kunna möta den ökade efterfrågan på civilt deltagande i freds- och säkerhetsfrämjande insatser samt utveckla en förbättrad svensk sammanhållande kapacitet på området har Folke Bernadotteakademien utvecklat och byggt upp en ny personalförsörjningsfunktion. Funktionen utgör en viktig del i den av regeringen beslutade ambitionshöjningen inom det fredsfrämjande området.

Sverige har bidragit med ett stort antal civil personal inom olika kompetensområden. Sverige har bl.a. bidragit till en reformering av det afghanska polisväsendet genom att sekundera civila rådgivare och experter till EU:s polisinsats i Afghanistan. Sverige har även bistått med civil rådgivning i EU:s insats till stöd för reformering av den palestinska myndighetens polisorganisation.

Genom bl.a. de svenska civila rådgivarna i planeringslaget för EU:s kommande rättsstatsinsats i Kosovo har Sverige bidragit till EU:s engagemang för en stabil utveckling på Västra Balkan och i Kosovo.

Sverige har även deltagit med 193 poliser (105 årsarbetskrafter) i 18 insatsmissioner i 15 länder och områden i internationell fredsbevarande verksamhet. Insatserna genomfördes främst av FN och EU men även av Organisationen för

säkerhet och samarbete i Europa (OSSE). Av deltagarna var 77 procent män och 23 procent kvinnor.

Det svenska deltagandet i polisinsatser har på ett konkret och betydelsefullt sätt bidragit till att säkra fred och stabilitet samt långsiktig utveckling. Genom deltagande i bl.a. EU:s insats i Bosnien och Hercegovina har Sverige bidragit till att utveckla metoder för kampen mot organiserad brottslighet i landet. I Sudan har Sverige via EU bidragit med kapacitet och finansiering till Afrikanska Unionens polisinsatser i Darfur, vilket har bidragit till att stärka säkerheten för befolkningen i Darfur.

Samarbetet mellan svenska myndigheter vad gäller planering och genomförande av insatser som rör säkerhetssektorreform har förstärkts, vilket har resulterat i mer välvägda och koncentrerade insatser. Genom att bidra med personellt och finansiellt stöd till insatser för säkerhetssektorreform och genom att stödja kunskapsspridning och kapacitetsuppbyggnad inom området, bidrar Sverige till att åstadkomma förändringar av de mönster som legat till grund för stridigheter och därmed till att skapa förutsättningar för hållbar och fredlig utveckling.

Inom ramen för genomförandet av FN:s strategi mot terrorism stödjer Sverige, genom bidrag till FN:s organ mot brott och narkotika (UNODC), FN:s arbete för kapacitetshöjande insatser. Sverige har även verkat för en ökad kapacitet och rättssäker praxis i arbetet mot terrorism och har genomfört stöd till utbildningar i bl.a. Nordafrika och på Afrikas horn. Sverige har därmed uppfyllt centrala åtaganden i genomförandet av FN:s strategi mot terrorism.

Sverige har under 2007 medverkat i strävanden att genomföra FN:s säkerhetsrådsresolution 1325 om kvinnor, fred och säkerhet. Sverige har de senaste två åren tillsammans med Sydafrika varit ordförande i det internationella partnerskapet för "gender justice" som syftar till att särskilt lyfta fram arbetet med jämställdhet inom rättssektorn. Initiativet understryker vikten av att kvinnor finns representerade inom rättssektorn, att ny lagstiftning också beaktar kvinnors rätt till rättvisa samt att polis och domstolar verkligen tar kvinnors klagomål på allvar. Initiativet har bidragit till att belysa frågan och har drivit processen framåt.

Sverige har under 2007 drivit och medverkat till att EU nu har en gemensam bas för synen på och samordningen av arbetet med säkerhet och utveckling. EU antog rådsslutsatser både avseende säkerhet och utveckling samt avseende EU:s förhållningssätt vid s.k. sviktande situationer.

Den samlade bedömningen är att det svenska arbetet för säkerhet och utveckling har förbättrats. Arbetssätt, metoder och genomförande i mottagarländer har genom ökad samordning och samverkan givit bättre förutsättningar för att i ett tidigt skede bidra till att stabilisera utsatta funktioner i samhället, bl.a. genom stöd till statsbyggnad. Genom det utökade engagemanget, att bidra till att dämpa och lösa konflikter bl.a. genom stöd till fredsprocesser, har regeringen en mer aktiv roll i att söka påverka fredsdynamiken. Hanteringen av svensk civilt deltagande till internationella insatser har förbättrats. Förbättringen har genererat ett ökat svenskt deltagande med civil personal från berörda utsändande myndigheter samt en ökad överblick över den samlade svenska kapaciteten och en förbättrad samordning och samverkan mellan utsändande myndigheter.

Ekonomisk tillväxt, inklusive handel och utveckling

Långsiktigt hög ekonomisk tillväxt är en grundläggande förutsättning för varaktig fattigdomsminskning. Regeringen lägger därför betydande vikt vid åtgärder som främjar ekonomisk tillväxt och sysselsättning i utvecklingsländerna. Grundläggande förutsättningar för tillväxt, strukturomvandling, ökad produktivitet och utveckling av den privata sektorn är ett gott investeringsklimat med respekt för äganderätter, makroekonomisk stabilitet, öppenhet för handel och investeringar och utveckling och fördjupning av den finansiella sektorn.

Under 2007 användes ca 3,2 miljarder kronor av det svenska utvecklingssamarbetet till att främja ekonomisk tillväxt. Hälften av insatserna inom områdena handel, näringsliv och finansiella system har idag stöd till kvinnors ekonomiska verksamhet och jämställdhet som delsyfte. Nedan redovisas resultat från ett urval av initiativ

och insatser. Ytterligare exempel på insatser återfinns i de geografiska avsnitten (3.4.3).

Sverige bidrar till ett förbättrat näringslivsklimat i utvecklingsländer genom stöd till bl.a. legala reformer, förenklad administration och förbättrad kapacitet i offentlig förvaltning samt insatser för att stödja och utveckla marknader för bl.a. finansiella tjänster. Kvinnors tillgång till finansiella tjänster är en inkörsport för kvinnors ägande av mark och bostäder, inkomstskapande aktiviteter och förmögenhetsbildning på lång sikt. Stöd ges till ett betydande antal insatser som bidrar till att stärka kvinnors ställning som småföretagare, jordbrukare, ägare av bostäder och kapitalägare. Exempelvis har stöd till programmet Start and Improve Your Business i Sri Lanka bidragit till ökad kunskap bland fattiga kvinnor och män om hur företag drivs. Stöd till programmet Business Environment Strengthening i Tanzania har bidragit till att främja utveckling av den privata sektorn genom minskade hinder inom den offentliga sektorn. Sverige ger sedan 2003 stöd till Village Community Banks (VICOBA) i Tanzania. En VICOBA består av en grupp personer som sparar och lånar ut pengar till varandra. Kvinnor har utgjort ca 60 procent av medlemmarna och återbetalningsgraden är nästan 100 procent. Förutom att män och kvinnor har fått möjlighet att spara och låna ut pengar som kan investeras i bl.a. affärsverksamhet har verksamheten lett till ökat självförtroende att delta i andra processer i byn. Det är viktigt inte minst för kvinnor som inte sällan har en undanskymd roll i det tanzaniska samhället.

För att främja ekonomisk tillväxt ges också bilateralt stöd till förbättrad infrastruktur i Sveriges samarbetsländer, vilket bidrar till bättre förutsättningar för den privata sektorn. I Moçambique har Sveriges stöd bl.a. finansierat en omfattande utbyggnad av väg- och elnätet. Hundratals kilometer väg har gjorts farbar, tre städer har elektrifierats och tusentals småbrukare har fått förbättrad tillgång till marknader.

Sverige arbetar med långsiktigt stöd för att öka jordbruksproduktionen och för att förbättra förhållandena för befolkningen på landsbygden, bl.a. genom omfattande stöd till reformer inom jordbrukssektorn i Zambia och Kenya. I Zambia har bönder exempelvis fått stöd för att utveckla matproduktionen och för att bättre kunna marknadsföra livsmedel. Detta har bidragit till

att böndernas inkomster har ökat och att tillgången till mat har förbättrats. Sverige har också bidragit till International Assessment of Agricultural Science and Technology for Development (IAASTD) som har låtit drygt 400 experter utvärdera hur jordbruket bättre kan bidra till utveckling utan att miljön äventyras. Slutsatsen från utvärderingen är att dagens jordbruk måste förändras radikalt för att klara av en växande befolkning och klimatförändringar utan att få sociala och miljömässiga problem.

Handelsrelaterat bistånd ses av regeringen som en central kanal för att stödja ekonomisk utveckling. Stöd ges bl.a. för att ge fattiga länder möjlighet att identifiera och driva sina intressen i internationella handelsförhandlingar, inklusive regionala förhandlingar som de nu pågående förhandlingarna om ekonomiska partnerskapsavtal (EPA) mellan EU och grupperingar av länder i Afrika, Karibien och Stilla havet; att effektivt genomföra handelsavtal, uppfylla standarder och krav vid export till andra länder, att utveckla den privata sektorn och minska såväl regionala som interna hinder och svårigheter samt för att utveckla infrastruktur. Genom Sveriges pådrivande roll, som bl.a. manifesterades i att Sverige stod värd för en internationell finansieringskonferens för Enhanced Integrated Framework, ett internationellt initiativ för att stärka de fattigaste ländernas möjligheter att integrera handelsfrågor i nationella utvecklingsstrategier, har det handelsrelaterade biståndet ökat i omfattning och betydelse internationellt.

Inom ILO tog Sverige under 2007 ett initiativ för att stärka organisationens arbete med mål- och resultatstyrning. Initiativet fick bred uppslutning och bidrog till ett systematiskt arbete med att förbättra ILO:s planering och resultatorientering.

Sverige har under 2006 medverkat i multilateralt beslutade skuldavskrivningar för Kamerun och Malawi inom ramen för Parisklubben. Detta lade grunden till bilaterala skuldavskrivningar för dessa länder under 2007. Skuldavskrivningarna har skapat utrymme för tillväxt- och utvecklingsbefrämjande investeringar, både genom att frigöra budgetmedel och genom att möjliggöra nyupplåning. Vidare ökar ländernas kreditvärdighet vilket är viktigt för att normalisera finansieringen av ländernas långsiktiga utvecklingsstrategier. Det finns alltså en betydande osäkerhet kring när en planerad

bilateral skuldavskrivning kommer att genomföras och till vilket belopp. I budgetpropositionen för 2007 uppgick avräkningen för bilaterala skuldavskrivningar till 1,5 miljarder kronor. De avskrivningar som vid tidpunkten förväntades nå de internationellt uppsatta kriterierna för avskrivningar avsåg Demokratiska republiken Kongo (ca 1,3 miljarder kronor) och Liberia (ca 200 miljoner kronor). Efter att budgetpropositionen för 2007 beslutades visade det sig att vissa belopp hänförliga till bilaterala skuldavskrivningar för Kamerun om 490 miljoner kronor och Malawi om ca 10 miljoner kronor som var planerade att ske under 2006, föll ut först under 2007 medan de planerade bilaterala skuldavskrivningarna för Demokratiska republiken Kongo och Liberia beräknas ske först 2008. Avräkningarna för skuldavskrivningar från 2007 och 2008 täcker tillsammans de förväntade avskrivningarna 2008 om 1,5 miljarder kronor.

Sverige har även bidragit till finansiering av multilaterala avskrivningar genom HIPC Trust Fund som förvaltas av Världsbanken och IMF.

Regeringens bedömning är att det omfattande arbete som görs, och den helhetssyn som präglar insatserna för att förbättra förutsättningarna för ekonomisk tillväxt, på ett bra sätt bidrar till att främja ekonomisk utveckling som är långsiktigt uthållig och där hela befolkningen, inklusive fattiga kvinnor och män, är delaktiga, och främjar varaktigt minskad fattigdom.

Swedfund

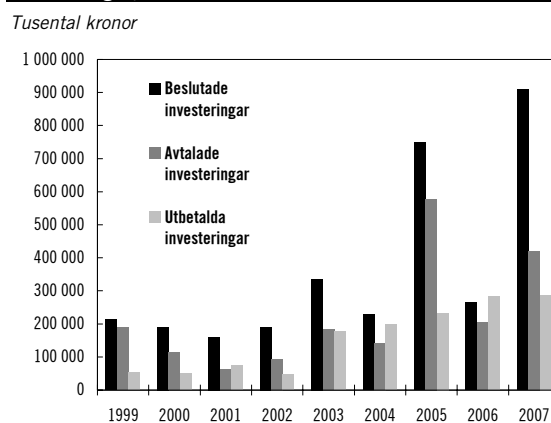
Det statliga riskkapitalbolaget Swedfund International AB (Swedfund) har till uppgift att erbjuda finansiering och kompetens för investeringar i utvecklingsländer samt vissa länder i Östeuropa (inte EU-medlemmar). Swedfund ska bidra till målet för det svenska utvecklingssamarbetet genom investeringar som bidrar till hållbar ekonomisk utveckling i de länder där investeringar görs.

Vid årsskiftet 2007/08 var Swedfund verksamt i 33 länder. Cirka 40 procent av investeringarna avsåg Afrika, 21 procent Asien, 32 procent Östeuropa och 7 procent Latinamerika.

Under 2007 fattade Swedfunds styrelse och VD 32 investeringsbeslut till ett totalt belopp om 908 miljoner kronor, vilket är en jämförelsevis stor ökning sett över tid (se diagram 3.1). Som framgår av riktlinjerna för Swedfunds verksamhet ska investeringarnas

utvecklingseffekter tillmätas avgörande vikt. Under 2007 har bolaget byggt upp en analysmodell enligt vilken bl.a. alla investeringsförslag granskas utifrån förväntade utvecklingseffekter.

Diagram 3.1 Swedfunds beslutade, avtalade och utbetalda investeringar, 1999–2007

Källa: Swedfund International AB.

I samband med avyttringar görs en särskild utvärdering av uppnådda utvecklingseffekter. Antalet helt eller delvis genomförda bolagsförsäljningar uppgick till 11 stycken 2007. En organisation för löpande uppföljning är under uppbyggnad. Från och med 2008 ska investeringarnas utvecklingseffekter redovisas i årsredovisningen.

Som framgår av riktlinjerna ska Swedfund eftersträva att den genomsnittliga avkastningen på det egna kapitalet före skatt överstiger den genomsnittliga statsskuld räntan med ett års löptid. Som framgår av tabell 3.2 har bolaget väl uppfyllt detta mål. Under perioden 2003–2007 uppgick den genomsnittliga avkastningen till 9,34 procent på ingående eget kapital.

Tabell 3.2 Swedfunds genomsnittliga avkastning i förhållande till genomsnittlig statsskuld ränta, 2004–2007

	2004	2005	2006	2007
Swedfunds avkastning	12,16	11,05	12,08	9,34
Genomsnittlig statsskuld ränta	3,00	2,71	2,72	2,93

Källa: Swedfund

Kommentar: Som framgår av riktlinjerna för Swedfund ska bolagets avkastning mätas över rullande sjuårsperioder. Startår för beräkningen enligt ovan är 2003. Jämförelsetalet är genomsnittlig statsskuld ränta med ett års löptid, startår 2003.

Totalt uppgick Swedfunds tillgångar till 2,2 miljarder kronor vid utgången av 2007, varav eget kapital uppgick till 1,7 miljarder kronor. I enlighet med beslut av riksdagen och regeringen

(prop. 2006/07:1 utg.omr. 7, bet. 2006/07:UU2, rskr. 2006/07:56; prop. 2007/08:1 utg.omr. 7, bet. 2007/08:UU2, rskr. 2007/08:65) har bolaget fått ett kapitaltillskott på sammanlagt 700 miljoner kronor under 2007 och 2008. Kapitaltillskottet avser sammanlagt 1 miljard kronor, varav den återstående delen på 300 miljoner kronor utbetalas under 2009. Vidare har Swedfund fått 10 miljoner kronor för att utveckla satsningar inom tre områden: miljöteknik och energi, i samverkan med svenska företagare med invandrabakgrund, och i postkonfliktområden.

Sammantaget är regeringens bedömning att Swedfund spelar en viktig roll inom utvecklings-samarbetet genom att främja näringslivs- och privatsektorutveckling i utvecklingsländer och länder i Östeuropa. De investeringar som möjliggörs med Swedfund som finansiär bidrar till att generera ekonomisk tillväxt genom bl.a. ökad sysselsättning, teknik- och kunskapsöverföring och ökade skatteintäkter.

Social utveckling och trygghet, inklusive hiv och aids

En politik för social utveckling och trygghet som omfattar alla människor och som bygger på ett brett och aktivt deltagande av det civila samhället i beslutsprocesser är grundläggande för att människor ska stärkas i sin kamp mot fattigdomen.

Friska, välutbildade och trygga individer kan ta till vara möjligheter som står till buds för att försörja sig och förbättra sina levnadsvillkor. I området social utveckling och trygghet ingår därför hälsa inklusive hiv och aids och andra smittsamma sjukdomar, utbildning och sociala trygghetssystem. Under 2007 gick ca 3,5 miljarder kronor av det svenska biståndet till att främja social utveckling och trygghet. Nedan redovisas resultat från ett urval av initiativ och insatser. Ytterligare exempel på insatser återfinns i de geografiska avsnitten (3.4.3).

Hälsa

Bästa uppnåeliga hälsa är en fråga om mänskliga rättigheter och målet med hälsobiståndet är att skapa förutsättningar så att hälsovården omfattar hela befolkningen, att den är av god kvalitet och att den bygger på jämlikhet och jämställdhet.

En studie som genomfördes under 2007 visar att 15 år av svenskt stöd till hälsosektorn i Vietnam har resulterat i förbättrade nationella strategier, policys och lagstiftning. Avlägsna och resurssvaga områden har kunnat erbjudas mobila läkarteam och tillgång till fri vård. Tillgängligheten till säkra läkemedel till rimliga priser har ökat och lokal läkemedelsproduktion av god kvalitet har gynnats.

Sverige stödjer tillsammans med 17 andra givare ett av världens största biståndsfinansierade hälsosektorprogram i Bangladesh. Under 2007 har verksamheten resulterat i ett vaccinationsprogram som bidragit till att minska spädbarns- och barnadödligheten i 100 subdistrikt, gratis hälsokontroller till 100 000 gravida kvinnor i de 21 fattigaste subdistrikten och gratis mödrahälsovård till fem miljoner kvinnor i 105 subdistrikt.

I Guatemala har Sverige bidragit till ett regeringsinitiativ för tillgång till hälsoservice i områden som bebos av urbefolkningar. Enligt en utvärdering i juli 2007 har programmet haft betydande framgångar. I vissa områden har såväl barna- som mödradödligheten minskat med nära 40 procent sedan 2000–2001. Bäst resultat uppvisar området Quiché, där barnadödligheten har sjunkit från 28,7 till 17,1 per 1000 levande födda barn och mödradödligheten har sjunkit från 151 till 92,3 per 100 000.

Sverige är en av de största bidragsgivarna till FN:s barnfond (Unicef) som under 2007 bidrog till viktiga framsteg inom hälsoområdet. Exempelvis har antalet barn som dör av mässlingen minskat med 91 procent sedan 2000, 84 miljoner barn skyddas från att få inlärningsproblem genom jodiserat salt, antalet barn som har fått tillgång till bromsmediciner har fördubblats mellan 2005 och 2006 och tillgången till impregnerade myggnät har tredubblats i 16 länder i södra Afrika sedan 2000. Vidare bidrog Unicef till att 1,5 miljoner människor fick tillgång till rent vatten i östra och södra Afrika samt att 15 miljoner latriner byggdes i södra Asien. Sverige har också bidragit till att Unicef allt mer arbetar med resultatstyrning i sin verksamhet, såväl genom budget som planering.

Inom Världshälsoorganisationen (WHO) har Sverige, tillsammans med övriga nordiska länder, drivit igenom en strategi mot icke-smittsamma sjukdomar samt att WHO ska ta fram en global strategi mot skadligt alkoholbruk till 2010.

Under 2007 har ett arbete inletts för att förstärka beaktandet av fattiga människors perspektiv på utveckling i samarbetsstrategier, specifikt i sektorprogramstöd för hälsa och utbildning. Utgångspunkten är en framgångsrik pilotverksamhet i Bangladesh där Sverige driver ett metodutvecklingsarbete genom s.k. ”reality checks” där människor som lever i fattigdom själva får berätta om sin vardag och vilka problem och möjligheter de har. Genom dessa ”reality checks” har Sverige fått bättre kunskap om hur fattiga kvinnor och män själva upplever att de nås eller utestängs från programstöd för bättre hälsa och utbildning.

Regeringen bedömer att svenska hälsoinsatser ligger väl i linje med det arbete som krävs för att nå de hälsorelaterade millenniemålen. Den pilotverksamhet med s.k. ”reality checks” som genomförts i Bangladesh har fått internationell uppmärksamhet och bör kunna utgöra en grund för liknande satsningar i andra samarbetsländer.

Hiv och aids och andra smittsamma sjukdomar

Sveriges bidrag till kampen mot hiv och aids utgör en betydande del av insatserna inom hälsoområdet. Det totala stödet till insatser mot hiv och aids uppgick 2007 till cirka 1,5 miljarder kronor, varav drygt 940 miljoner kronor avsåg multilaterala insatser.

Det förebyggande arbetet utgör grundbulten i Sveriges bilaterala arbete mot hiv och aids. Prevention handlar i hög grad om sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter och om jämställdhet mellan könen. Insatser behövs för kvinnor och unga flickor, men också för män och pojkar. Ofta innebär detta stöd till insatser utanför de rent medicinska. Genom svenskt stöd till Botswanas lokalstyrelser har landets möjligheter att nå ut till kommunerna med förebyggande program mot hiv och aids förbättrats. Inom ramen för det regionala samarbetet i södra Afrika ger Sverige stöd till ett projekt genom Riksförbundet för sexuell upplysning (RFSU), med specifik inriktning på unga män och pojkar. De senaste åren har unga män som erbjudits hiv-rådgivning och testning genom programmet ökat med 30 procent.

Globala fonden mot aids, tuberkulos och malaria (GFATM), till vilken Sverige är en stor givare, har kommit att bli den viktigaste globala finansieringskällan för aidsinsatser, särskilt vad gäller bromsmediciner. Som ett resultat av

GFATM:s arbete har mer än 2,5 miljoner människor kunnat räddas.

Såväl vård och behandling som förebyggande arbete kräver fungerande hälsosystem. Under ledning av det svenska ordförandeskapet i fondens policykommitté beslutade GFATM under 2007 att fondens medel även kan användas för stärkande av hälsosystem. Sverige har under 2007 varit en drivande kraft bakom ett förslag till en särskild jämställdhetsplan för den globala fondens verksamhet med fokus på sårbarhet bland kvinnor, flickor och sexuella minoriteter. På liknande sätt beslutade FN:s gemensamma program mot hiv och aids (UNAIDS), under det svenska ordförandeskapet 2006–2007, att man ska ta fram långtgående jämställdhetsriktlinjer för organisationens arbete.

Regeringen anser att stödet för arbetet mot hiv och aids är ytterst relevant i utvecklingssamarbetet och att Sveriges starka fokus på ökad jämställdhet och respekt för mänskliga rättigheter i detta arbete bidrar till att skapa förutsättningar för fattiga människor att förbättra sina levnadsvillkor.

Utbildning

Grundläggande utbildning, särskilt för kvinnor och flickor, är en nyckel till ekonomisk tillväxt och till politisk och social utveckling.

I Rwanda, Moçambique och Tanzania har det generella budgetstödet haft ett specifikt fokus på utbildningssektorn och stora framsteg har gjorts. Sverige har varit delaktigt i dialogen och uppföljningen av stödet. I Rwanda har satsningen på utbildningssektorn resulterat i förbättrad tillgång till undervisning. Andelen barn i primärskolan ökar kontinuerligt och uppgick till 96 procent 2006, medan andelen barn per lärare, 70 stycken, är mycket hög för afrikanska förhållanden.

Sverige har genom stöd till Unicef bidragit till att öka kvaliteten på och tillgången till undervisning, exempelvis har 62 länder utarbetat riktlinjer för kvalitet i utbildningssystemet, 88 länder har genomfört juridiska och administrativa åtgärder för att öka tillgången till utbildning för fattiga familjer och 73 länder har antagit strategier för att minska gapet mellan flickor och pojkars skolgång. I Kambodja har Sverige genom ett samarbete med Unicef bidragit till att främja kvaliteten på och tillgången till primärundervisning för fattiga pojkar och flickor. Fler barn än tidigare börjar

primärskolan vid rätt ålder (91 procent för flickor och 92,3 procent för pojkar). Däremot har andelen barn som fullföljer grundskolan avstannat och ligger på ca 50 procent.

Genom stöd till FN:s organisation för utbildning, vetenskap och kulturs (Unesco) program Education for All (EFA) har Sverige bidragit till en förbättring av fattiga människors levnadsvillkor genom fokus på att utveckla kapaciteten i partnerländerna så att grundskolan blir tillgänglig för alla barn.

EFA bedöms vara av hög kvalitet. Koncentrationen mot grundutbildning och förberedande utbildning är strategiskt riktig men bör i framtiden i högre utsträckning kompletteras med insatser mot högre utbildning.

Sammantaget är regeringens bedömning att biståndet till utbildning har varit framgångsrikt. Stöd till allt större program och reformer har visat sig främja mer långsiktiga förbättringar.

Svenska institutet

Svenska institutet (SI) bedriver internationellt utvecklingssamarbete med fokus på att skapa hållbara och ömsesidigt givande relationer samt gemensamma läro- och utvecklingsprocesser mellan aktörer i Sverige och i utvecklingsländer. SI:s största program för studenter och forskare, gäststipendieprogrammet, stödjer i huvudsak längre stipendievistelser i syfte att ge förutsättningar för långsiktig kunskapsöverföring och nätverksbyggande. Det sammanlagda antalet stipendiater från utvecklingsländer uppgick 2007 till 127 stycken, fördelade på 55 kvinnor och 72 män inom främst medicin, teknik och naturvetenskap. Stipendierna har nått 41 länder, huvudsakligen Indien, Kina, Brasilien och Nigeria.

SI har under året inlett en kartläggning av 2000 gäststipendiater mellan 1972 och 1997 för att se var dessa befinner sig i dag och i vilket mån de fortfarande har kontakt med Sverige. Många av dessa f.d. stipendiater har i dag nyckelpositioner i sina hemländer och preliminära resultat visar att många på ett eller annat sätt fortfarande har kontakt med Sverige.

Sociala trygghetssystem

Grundtanken är att uppbyggnaden av sociala trygghetssystem ska stärka människors egen kapacitet och inflytande och minska utanförskap genom att erbjuda skyddsnät i utsatta situationer och underlätta ekonomisk utveckling. Sociala

trygghetssystem har tydliga kopplingar till sysselsättning och arbetsmarknadsfrågor.

Inom ramen för samarbetet med Östeuropa och Centralasien har Sverige genom stöd till sysselsättningsfrämjande åtgärder för funktionshindrade människor i St Petersburg bidragit till ett förändrat synsätt på dessa människors arbetsförmåga. Verksamheten har genomförts med stöd av en ny rysk förordning som haft det svenska stödet som förlaga.

Sverige har genom stöd till Unicef bidragit till uppbyggnaden av sociala trygghetssystem i 33 länder. I Kenya har Unicef exempelvis utarbetat ett bidragssystem för föräldralösa barn som når ca 6 000 hushåll.

Humanitärt bistånd

Målet för Sveriges humanitära bistånd är att bidra till att rädda liv, lindra nöd och upprätthålla mänsklig värdighet för nödlidande människor som har utsatts för eller står under hot att utsättas för väpnade konflikter, naturkatastrofer och andra katastrofliknande förhållanden.

Under 2007 uppgick utbetalningarna för humanitära insatser till totalt ca 4 miljarder kronor. Det multilaterala stödet kanaliserades huvudsakligen som kärnbidrag till FN:s humanitära organisationer som flyktingorganet (UNHCR), livsmedelsprogrammet (WFP), organisationen för palestinska flyktingar (UNRWA) samt FN:s kontor för humanitär samordning (OCHA) och som finansiering av direkta humanitära appeller från FN-systemet. Sverige bidrog också till FN:s centrala katastroffond. Denna fond hanteras av OCHA och betalade under året ut 1,4 miljarder kronor för akuta insatser i 49 länder, samt 750 miljoner kronor till underfinansierade humanitära situationer i 23 länder. Sveriges andel av fonden var 13 procent.

Det svenska humanitära biståndet har använts flexibelt och anpassats efter de humanitära krisernas utveckling i världen. Det har varit baserat på och allokerats i proportion till bedömda humanitära behov. Sverige har lämnat riktat stöd till det absoluta flertalet av världens humanitära kriser. Detta är i linje med Sveriges praxis att bidra globalt, att stödja alla humanitära FN-appeller och att lägga särskild vikt vid kriser som annars kan betraktas som bortglömda. Exempel på sådana mindre uppmärksammade

humanitära situationer som Sverige lämnat stöd till är de burmesiska flyktingarna i Thailand, de västsahariska flyktingarna i Algeriet samt den stora internflyktningbefolkningen i Colombia. Nedan redovisas resultat från ett urval av initiativ och insatser.

Den oberoende utvärderings- och forskningsorganisationen DARA publicerade i december en ranking över de 23 största humanitära givarländerna ”Humanitarian Response Index 2007”. Bedömningen av givarnas kvalitet bygger på en omfattande studie som baserades på totalt 57 indikatorer, kvantitativa och kvalitativa data, ett stort antal intervjuer och fältbesök. Sverige kom i denna ranking på första plats.

Inom givarkretsen har Sverige, tillsammans med likasinnade länder, fortsatt att driva vikten av att följa principerna om gott humanitärt givarskap. Fr.o.m. juli 2007 har Sverige, tillsammans med USA, varit ordförande för detta initiativ som nu samlar 35 länder, dvs. hela OECD/DAC och EU-kretsen.

Sverige har fortsatt driva att EU:s humanitära bistånd, inklusive det som administreras av kommissionens generaldirektorat för humanitärt bistånd (ECHO), ska stödja det internationella humanitära biståndssystemet under FN:s ledning. Dessa ansträngningar har varit framgångsrika, vilket bl.a. visas i det samförståndsdocument om unionens humanitära bistånd som beslutades av EU i december 2007.

Genom en utvidgning av verksamheten har Statens räddningsverk (SRV) stärkt sin förmåga att genomföra internationella insatser, både vad avser antal insatser samt kvaliteten på insatserna. SRV har framför allt bistått FN:s, men även till viss del EU:s, humanitära arbete med olika former av stödfunktioner, t.ex. kommunikation och logistik. Dessutom har SRV bidragit med specialister inom växande efterfrågeområden som vatten, sanitet och hygien. Under 2007 har en övervägande del av insatserna genomförts i Afrika. SRV har exempelvis bidragit till att tillgodose de stora humanitära behoven i Sudan genom att lämna ett omfattande transportstöd till UNHCR.

SRV har genom stöd till civila krisanteringsinsatser, bl.a. i Afghanistan (EUPOL) och med sjukvårdstöd till AMIS i Sudan, utgjort viktigt svenskt stöd i genomförandet av dessa insatser.

I Sudan och Demokratiska Republiken Kongo (DRK) gick en stor del av det omfattande svenska humanitära stödet via två givargemensamma och av FN:s landkontor administrerade humanitära fonder. Därmed har Sverige bidragit till genomförandet av humanitär verksamhet inom samtliga prioriterade sektorer i dessa länder, däribland hälsoinsatser, tillhandahållande av rent vatten och livsmedel, skyddsarbete, upprättande och skötsel av läger samt humanitär samordning. En andra utvärdering av fonderna har visat att de tydligt har förbättrat samordningen och prioriteringen av det humanitära arbetet. Den landbaserade humanitära samordnarens roll har stärkts, det humanitära stödet har ökat i volym och en större andel av givarnas resurser har kanaliserats till program inom de gemensamma humanitära appellerna för de två länderna. Därigenom har förutsättningarna för bättre resultat och större humanitärt genomslag ökat samtidigt som flexibiliteten har förbättrats. I DRK har det bl.a. inneburit att man på landnivå snabbt kunnat avdela resurser för att möta behoven hos några hundra tusen nya internflyktingar i norra Kivu-provinsen. Sveriges stöd har också bidragit till att runt 2,7 miljoner nödlidande i DRK fått livsmedelsstöd, att 29 miljoner människor fått någon form av hälso- eller nutritionstöd och att 1,4 miljoner människor fått del av program för att förbättra vattentillgång, sanitet och hygien. Sverige har också givit omfattande stöd till förmån för de människor, företrädesvis kvinnor, som utsatts för sexuellt våld.

Sverige har, i olika fora, fortsatt att verka för att bredda delaktigheten i det humanitära arbetet utanför den traditionella kretsen givarländer. Exempelvis har Sverige i bilaterala kontakter särskilt betonat vikten av att fler länder bidrar till FN:s centrala katastroffond. Idag är 69 länder givare till denna fond, vilket är 10 fler än 2006. Flera av dessa givare är utvecklingsländer.

Som UNHCR:s tredje största givare har Sverige bidragit till att organisationen successivt kunnat ta på sig ett större ansvar för att skydda och bistå internflyktingar. Sverige har också stött ett internt reformprogram, som syftar till att bättre balansera resursåtgången mellan högkvarter och fält och göra organisationen mer effektiv och operationell. Ett liknande reformprogram inom UNRWA har åtnjutit svenskt stöd och Sverige har fortsatt att vara tongivande i ansträngningarna att förbättra

styrformerna för organisationen. Sveriges politiska och finansiella stöd till det FN-ledda sekretariatet för naturkatastrofförebyggande (ISDR) har bidragit till ett mer effektivt kontor med utökad närvaro på regional nivå.

Sverige drev under 2007 en förstärkning av FN:s världslivsmedelsprogram (WFP) lokala och regionala upphandling av livsmedel. Lokal upphandling är ofta mer kostnadseffektivt än import av livsmedel. Rätt utförd kan lokal upphandling dessutom bidra till att utveckla lokala marknader och ekonomier. Den svenska satsningen har bidragit till att 80 procent av de livsmedel som WFP köpte för kontanter i 2007 kom från utvecklingsländer.

Sida och FAO undertecknade i september 2007 ett partnerskapsavtal. Enligt avtalet, som innebär ett effektivare samarbete, ska klimatfrågan prioriteras och kopplas till jordbruks-, skogs-, och fiskefrågor.

Sveriges har stärkt sitt politiska och finansiella stöd till Internationella Rödakorskommittén (ICRC) ytterligare. Extrabidrag utgick under året för att möta akuta humanitära behov i södra Darfur, Irak och östra Demokratiska Republiken Kongo. Utrikesdepartementet har under året följt upp bidragen, bl.a. genom en fältresa till Demokratiska Republiken Kongo.

Sverige stod under 2007 för drygt 8 procent av ICRC:s totala budget och har genom sitt stöd bidragit till att ICRC under året har kunnat besöka 518 277 frihetsberövade i 77 länder, att 229 150 Rödakorsmeddelanden har skickats mellan familjemedlemmar som blivit separerade av krig, konflikt eller oroligheter och att 761 barn har kunnat återförenas med sina familjer. Det svenska stödet har också bidragit till att mer än 2,5 miljoner nödlidande har fått livsmedelsbistånd och nära fyra miljoner människor har mottagit livsviktiga hushålls- och hygienartiklar. Utöver detta har runt 2,8 miljoner människor, varav 33 procent internflyktingar, fått stöd genom enklare program för livsmedelsproduktion eller mikroekonomiska initiativ. ICRC:s omfattande vatten- och sanitetsprogram har bistått mer än 14,3 miljoner nödlidande i 40 länder. Slutligen har ca 2,9 miljoner människor använt sig av sjukvårdsinrättningar som får stöd av ICRC.

Det svenska humanitära biståndet har under 2007 varit verkningsfullt och snabbt bidragit till konkreta och synliga resultat, i form av livräddande, livsuppehållande och nödlindrande

insatser. Den globala och behovsbaserade inriktningen, med olika former av stöd till en kombination av genomförandeorganisationer, har visat sig vara en effektiv ansats. Sverige har dessutom spelat en viktig roll i utvecklingen av internationell humanitär politik, inte minst genom att i olika relevanta sammanhang konsekvent driva vikten av respekt för internationell humanitär rätt, humanitärt tillträde och övriga humanitära principer i väpnade konflikter.

Forsknings-samarbete

Det svenska forsknings-samarbetet inom utgiftsområde 7 Internationellt bistånd ska bidra till att stärka utvecklingsländernas forskningskapacitet, främja forskning som bidrar till fattigdomsbekämpning och en rättvis och hållbar global utveckling samt en stärkt utvecklingsrelevant forskning i Sverige.

Under 2007 uppgick betalningarna till forskningsinsatser till 978 miljoner kronor. Nedan redovisas resultat från ett urval av initiativ och insatser.

Kapacitetsbyggande forskningssamarbete

De långsiktiga effekterna av forskningssamarbete har belysts i en utvärdering av stödet till Sri Lanka och Vietnam, som nu fasas ut. Dessa länder är de första med vilka dåvarande myndigheten SAREC för trettio år sedan inledde bilateralt forskningssamarbete.

Utvärderingen visar att det svenska stödet till länderna har inneburit en utveckling av den strategiska kompetensen hos de involverade forskningsinstitutionerna. Detta innebär bl.a. att institutionerna har stärkt sin förmåga att självständigt planera och genomföra forskning av relevans för landet, att hantera forskningsmedel, att rekrytera yngre begåvade studenter för forskning och att axla rollen som samordnare av nationell forskning.

Utvärderingar av forskningssamarbete i länder med betydligt svagare kapacitet är också övervägande positiva. I Etiopien, där samarbetet har varit långsiktigt, visar en utvärdering att Addis Abeba-universitetet har fått kapacitet att bedriva egen forskarutbildning och kan övergå från doktorandutbildning enligt den s.k. sandwichmodellen, med svensk huvudhandledare, till inhemsk huvudhandledning och examination.

Inhemsk forskarutbildning har visat sig öka möjligheterna för kvinnor att delta i forskning och ingår i strategin att förbättra könsfördelningen vid universitet.

Insatser för att öka spridningen och tillämpningen av forskningsresultat har gett vissa resultat. Sidas insatser i Östafrika som initierades 2003 för att öka kopplingen mellan forskare och entreprenörer i s.k. kluster har resulterat i ett fyrtiotal sådana kluster, som baseras på forskningsresultat inom ingenjörsvetenskaper, kemi, biologi, marinbiologi och arkeologi. Samarbetet mellan Sida och VINNOVA har här varit värdefullt.

Givarsamordning

Sverige har genom Sida tagit på sig uppgiften att axla ledarskapet för givarsamordning och utveckla lämpliga mekanismer för biståndseffektivitet inom forsknings-samarbete. Förutsättningarna för givarsamordning har varit särskilt goda i Tanzania där Sida har en utsänd forskningssekreterare. I Dar es Salaam hölls under 2007 ett konsultativt möte på hög nivå med flera givare för att diskutera strategier för utveckling av forskning. Mötet resulterade dels i att Tanzanias president bad Unesco om stöd för att utveckla en forskningsstrategi, dels i att universitetet i Dar es Salaam avsatte 6,4 procent av sin budget för forskning.

Givarsamordning inom den regionala arkitekturen för forskning har stärkts genom New Partnership for Africa's Development (NEPAD) handlingsplan för forskning och utveckling "African Science and Technology Consolidated Plan of Action". Handlingsplanen erbjuder ett ramverk på regional nivå för externt forskningsstöd. Sida har bidragit till att forskningsprogram har utvecklats till att bli regionala forskningsråd och att dessa kan ingå i den regionala arkitektur för forskning som NEPAD vill se samordnad.

En väl fungerande nordisk givarsamordning har demonstreras genom den gemensamma utvärderingen av det samhällsvetenskapliga nätverket, Council for the Development of Social Science Research in Africa (CODESRIA). Utvärderingen visade att organisationen bedriver omfattande forskning inom centrala utvecklingsområden och att dess publikationer håller god eller hög akademisk standard. Med närmare 500 aktiva forskare inom sitt nätverk och med tiotals publicerade böcker

och forskningsrapporter varje år är organisationen en central aktör inom samhällsvetenskaplig forskning i Afrika. Utvärderingen pekade dock på brister i arbetet med att föra ut resultaten av forskningen för att öka policypåverkan.

Internationella forskningsorganisationer

Ett bra exempel på stöd till internationella forskningsorganisationer är stödet till Världshälsoorganisationens (WHO) program för forskning om reproduktiv hälsa och utvecklingen av effektiva och säkra preventivmedel, inklusive preventivmedel som kan kontrolleras av kvinnor. Med sitt världsomspännande forskarnätverk har ett biverkningsregister kunnat byggas upp som även omfattar låginkomstländer med svagt fungerande hälsosystem. Ett annat exempel är stödet till det internationella vaccininstitutet i Korea (IVU) som 2007 uppgick till 6 miljoner kronor. Institutets forskning tar fram underlag för beslut om introduktion och policy för användning av nya vacciner såsom kolera-, tyfoid- och shigellavaccin, samt bidrar till att stärka regelverk kring vaccinfrågor och till att bygga kapacitet för lokal vaccinproduktion.

Regeringen bedömer att stödet till forskningssamarbetet följer uppställda mål för verksamheten med hög kvalitet i uppnådda resultat.

Enskilda organisationer

Samverkan med svenska enskilda organisationer, deras partnerorganisationer, internationella nätverk och organisationer som främjar demokrati och utveckling ska bidra till att främja utveckling av ett livskraftigt och demokratiskt civilt samhälle där de mänskliga rättigheterna respekteras. Lokala samarbetsorganisationer ska stärkas. Samtidigt ska stödet bidra till ökat intresse och engagemang för globala utvecklingsfrågor.

Under 2007 uppgick utbetalningarna under det bilaterala utvecklingssamarbetet till 1,3 miljarder kronor fördelat på 2 400 insatser i över 120 länder. Stödet har fördelats mellan 14 svenska organisationer med ramavtal med Sida. Antalet svenska organisationer som ingår i ramorganisationernas verksamhet har ökat med 20 procent, från 370 till 447.

I förhållande till tidigare år har samtliga sektorer utom hälsa, utbildning och handel ökat i volym. Demokratisk samhällsstyrning och mänskliga rättigheter är den största sektorn. Ökningen inom naturresurser och miljö är tecken på att organisationerna avsatt mer resurser för att möta kommande klimatförändringar.

Som en del i arbetet med att ta fram samarbetsstrategier tas utvecklingsresultat fram även för ramorganisationernas verksamhet. En sådan process pågick under året i Västbanken/Gaza. Fem svenska organisationer har redovisat resultat avseende verksamheten inom ramen för arbetet med att stärka ett civilt samhälle i Västbanken/Gaza. Organisationerna har i första hand arbetat med marginaliserade grupper som kvinnor, barn, handikappade, unga och jordbrukare. De flesta av de uppnådda resultaten i Västbanken/Gaza återfinns i praktiska insatser som förbättrade försörjningsmöjligheter för målgruppen och därmed en större självständighet.

Sida antog under året nya anvisningar för bidrag till enskilda organisationer inom verksamhetsgrenen. Som ett led i detta infördes längre avtalsperioder, vilket bedöms förbättra förutsättningarna för ramorganisationerna att planera sin verksamhet, stärka Sidas effektivitet liksom möjligheterna till förbättrad resultatuppföljning.

Två ramorganisationer, Diakonia och Olof Palmes Internationella Center, har för första gången inkommit med treåriga slutrapporter, där resultat redovisas från arbetet med att stärka ett livskraftigt och demokratiskt civilt samhälle. Resultat redovisas främst inom områdena demokrati och mänskliga rättigheter samt jämställdhet. Exempelvis har Diakonias arbete i Latinamerika bidragit till formulerade lagförslag, anmälningar avseende våldsövergrepp, att landrättigheter återfåts samt att den kvinnliga representationen i lokala beslutandeorgan har ökat. I Kenya har fattiga människors tillträde till rättssystemet stärkts genom juridisk rådgivning. I Kwa Zulu Natal i Sydafrika har lokala organisationer bidragit till omformuleringen av policyn för jorddistribution i Sydafrika.

Stöd till det civila samhället i samarbetsländerna har fortsatt hög prioritet. Det civila samhällets organisationer kan direkt eller indirekt bidra till att bekämpa fattigdomen. De spelar också en viktig demokratisk roll när det gäller fattiga människors deltagande i det

politiska livet, t.ex. genom att utgöra en arena där människor kan organisera sig och öka sitt inflytande. Många enskilda organisationer i utvecklingsländer kan ha stor betydelse för att förebygga väpnade konflikter och bidra i fredsprocesser.

Genom sin kunskap om och erfarenhet av arbete i utvecklingsländer, är svenska enskilda organisationer även engagerade i att stödja det civila samhället i utvecklingsländer. Mot denna bakgrund är enskilda organisationer en viktig aktör i planering och genomförande av utvecklingssamarbetet. I de fall där Sverige inte kan ingå i ett stat-till-stat-samarbete har svenska enskilda organisationer en särskilt viktig roll att spela. Erfarenhetsutbytet mellan civila aktörer i Sverige och i utvecklingsländer är värdefullt, men kontroll och resultatuppföljning kan alltså förbättras. Det är viktigt med tydlig redovisning av hur organisationerna har bidragit till målet för anslagsposten.

De fem avtalsrevisioner som Sida genomförde under verksamhetsåret visar på ett behov av en revidering av Sidas styrinstrument för anslaget samt att Sida har en dialog med ramorganisationerna kring deras ansvar för att säkerställa efterlevnaden av avtalsvillkor i efterföljande led.

Ökad effektivitet i utvecklingssamarbetet

Resultatstyrning

Det svenska utvecklingssamarbetet har, liksom det från andra givarländer, inte varit tillräckligt resultatorienterat. Fokus i beredning och uppföljning av projekt och program har legat på processer och utbetalningar snarare än på vilka resultat biståndet haft för att bidra till att fattiga människor ska kunna förbättra sina levnadsvillkor. Regeringen menar att detta synsätt snabbt måste förändras för att säkerställa ett effektivt bistånd som gör största möjliga nytta. Därför har ett arbete genomförts under 2007 för att förbättra resultatstyrningen inom utvecklingssamarbetet som bl.a. lett fram till att regeringen i juni 2007 fattade beslut om en heltäckande styrmodell för det samlade utvecklingssamarbetet. Genomförandet av denna modell har bl.a. inneburit att regleringsbrevet och instruktionen för Sida har förändrats. Vad gäller regleringsbrevet har nya verksamhetsgrenar med tydliga återrapporteringskrav baserat på

en mer myndighetsnära styrning och ett uppdrag om att Sida ska bifoga en särskild resultatredovisning till sin årsredovisning införts.

En viktig komponent i styrmodellen är att all verksamhet ska styras genom strategier beslutade av regeringen. Under 2007 togs därför beslut om strategier för globala utvecklingsprogram och för den konfliktrelaterade verksamheten under Sidans anslagspost för humanitära insatser. Liknande strategier ska utarbetas för samtliga anslagsposter på Sida.

Utrikesdepartementet har också genomfört en inventering av kompetensbehov för utvecklingsfrågor inom departementet. Baserat på inventeringen har en kompetensutvecklingsplan tagits fram.

För att säkerställa att den kommande årliga skrivelsen till riksdagen om resultat inom utvecklingssamarbetet möter riksdagens behov av resultatinformation har en dialog mellan Utrikesdepartementet och utrikesutskottet genomförts.

Land- och sektorfokusering

Landfokusering är en central del av regeringens politik som syftar till ökad kvalitet, effektivitet och resultat i utvecklingssamarbetet. Regeringen presenterade i augusti 2007 resultatet av arbetet med att fokusera det bilaterala utvecklingssamarbetet från 67 till 33 länder. För att tydliggöra skälen för Sveriges närvaro har Sveriges samarbetsländer delats in i sex kategorier. Detta bidrar till högre effektivitet och tydlighet genom att ge förståelse för varför Sverige engagerar sig i ett samarbete. Arbetet med att på ett ansvarsfullt sätt fasa ut det bilaterala utvecklingssamarbetet alternativt övergå till andra samsarbetsformer med berörda länder har också inletts. Regeringen har mellan januari 2007 och augusti 2008 fattat beslut om 21 uppdrag till Sida att ta fram förslag till samsarbetsstrategier, utfasningsstrategier eller utfasningsplaner där regeringens nya biståndspolitik får genomslag.

Första etappen av en översyn av regeringens riktlinjer för samsarbetsstrategier anpassades tidsmässigt till landfokuseringsarbetet. Regeringen beslutade i september 2007 om ett komplement till riktlinjer för samsarbetsstrategier (UD2007/25525/USTYR). Komplementet lyfter bl.a. fram kraven på förstärkt mål- och resultatorientering genom att s.k. resultatmatriser ska tas fram för varje strategi.

Vidare betonas bl.a. stärkt fokus på samverkan mellan det bilaterala och det multilaterala utvecklingssamarbetet och vikten av att regeringsbesluten om uppdrag till Sida blir tydligare kring utgångspunkter och prioriteringar. En anpassning har även skett med hänsyn till olika typer av länder (landkategorier) för att tydliggöra ansatsen och motivet för det svenska samarbetet.

Samtidigt genomför regeringen åtgärder för ökad sektorfokusering. Sverige bidrog under 2007 till framtagandet av en EU-gemensam uppförandekod för arbetsfördelning och komplementariet i utvecklingssamarbetet. Genomförandet av uppförandekoden pågår och blir ett viktigt bidrag till halvtidsavstämningen av Parisdeklarationen i Accra hösten 2008. Sverige strävar, i linje med uppförandekoden, för att minska antalet sektorer till tre exklusive budgetstöd, stöd till det civila samhället samt stöd till forskningssamarbete och stipendieverksamhet.

Ett exempel där arbetsfördelning har fungerat väl är Zambia som genomgått en arbetsfördelningsprocess under ledning av Zambias regering. Samarbetet koncentreras och minskar från sex till tre huvudsektorer. Sverige leder samordningen av givarnas arbete inom hälsosektorn.

Genomförande av Parisdeklarationen – minskad belastning på samsarbetsländerna

Givar- och samsarbetsländernas strävanden efter ett effektivare utvecklingssamarbete finns dokumenterade i den s.k. Parisdeklarationen som antogs 2005. För att följa upp deklarationen har tolv indikatorer utarbetats. Uppföljningar har skett 2006 och 2008. Resultatet av uppföljningen 2006 redovisades i budgetpropositionen för 2008. Nedan redovisas resultaten av ett urval av Parisdeklarationens indikatorer från 2008 års uppföljning. Uppföljningen har gjorts i 54 samsarbetsländer varav Sverige bedriver utvecklingssamarbete i 29. Sverige hamnar i mitten av de givarländer och multilaterala organ som jämförts.

Indikator 3: Denna indikator utgör ett mått på hur utvecklingssamarbetet reflekteras i samsarbetslandets budget och därmed ett mått på samsarbetslandets ägarskap av biståndsmedlen. Utfallet för Sverige 2008 är 69 procent vilket är en förbättring jämfört med den senaste mätningen som uppgick till 49 procent.

Indikator 5 a): Ett mål i Parisdeklarationen är att utvecklingssamarbetet ska använda samarbetslandets egna system för planering, utbetalning och rapportering snarare än parallella biståndsstrukturer. Sida har under några års tid genomfört en förstärkt satsning på offentliga finansiella styrsystem som bl.a. omfattar stöd till reformer och kapacitetsutveckling inom området. Sverige har enligt 2008 års uppföljning ökat användningen av samarbetsländernas system, från 47 till 54 procent.

Indikator 7: Denna indikator mäter graden av förutsägbarhet i utvecklingssamarbetet genom att jämföra hur mycket av utlovade biståndsflöden som utbetalas enligt överenskomna planer. Även på denna punkt har Sverige fått ett något bättre utfall i årets uppföljning, en ökning har skett från 48 till 55 procent.

Indikator 8: Enligt uppföljningen är i stort sett allt svenskt bistånd är obundet.

Tabell 3.3 Indikatorer och mål för genomförandet av Parisdeklarationen 2010

	Mål för 2010
Ägarskap	
1. Andel länder som har operationella strategier för utveckling (inklusive PRS)	Åtminstone 75% av samarbetsländerna
Anpassning	
2. Tillförlitliga system – andel länder som har tillförlitliga system för offentlig finansiell styrning och upphandling	<i>Offentlig finansiell styrning</i> - hälften av länderna förbättrar sig minst 0,5 poäng på skalan som används för att mäta detta <i>Upphandling</i> - en tredjedel av länderna förbättrar sig minst ett steg uppåt på skalan som används för att mäta detta
3. Biståndsflöden utgår ifrån nationella prioriteringar – andel av biståndet till den offentliga sektorn som inkluderas i ländernas budgetar	Minst 85% av biståndet
4. Stärkt kapacitet genom samordnat stöd – andel av givarnas stöd till kapacitetsbyggnad som ges som samordnat stöd i överensstämmelse med ländernas utvecklingsstrategier	50% av biståndet till kapacitetsuppbyggnad
5. Användning av ländernas system för offentlig finansiell styrning och upphandling, beroende på hur väl systemen fungerar – andel av givarna som använder de nationella systemen och andelen av biståndet till den offentliga sektorn som inte använder nationella systemen	90% respektive 100% av givarna använder de nationella systemen Andelen bistånd som inte använder systemen minskas med 1/3 respektive 2/3
6. Stärkt kapacitet – minskning av antalet parallella enheter för genomförandet av bistånd	Minska antalet parallella enheter med 2/3
7. Mer förutsägbart bistånd – minskning av andelen bistånd som inte utbetalas enligt uppgjorda planer	Halvera andelen bistånd som inte betalas ut det år det var avsett för
8. Biståndet är avbundet	Pågående förbättring
Harmonisering	
9. Användning av gemensamma arrangemang eller procedurer – andel av biståndsflödet som ges i programbaserade ansatser	66% av biståndet
10. Uppmuntra gemensamma analyser – andel av givarnas insatser till fältet som är gemensamma respektive andel av det analytiska arbetet på landnivå som är gemensamt	40% av insatserna 66% av det analytiska arbetet
Resultatstyrning	
11. Resultatorienterade ramverk – andelen länder som har transparenta och uppföljningsbara ramverk för uppföljning av resultat mot millenniemålen och för sektorprogram	Minska andelen länder som saknar ramverk med 1/3
Ömsesidigt ansvar	
12. Ömsesidigt ansvar – andel länder som har system för ömsesidig uppföljning av åtaganden på plats	Samtliga länder

Indikator 10 a): Denna indikator mäter andelen av givarländernas fältbesök som genomförs gemensamt med andra givare eller tillsammans med samarbetslandets regering. Indikatorn utgör därmed ett mått på graden av harmonisering. Utfallet för svensk del visar på en knapp minskning av antalet gemensamma missioner, från 34 till 32 procent.

Indikator 10 b): Som ett led i effektiviseringen av utvecklingssamarbetet ska analysarbetet i så hög utsträckning som möjligt göras gemensamt. Sverige deltar i flera gemensamma strategiprocesser (bl.a. Zambia och Tanzania) där en viktig aspekt är att medverkande givare använder samma analyser. För denna indikator får Sverige ett väsentligt förbättrat utfall 2008 då andelen gemensamma analyser ökat från 35 till 65 procent.

Reviderade budgetstödsriktlinjer

Regeringen bedömer att budgetstöd är en effektiv stödform, givet rätta förutsättningar. Enligt de utvärderingar som har gjorts (senast Storbritanniens riksrevision, National Audit Office från februari 2008), bidrar budgetstöd till att öka samarbetsländernas förmåga att tillhandahålla välfärdstjänster, särskilt inom hälsa och utbildning. Därutöver visar samma utvärdering att budgetstöd kan stärka samarbetsländernas offentliga finansiella styrning. En ytterligare effekt är att budgetstöd ökar givarsamordning och anpassning till samarbetsländernas prioriteringar. Dessa slutsatser sammanfaller med den givargemensamma utvärdering av budgetstödet som genomfördes av OECD/DAC under 2006. Risker med budgetstöd är vanligtvis kopplade till svagheter i systemen för finansiell styrning och kan, om inte noggrann uppföljning sker, innebära att budgetmedel inte används för avsedda ändamål.

Regeringen har under 2008 reviderat riktlinjerna avseende bedömning och hantering av budgetstöd för fattigdomsbekämpning. Förtydliganden i riktlinjerna har gjorts mot bakgrund av Riksrevisionens granskning över regeringens och Sidas hantering av budgetstöd ”Bistånd genom budgetstöd” (RiR 2007:31). Riktlinjerna har stärkts vad gäller uppföljning och beviljande av budgetstöd och kopplingen mellan resultat och utbetalningar har

tydliggjorts. Därtill ska mänskliga rättigheter och demokrati samt korruptionsbekämpning vara grundläggande förutsättningar för budgetstöd, utöver tidigare angivna bedömningskriterier avseende samarbetslandets strategi för utveckling och fattigdomsminskning, ekonomisk politik och offentlig finansiell styrning.

Andelen budgetstöd av Sidas totala utvecklingssamarbete har ökat från 5,5 procent 2006 till 6,3 procent 2007. Den totala andelen programstöd befinner sig dock på samma nivå som året innan, dvs. 13,6 procent. Sektorprogramstödet har minskat från 8,1 procent till 7,1 procent under samma period.

Tabell 3.4 Programstöd, utfall och andel av Sidas utbetalade medel, 2005–2007

Miljoner kronor

	2005	2006	2007
Sektorprogramstöd (andel)	858 (6,2%)	1 270 (8,1%)	1 087 (7,1%)
Budgetstöd (andel)	725 (5,2%)	862 (5,5%)	966 (6,3%)
Programstöd totalt (andel)	1 583 (11,4%)	2 132 (13,6%)	2 088 (13,6%)

Källa: Sidas årsredovisning

Styrningen av det multilaterala utvecklingssamarbetet

I april 2007 beslutade regeringen om en strategi för Sveriges multilaterala utvecklingssamarbete. För första gången har Sverige ett gemensamt förhållningssätt som ger underlag för ett samordnat och strategiskt svenskt agerande där fokus ligger på resultat och kvalitet. Strategin ger normativ vägledning för alla departement och myndigheter som samverkar med FN-systemet och de internationella finansiella institutionerna eller deltar i utvecklingssamarbetet genom EU.

Under 2007 tog Utrikesdepartementet på pilotbasis fram ett instrument för att genomföra strukturerade bedömningar av multilaterala organisationer med vilka Sverige har ett långsiktigt samarbete. 27 organisationer analyserades utifrån kriterierna relevans och effektivitet. I arbetet deltog olika departement, utlandsmyndigheter, Sida och svenska representanter vid organisationernas huvudkontor. Resultatet av pilotomgången blev framgångsrik. Nu finns en samlad svensk bedömning som ger fördjupade kunskaper om de multilaterala organisationerna, speciellt vad

gäller deras interna effektivitet. Bedömningarna utgör viktiga underlag för policydialoger och vägledning i beslut om budgetallokeringar samt i framtagande av svenska strategier för respektive organisation. Vid sidan av att de svenska bedömningsinstrumenten utvecklas, deltar Sverige i ett nätverk av elva biståndsgivare, Multilateral Organisations Performance Assessment Network (MOPAN) som arbetar för att ta fram en ansats med gemensamma indikatorer för bedömning av multilaterala organisationers effektivitet. Regeringen stod i januari 2008 värd för ett högnivåmöte om multilateral effektivitet och den internationella biståndarkitekturen. Mötet resulterade i att arbetet med utvecklandet av en gemensam ansats för att bedöma multilaterala organisationers effektivitet kan gå vidare.

Arbete för stärkt resultatstyrning pågår inom de flesta multilaterala organisationer. Inom Världsbanken och de regionala utvecklingsbankerna har Sverige fått stort genomslag för stärkt mål- och resultatstyrning, särskilt inom påfyllnadsförhandlingarna 2007 och 2008.

Reformeringen av FN:s utvecklingssamarbete tog ett stort steg framåt 2007 genom sjuövertagandet av pilotprojekten "Ett FN på landnivå" i åtta utvecklingsländer. Erfarenheterna har hittills varit goda och har exempelvis resulterat i ett ökat nationellt ägarskap, bättre anpassning av FN:s program till nationella prioriteringar och ökad samstämmighet mellan FN-organen. Trots positiva resultat på landnivå kvarstår stora utmaningar inom FN-reformer generellt, t.ex. när det gäller jämställdhet, finansiering och styrning. Sverige har varit drivande i reformprocessen på landnivå, då detta kan öka förutsättningarna för lyckade reformer totalt sett, och gav därför finansiellt bidrag till sekretariatet för FN:s utvecklingsgrupp (UNDGO), som bl.a. arbetar för ökad FN-samordning.

Institutet för utvärdering av internationellt utvecklingssamarbete

Institutet för utvärdering av internationellt utvecklingssamarbetes (Sadev) uppdrag är att genom utvärderingar öka kunskapen i den samlade svenska biståndsförvaltningen, såväl om resultat och effekter av

utvecklingssamarbetet som effektiviteten i användningen av biståndsmedel.

Under 2007 publicerade Sadev sex rapporter, bl.a. kring användning och val av biståndsform, bistånd och effektivitetsutveckling samt resultat av stöd till det civila samhället i Moldavien. En publik databas som gör det enkelt att ta fram statistik över svenskt bilateralt och multilateralt bistånd från 1998 till 2006, har också lanserats. Vidare har Sadev under våren 2008 bl.a. redovisat regeringsuppdraget att utvärdera insatser för att förebygga och hantera korruption i det svenska utvecklingssamarbetet (UD2008/22164/USTYR).

Sammantaget bedömer regeringen att Sadev har en central roll i arbetet för en förbättrad mål- och resultatstyrning i utvecklingssamarbetet. Myndighetens utvärderingar utgör ett bidrag för ökad kunskap om utvecklingssamarbetets effekter och effektivitet, vilket i sin tur bidrar till en mer ändamålsenlig styrning och utformning av insatser.

Det är enligt regeringens bedömning viktigt att Sadev fortsätter arbetet med att ta fram utvärderingar med hög kvalitet av relevans för utformningen av svenskt utvecklingssamarbete. Regeringen ser därför positivt på det arbete som har inletts för att identifiera utvärderingsbehov inom ett antal centrala områden, däribland demokrati och mänskliga rättigheter, miljö och hållbar utveckling, civila samhället samt korruption.

Sidas utvärderingsverksamhet och internrevision

Sida har på regeringens uppdrag redovisat myndighetens utvärderings- och internrevisionsverksamhet för 2007 (UD2008/12554/USTYR). I rapporten sammanfattas väsentliga slutsatser och rekommendationer från genomförda utvärderingar och granskningar samt Sidas uppföljning av dessa.

Som framgår av rapporten anses en övervägande del av de utvärderade insatserna vara relevanta i relation till de svenska utvecklingsmålen och samarbetsparternas formulerade behov. Den utvärderade verksamheten bedöms också ha en hög måluppfyllelse på kort och medellång sikt. För långsiktiga mål var resultaten mer blandade.

Vidare konstateras att rapporterna inte alltid innehåller en bedömning av verksamheternas kostnadseffektivitet samt att endast ett fåtal diskuterar effekter på fattigdom på ett systematiskt och uttömmande sätt.

Under 2007 granskade Sidas internrevision bl.a. Sidas samarbete med statliga myndigheter utanför Följsamavtalet (de myndigheter Sida har ramöverenskommelser med) och administrationen vid fem utlandsmyndigheter. Resultaten var i huvudsak tillfredsställande.

3.4.3 Redovisning per region – bilateralt och multilateralt utvecklingssamarbete samt utvecklingssamarbetet genom EU

Afrika söder om Sahara

Sveriges bilaterala samarbete med Afrika söder om Sahara baseras på tretton land-, region- och samarbetsstrategier samt regeringens skrivelse om Sverige och Afrika – en politik för gemensamma utmaningar (Skr. 2007/2008:67). De fem största samarbetsländerna i regionen är Moçambique, Tanzania, Zambia, Kenya och Uganda. Stödet till dessa länder utgör drygt 85 procent av det bilaterala stödet till Afrika söder om Sahara. Enbart Moçambique och Tanzania står för 30 procent. Under 2007 utbetalades under det bilaterala utvecklingssamarbetet totalt ca 6,2 miljarder kronor till Afrika söder om Sahara varav ca 4,4 miljarder kronor under verksamhetsgrenen Afrika och resterande under verksamhetsgrenarna humanitära insatser och konfliktrelaterad verksamhet, enskilda organisationer, forskning samt ukrediter.

Regeringen har mellan januari 2007 och augusti 2008 beslutat om fem uppdrag för att utarbeta förslag till samarbetsstrategier och utfasningsstrategier i Afrika söder om Sahara.

Europeiska kommissionens bistånd till Afrika kanaliseras främst via den Europeiska Utvecklingsfonden (EDF). Att bistå i arbetet med att uppnå millenniemålen är EU:s främsta utmaning i förhållande till Afrika. Huvudsakliga samarbetssektorer har varit infrastruktur, den sociala sektorn, jordbruk samt god samhällsstyrning.

EU:s samarbete med Afrika stärks successivt i flera bemärkelser. Ett centralt och mycket viktigt resultat av det stärkta samarbetet var toppmötet mellan EU och Afrika i Lissabon i december 2007 och dess överenskommelse om en långsiktig, gemensam strategi med tillhörande handlingsplan för 2008 – 2010. Den gemensamma strategin anger att relationen mellan kontinenterna ska tas till en ny, strategisk nivå baserat på ett förstärkt politiskt partnerskap och fördjupat samarbete på alla områden. Som huvudinstrument utpekades en tätare politisk dialog och etablerandet av specifika partnerskap inom olika områden.

Det bilaterala samarbetet med regionen sker främst genom stöd till genomförande av nationella strategier för fattigdomsbekämpning, fredsprocesser och återuppbyggnad i konflikt- och postkonfliktländer, regional samverkan för att lösa gränsöverskridande problem och arbetet mot hiv och aids. Andra viktiga målområden är främjandet av demokrati och mänskliga rättigheter, social utveckling, jämställdhet och kvinnors roll i utveckling, samt hållbart utnyttjande av naturresurser och hållbar ekonomisk tillväxt. Handelsrelaterade insatser har bl.a. bidragit till att öka afrikanska länders kapacitet att uppfylla de krav som ställs vid export till EU och andra länder, liksom att öka afrikanska länders handelspolitiska kapacitet. Nedan redovisas resultat från ett urval av initiativ och insatser.

Demokrati och mänskliga rättigheter

Sverige har gett stöd till bl.a. Tanzania, Zambia och Rwanda för stärkt samhällsstyrning i form av direkt reformstöd och dialog, i vissa fall kopplat till generellt budgetstöd. Stödet bedöms ha bidragit till den positiva utveckling vad gäller demokratisk samhällsstyrning, mätt utifrån sex indikatorer (voice and accountability, political stability, government effectiveness, regulatory quality, rule of law, control of corruption), som börjar ta form i dessa länder.

Trots stöd till att stärka aktörer och processer för demokratisk utveckling avslöjar händelserna i Kenya efter valen skörheten i den demokratiska samhällsstyrningen och behovet av fortsatta insatser för att främja både rättsäkerhet och demokratiska reformer.

Främjande av jämställdhet och kvinnors roll i utveckling

På jämställdhetsområdet och vad gäller kvinnors roll i utveckling råder stora brister i Afrika, även om vissa framsteg görs. I Uganda har Sverige bidragit till ett UNDP-projekt för upplysning och kunskap om sexuellt och könsrelaterat våld i krigsdrabbade områden i landets norra delar. UNDP:s arbete har resulterat i ökad kunskap på området samt ökad kapacitet att hantera frågorna i samhället genom utvecklandet av multi-sektoriella policyprogram.

Sverige har även bidragit till ett projekt drivet av Unifem och Women's Coalition for Peace (UWCP) "Promoting Women's Role in Peace Building, Recovery and post conflict Reconstruction for Northern Uganda" som syftar till att framhålla kvinnors roll i fredsbyggande och återuppbyggnadsarbete. Arbetet har resulterat i att ett kvinnligt perspektiv har integrerats i fredsförhandlingarna i norra Uganda.

I Kenya har Sverige bidragit till Gender and Governance Programme som koordineras av Unifem och syftar till att utveckla jämställdheten på ett konstitutionellt, juridiskt och institutionellt plan. Programmet har bl.a. resulterat i att fler kvinnor kandiderat till poster under val, att de olika politiska partierna har inkluderat skrivningar om jämställdhet i sina partiprogram samt fler frivilliga organisationer som arbetar för ett mer jämställt samhälle.

Miljö och klimat

På miljö- och klimatområdet har svenskt stöd för att stärka gränsöverskridande vattenresursförvaltning bl.a. bidragit till att på ett fredligt sätt fördela och skydda gemensamma vattenresurser och delade flodområden. Med hjälp av svenskt stöd har Angola, Botswana och Namibia, som delar Okavangafloren, under 2007 etablerat ett sekretariat för att stärka samarbetet mellan länderna, vilket skapat förutsättningar och kapacitet att diskutera och komma överens om fördelning av vattenresurser mellan länderna.

Sverige har finansierat förvaltningsstrategin för Pungwefloden, som har sina källor i Zimbabwe och rinner ut i Moçambique. Denna strategi anses nydanande, allra helst som den tydligt väver in anpassning till

klimatförändringarna utifrån ett konfliktförebyggande perspektiv. Genom bl.a. upprättandet av ett gemensamt kommission för planering och övervakning samt genomförande av åtgärder för att höja medvetenheten rörande resurshållning med vatten, har motsättningar rörande vattenanvändningen kunnat undvikas eller lösas på ett tidigt stadium.

I Tanzania har svenskt stöd till insatser för bättre kemikaliekontroll bl.a. resulterat i ett första utkast till en ny nationell lagstiftning på området.

Svenskt stöd till nationella strategier för fattigdomsbekämpning

I tio av de länder som erhåller svenskt bilateralt stöd finns nationellt ägda fattigdomsbekämpningsstrategier (Tanzania, Moçambique, Uganda, Rwanda, Mali, Burkina Faso, Etiopien, Zambia, Kenya och Malawi). Målet med dessa strategier är att minska fattigdomen i länderna, vilket görs genom reformer och program. Givarländerna stödjer arbetet genom olika former av stöd, i ökande utsträckning programstöd (generellt budgetstöd, sektorbudgetstöd och sektorprogramstöd).

Under 2007 har budgetstöd givits till totalt sex länder.

Tabell 3.5 Utfall av budgetstöd per land, 2007

Miljoner kronor

Land	Utfall	Land	Utfall
Burkina Faso	60	Rwanda	80
Mali	80	Tanzania	350
Moçambique	300	Zambia	96

Källa: Sidas årsredovisning

Sida bedömer att budgetstöden har bidragit till att öka samarbetsländernas offentliga utgifter inom områden med stor betydelse för fattigdomsbekämpningen och servicen till de fattiga samt stärkandet av de offentliga planerings- och budgetsystem.

I samtliga länder till vilka Sverige givit budgetstöd har tillgången till skolundervisning ökat och det allmänna hälsoläget för den fattiga befolkningen förbättrats. I Burkina Faso har anslagen för hälso- och sjukvård fördubblats mellan 2001 och 2006. Grundskoleutbildningen i Tanzania är numera gratis och andelen inskrivna elever i grundskolan har ökat från 60 procent 2000 till

97 procent 2007. I Zambia har antalet barn som är inskrivna i grundskolan ökat från 77,6 procent 2003 till 94,8 procent 2005. I Moçambique har antalet hälso- och sjukvårdsinrättningar ökat med nästan 25 procent mellan 2002 och 2006 och i Mali har antalet offentliga vårdcentraler ökat med nästan 30 procent mellan 2002 och 2006. I Burkina Faso når numera nationella vaccinationskampanjer 100 procent av barnen och i Rwanda har spädbarnsdödligheten minskat från 107 per 1000 födda 2000 till 86 per 1000 födda 2005. Även den ekonomiska tillväxten har ökat i dessa länder. I Moçambique har den årliga tillväxten i ekonomin sedan 1996 varit i genomsnitt 8 procent. I Rwanda har den årliga tillväxttakten varit 6 procent mellan 2001 och 2006.

Utbetalning av budgetstöd sker årsvis och är kopplad till årliga resultatgenomgångar samt dialoger om krav på samarbetsländernas åtgärder i fråga om antikorrupktion, demokrati och mänskliga rättigheter, den nationella strategin för fattigdomsbekämpning, de offentliga finansiella styrsystemen och den ekonomiska politiken. Dessa krav är ställda för att minimera de risker som budgetstöd kan innebära, ekonomiska såväl som politiska. Regeringens beslut om reviderade riktlinjer för budgetstöd (se avsnitt 3.4.2) innebär att ökad uppmärksamhet ska ägnas dessa frågor.

Ekonomisk risk kan ta sig uttryck i form av att budgetstödsmedel inte används för avsedda ändamål, vilket har koppling till svagheter i de finansiella styrsystemen. Samtidigt kan budgetstöd bidra till att stärka dessa system. Budgetstödet ger även möjlighet till granskning av statsbudgeten och reformerna av de offentliga finanserna samt stärker systemen för ansvarsutkrävande. Politisk risk kan minimeras genom att resultaten av samarbetslandets förda politik följs upp och kopplas till fortsatt utbetalningar av budgetstöd.

Regeringen gör bedömningen att i de länder där det finns ett starkt politiskt åtagande genom en nationell strategi för fattigdomsbekämpning och förutsättningarna i övrigt är de rätta är budgetstöd en effektiv stödform för att minska fattigdomen. Som komplement till generellt budgetstöd ges i samtliga länder även stöd för

kapacitetsutveckling samt direkt stöd till reformer inom särskilt angelägna områden.

Angelägna utmaningar i form av ökat ägarskap, givarharmonisering, kapacitetsutveckling, korrupsionsbekämpning m.m. återstår dock för att uppnå en ännu mer långsiktig och hållbar utveckling.

I samtliga länder med nationella fattigdomsbekämpningsstrategier arbetar Sverige för att få till stånd en effektiv givarsamordning och ett fungerande harmoniseringsarbete. I många av länderna har dessa ansträngningar givit goda resultat. Zambia, Moçambique, Tanzania, Burkina Faso, Kenya och Mali har gemensamt satta resultatmatriser kopplade till strategierna för fattigdomsbekämpning, vilka fungerar som en bas för givarnas årliga bedömningar om strategiernas genomförande och resultat, samt för bedömning av de generella åtaganden som gäller generellt budgetstöd.

Uppföljningar under 2007 visar bl.a. följande. Moçambique uppnådde 45 procent av målen helt och att ytterligare 45 procent av målen var till större delen uppnådda. Svagast måluppfyllelse i Moçambique var inom områdena demokratisk samhällsstyrning och jordbruk. De svaga resultaten inom jordbrukssektorn ledde till att Sida minskade sitt åtagande för sektorprogramstödet inom jordbruksektorn. Zambia bedömdes uppfylla 70 procent av sina mål. Framförallt inom området offentlig finansiell styrning var resultaten svagare än tidigare år, främst beroende på en kraftig stärkning av den lokala valutan gentemot andra valutor, vilket ledde till ett inkomstbortfall för staten, samt kostnader för valen 2006. I Tanzania bedömdes resultaten vara något svagare än tidigare år, framförallt på grund av energikrisen, därmed ökade inte Sida det generella budgetstödet som planerat.

Värdet på Human Development Index har under perioden ökat för samtliga tio länder och den ekonomiska tillväxten har varit fortsatt hög (drygt 6 procent i genomsnitt). Ökad produktion inom jordbruket kan avläsas framför allt i Moçambique, Kenya, Malawi och Mali. I Uganda uppskattas enligt en nationell hushållsundersökning att andelen absolut fattiga har minskat från 36 procent 2003 till 31 procent 2006. I Mali visar en liknande undersökning att fattigdomen har minskat

från 55 procent av befolkningen 2001 till 47 procent 2006. I Kenya visar en nationella undersökning att fattigdomen minskat från 52 till 46 procent mellan 1997 och 2006. Zambia bedöms nu kunna uppnå alla millenniemål utom mödradödlighet och miljömålet mot endast 10 procent 2003. Moçambique bedöms kunna uppnå hälften av målen och har svårast att bromsa epidemiska sjukdomar samt råda bot på undernäring hos barn. Mali och Tanzania har svårast att uppnå de hälsorelaterade målen.

Afrikanska utvecklingsbanken

År 2007 genomfördes en påfyllnad av Afrikanska utvecklingsbankens (AfDB) mjuka utlåningsfönster, Afrikanska utvecklingsfonden, om totalt 58 miljarder kronor, en ökning med 52 procent. I påfyllnaden var det viktigt för Sverige att få beslut om hur AfDB skulle fokusera på sina komparativa fördelar. De fokusområden som givarna enades kring – infrastruktur, god samhällsstyrning och regional integration – var i linje med svenska prioriteringar. Regeringen är också nöjd med att AfDB kommer att utöka sitt engagemang i post-konfliktländer, s.k. sviktande stater. Dessa stater har stora resursbehov, men har tidigare haft svårt att få tillgång till finansiering från banken. Avgörande för att Sverige kunde stödja den ambitiösa påfyllnaden var att ett nytt resultatramverk för fonden slogs fast. Sverige har därefter varit en av nyckelaktörerna i att inrätta en knutpunkt inom AfDB för biståndseffektivitet och resultat vilket är viktigt för att säkerställa att de tagna besluten nu genomförs i hela banken.

Nordiska Afrikainstitutet

Program- och forskningsrådets översyn av Nordiska Afrikainstitutet (NAI) från 2005/2006, har inneburit att institutet har vidtagit vissa åtgärder. Exempelvis har NAI antagit en ny tydligare budgetstruktur, genomfört en översyn av institutets publikations- och informationsverksamhet samt genomfört en sammanslagning av publikations- och informationsresurserna för ett bättre och effektivare utnyttjande av medel. Nuvarande forskningsprogram och projekt har sammanförts i sex tematiska kluster för att tydliggöra inriktningen. NAI:s bibliotek är fortsatt mycket välbesökt och under 2007 har bibliotekets resurser blivit sökbara i

Bibliotek.dk, den danska nationella söktjänsten som används för litteratursökning och beställningar i Danmark.

Sammanfattande bedömning av resultat

Regeringens bedömning är att det svenska utvecklingsarbetet med Afrika har bidragit till utvecklingen i regionen, med tilltagande ekonomisk tillväxt i flera länder, färre väpnade konflikter, ett större afrikanskt ansvarstagande och den positiva utveckling som finns i vissa Afrikanska länder för att nå flera av millenniemålen. Effekterna av regeringens ökade fokus på mänskliga rättigheter och demokrati, miljö och klimat samt främjande av jämställdhet och kvinnors roll i utveckling har börjat ge tydliga resultat. Trots flera positiva tendenser är fattigdom, förtryck och konflikt alltjämt utbredda och utmaningarna på den afrikanska kontinenten kommer att vara fortsatt stora under många år framöver.

Asien

Sveriges utvecklingsarbete med Asien styrs genom nio samarbetsstrategier samt en regional strategi för Sydostasien med bilaterala avsnitt för Burma, Filippinerna, Indonesien och Östtimor. De fem största samarbetsländerna i regionen är Afghanistan, Vietnam, Bangladesh, Laos och Kambodja. Under 2007 utbetalades under det bilaterala utvecklingsarbetet totalt ca 1,7 miljarder kronor till Asien, varav ca 1,6 miljarder kronor under verksamhetsgrenen Asien och resterande under verksamhetsgrenarna humanitära insatser och konfliktrelaterad verksamhet, enskilda organisationer, forskning och u-krediter.

Regeringen har mellan januari 2007 och augusti 2008 beslutat om fem uppdrag för att utarbeta förslag till samarbetsstrategier och utfasningsstrategier i Asien.

Det svenska samarbetet med regionen fokuserar främst på områdena demokratisk samhällsstyrning och mänskliga rättigheter, främjandet av ett hållbart utnyttjande av naturresurser och omsorg om miljön samt ekonomisk och social utveckling och utjämning. På det handelsrelaterade området har insatser bl.a. resulterat i att enskilda länders fattigdomsbekämpningsstrategier

inkluderar existerande begränsningar och behov av åtgärder för att i högre grad nyttja handel för tillväxt och fattigdomsbekämpning. Nedan redovisas resultat från ett urval av initiativ och insatser.

Demokrati och mänskliga rättigheter

Sverige bidrog 2007 med 135 miljoner kronor till Afghanistans återuppbyggnadsfond (ARTF) som administreras av Världsbanken. Genom att stödja ARTF har Sverige bidragit till att skapa ett fungerande lönesystem och till att 220 000 statstjänstemän har fått sina löner utbetalda. Fonden har också förenklat koordineringen mellan givarna och den afghanska regeringen, vilket har inneburit minskade administrativa kostnader.

Genom bl.a. svenskt stöd till decentraliseringsreformen i Kambodja har nationella demokratiska strukturer och system kunnat byggas upp, vilket i sin tur underlättat försoningsprocessen på lokal nivå. I Laos har den informella svensk-laotiska arbetsgruppen för mänskliga rättigheter som etablerades 2002 bidragit till ett öppnare diskussionsklimat om mänskliga rättigheter mellan länderna. Arbetsgruppen har även lett till en rad utbildningsinsatser inom området mänskliga rättigheter.

För att främja framväxten av lokala nätverk av företag inom ramen för FN:s Global Compact, har svenskt stöd lämnats till FN:s ekonomiska och sociala kommission för Asien och Stillahavsregionen (UNESCAP). Insatserna har varit inriktade på utbildning, utarbetande av verktyg för företag samt erfarenhetsutbyte mellan länder och har bl.a. resulterat i att tre regionala seminarier och ett antal workshops har genomförts liksom landfokuserade utbildningsprogram. Flera företagsdrivna lokala nätverk har bildats, bl. a. i Vietnam, Thailand och Bangladesh och de asiatiska företagen deltar nu aktivt i den internationella policydebatten kring socialt ansvarstagande.

I Sri Lanka har svenskt stöd till oberoende Sri Lanka Press Institute (SLPI) bidragit till att stärka pressfriheten i landet och till att censur och kontroll av medierapportering har förhindrats. Det svenska stödet till SLPI har även bidragit till att en reklamationsfunktion för stärkt pressetik har etablerats. Antalet

åtgärder per reklamation uppnådde sin högsta nivå 2007.

Rikspolisstyrelsens samarbete med den lankesiska polisen har fortsatt. Sedan 2005 har totalt ca 2 270 brottsplatsutredare utbildats och placerats i kriminaltekniska laboratorier i olika delar av landet. Utvärderingar visar att antalet fall där teknisk bevisning använts i kriminalutredningar har ökat från 593 till 2 936 mellan 2006 och 2007.

Stöd till den regionala organisationen Forum Asia har hjälpt organisationen i deras arbete att främja tillämpningen av FN:s mänskliga rättighetsmekanismer och att stärka regionala och nationella nätverk och bistå de nationella medlemsorganisationerna i deras arbete för mänskliga rättigheter.

Främjande av jämställdhet och kvinnors roll i utveckling

Ungefär 35 miljoner kronor av det svenska stödet till ARTF allokeras årligen till det Nationella solidaritetsprogrammet (NSP) som syftar till att genom valda byråid identifiera lokalsamhällets utvecklingsprioriteringar, vilka därefter åtgärdas gemensamt av byarna själva och NSP. Kravet på kvinnors medverkan i byråden har resulterat i att kvinnliga perspektiv på utveckling har stärkts. Under 2007 utvidgades NSP till att i praktiken omfatta alla provinser i landet.

Svenskt stöd till hälsosektorprogrammet i Bangladesh har bidragit till att kvinnor fått tillgång till gratis mödravård och hälsovård under graviditeten. Genom svenskt stöd till tre bangladeshiska organisationer som arbetar med sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter har Sverige bidragit till utbildning av annan hälsopersonal än läkare i att utföra tidiga aborter på ett medicinskt och kliniskt korrekt sätt, detta för att minska antalet illegala aborter. En utvärdering av verksamheten visar på positiva resultat.

Svenskt stöd till företagsekonomisk utbildning i entreprenörskap för småskaliga företag i Vietnam har till stor del nått ut till kvinnor och har bidragit till att stärka fattiga kvinnors ställning på landsbygden.

Miljö och klimat

Asien är världens mest förorenade region och miljöproblemen tenderar att tillta. Många länder har idag en modern miljölagstiftning men brister fortfarande i tillämpningen.

Sidas regionala miljösekretariat i Asien (Swedish Environment Secretariat in Asia - SENSEA) har bidragit till att stärka såväl miljösamarbetet mellan Sverige och Sydostasien som det regionala miljösamarbetet. Genom stöd till ett regionalt forskningsnätverk intensifierades samarbetet mellan nationella forskningsinstitut i regionen under 2007.

I Vietnam samarbetar svenska och vietnamesiska myndigheter för att stärka miljöledning och markanvändning (SEMLA). Som ett konkret resultat av ett svenskt-vietnamesiskt samarbete på myndighetsnivå har den vietnamesiska lagstiftningen för hållbart utnyttjande av naturresurser och omsorg om miljön förbättrats. Bland annat har en ny lag antagits om användning av kemikalier. SEMLA-programmet har även bidragit till ett nytt regelverk för att förbättra tillämpningen av miljöskyddslagen, genom bland annat strategisk miljöanalys och miljökonsekvensbedömning.

Sverige har genom Kemikalieinspektionen under flera år givit det ansvariga ministeriet i Vietnam råd och stöd i utvecklingen av en lagstiftning på kemikalieområdet och i slutet av 2007 antog nationalförsamlingen en ny kemikalielag. Arbetet fortsätter nu med utveckling av sekundärlagstiftning och etablerande av en myndighet för kemikaliefrågor.

Ekonomisk och social utveckling och utjämning

Det har skett en gradvis förbättring vad gäller de ekonomiska och sociala rättigheterna i regionen. Fattigdomen minskar i många länder och allt fler får tillgång till skolutbildning.

I Afghanistan har Sverige bidragit till utbildningssektorn via Unicef och Svenska Afghanistankommittén. Omkring sex miljoner barn gick trots besvärliga säkerhetsförhållanden i skola under 2007, jämfört med en miljon barn år 2001. Trots särskilda satsningar på flickors skolgång är emellertid endast ca 30 procent av eleverna flickor.

I Indien har Sveriges stöd till den indiska frivilligorganisationen MAMTA:s ungdomsprogram bidragit till att MAMTA under 2007 fick i uppdrag av det indiska nationella aidsprogrammet att ta fram en

modell för hiv-förebyggande genom lokala ungdomsarbetare.

Asiatiska utvecklingsbanken

Asiatiska utvecklingsbanken (AsDB) förmedlade 2007 11,6 miljarder US-dollar i lån och gåvor till de regionala låntagarländerna. Som medlem och givare har Sverige fortsatt värnat AsDB:s övergripande mandat om fattigdomsbekämpning samt verkat för en starkare integrering av miljöhänsyn i insatserna och att banken ökar selektiviteten och fokus i verksamheten. Detta har fått genomslag i det långsiktiga strategiska ramverk som ska styra bankens verksamhet fram till 2020. I förhandlingen om Asiatiska utvecklingsfondens tionde påfyllnad har också inrättandet av ett resultatramverk i linje med Parisdeklarationen varit central för Sverige. AsDB har nu lagt fram ett banköverskridande resultatramverk som stärker organisationens resultatstyrning och förbättrar möjligheterna till uppföljning.

Sammanfattande bedömning av resultatet

Asien omfattar ett geografiskt, ekonomiskt och politiskt mycket differentierat område. Utvecklingstrenderna för demokrati och mänskliga rättigheter, miljö och jämställdhet är därför mycket blandade, både mellan och inom länderna. Sammantaget är bedömningen emellertid att det svenska utvecklingsarbetet med Asien bidragit till en positiv utveckling vad gäller flera av millenniemålen. Den extrema fattigdomen har minskat kraftigt och fler får tillgång till allmän skolutbildning. Barnadödligheten minskar, men utvecklingen går alltför långsamt för att målet ska vara uppnått 2015, inte minst i Sydasiens och då främst Afghanistan. Flera länder i regionen kommer heller inte att uppnå målet om en miljömässigt hållbar utveckling.

Mellanöstern och Nordafrika

Sveriges samarbete med Mellanöstern och Nordafrika baseras på en övergripande strategi för utvecklingsarbetet med Mellanöstern och Nordafrika, en förenklad strategi för Irak samt en strategi för utvecklingsarbetet med Västbanken och Gaza. Under 2007 utbetalades under det bilaterala utvecklingsarbetet totalt ca 568 miljoner

kronor till Mellanöstern och Nordafrika, varav ca 312 miljoner kronor under verksamhetsgrenen Mellanöstern och Nordafrika och resterande under verksamhetsgrenarna humanitära insatser och konfliktrelaterad verksamhet samt enskilda organisationer.

Regeringen har mellan januari 2007 och augusti 2008 beslutat om ett uppdrag för att utarbeta förslag till en ny samarbetsstrategi för Västbanken och Gaza.

Samarbetet i regionen har främst skett genom insatser inom områdena demokratisk samhällsstyrning baserad på respekt för mänskliga rättigheter, ekonomisk och social utveckling och utjämning samt konfliktförebyggande insatser. På handelsområdet har svenskt stöd bl.a. bidragit till ökad kapacitet på tullområdet och till identifiering av möjligheter för individuella länder att bredda sin exportbas.

För Västbanken och Gaza tillkom 395 miljoner kronor för stöd till humanitära insatser genom UNRWA, vilket gör Sverige till en av de största europeiska givarna till palestinierna. Vid en givarkonferens i Paris i december 2007 presenterade den palestinska myndigheten en reform- och utvecklingsplan, som visade på ett stort behov av direktstöd. Därför beslutade Sverige att bidra med 45 miljoner kronor till TIM (Temporary International Mechanism), som inrättats av Europeiska kommissionen för att säkerställa att medel inte ska komma Hamas till godo. Medlen har främst gått till löneutbetalningar till offentliganställda.

Utvecklingen i Irak medförde att det humanitära stödet ökade till drygt 78 miljoner kronor under 2007, dvs. något mer än det bilaterala återuppbyggnadsstödet som uppgick till 74,5 miljoner kronor. Det humanitära stödet omfattade bl.a. insatser för att röja minor i den kurdiska regionen samt för tillgång till primärhälsovård och utbildning för internflyktingar och flyktingar i angränsade länder. Nedan redovisas resultat från ett urval av initiativ och insatser.

Demokrati och mänskliga rättigheter

Situationen vad beträffar demokrati och mänskliga rättigheter är fortsatt problematisk i stora delar av Mellanösternregionen. På Västbanken och Gaza har stöd, särskilt med

inriktning på stats-/nationsbyggande, gått till att reformera och stärka presidentkontoret. Projektet har bidragit till utformandet av en minskad och meritbaserad organisationsstruktur.

Palestinian Independent Commission for Citizens Rights (PICCR), som bevakar och främjar respekt för de mänskliga rättigheterna på de ockuperade palestinska områdena, har mottagit svenskt stöd under 2007. På grund av det svaga rättssystemet och den lamslagna lagstiftande församlingen har PICCR haft svårt att utföra sitt arbete, men har ändå lyckats sprida kunskap om mänskliga rättigheter.

I Irak har stöd till främjande av det civila samhället med huvudinriktning på kapacitetsutveckling, demokratiutveckling, jämställdhet och rättighetsbaserat arbete fortsatt via Olof Palmes Internationella Centrum. Ungefär 6000 personer från det civila samhället från hela Irak har hittills deltagit i någon aktivitet inom ramen för programmet och under 2007 genomförde centret mer än 40 projekt tillsammans med irakiska organisationer. Projekten har bidragit till att skapa bättre förutsättningar för ökad förståelse och respekt mellan olika etniska, nationella och religiösa grupper.

Insatser som riktar sig till hela regionen, med nätverksbyggande som ett viktigt delmål, har t.ex. omfattat stöd till ungdomar utanför lagen, vilket har resulterat i en utbildningsmanual på arabiska som kommit till stor användning bland ansvariga myndigheter i regionen.

Sverige har genom Anna Lindh-stiftelsen gett stöd till ett barnlitteraturprogram som bidragit till ökad tillgång, kvalitet och användning av barnlitteratur i regionen.

Svenska institutet i Alexandria bedriver långsiktig verksamhet med syfte att stärka samverkan mellan Sverige och övriga europeiska länder och länderna i Mellanöstern, bl.a. genom nätverk av forskare, journalister och människorättsaktivister. År 2007 slöts ett samarbetsavtal med Arabförbundet. Verksamheten vid Svenska institutet har utvärderats under året och resultatet var genomgående positivt, bl.a. visade utvärderingen att institutet spelat en viktig roll för att skapa dialog i samband med karikatyrkrisen.

Främjande av jämställdhet och kvinnors roll i utveckling

Ökade rättigheter för kvinnor utgör en viktig förutsättning för ekonomisk och social utveckling i Mellanöstern. Under 2007 har Kvinna till Kvinna regionala Mellanösternprogram i samarbete med 19 kvinnoorganisationer, främst från Jordanien, Libanon och Egypten men även från Irak och Syrien, omfattat arbete kring våld mot kvinnor och kvinnors delaktighet i processer för fred och säkerhet, mänskliga rättigheter och lagstiftning samt kvinnors organisering och politiskt deltagande. Under 2007 resulterade stödet t.ex. i utbildning för socialarbetare som stöder kvinnor i palestinska flyktingläger i Libanon och kvinnliga flyktingar med krigstrauman i Egypten. Flera organisationer har med stöd av Kvinna till Kvinna arbetat med regionala kvinnorättsfrågor, t.ex. kvinnans rättigheter i samband med äktenskap och skilsmässa samt vårdnadsfrågor. På en övergripande nivå bidrar stödet till att skapa nätverk bland kvinnoorganisationer i regionen och till att koppla mindre organisationer som arbetar lokalt till starkare organisationer på nationell eller regional nivå.

Kvinnans ställning i Irak har försämrats under senare år och Sverige har därför bidragit till Unifems projekt "Advocating for a Gender Sensitive Constitution and Legislation in Iraq", som lett till att 18 kvinnliga irakiska parlamentariker, tillika medlemmar i parlamentets kommitté för lagstiftning i kvinno- och barnfrågor, utbildats om FN:s Kvinnokonvention (CEDAW) och internationell rätt. Samma utbildning genomfördes för 14 utvalda advokater och domare. Kvinnofrågorna har låg prioritet i Irak och stödet är därför av långsiktig karaktär.

Miljö och klimat

Frågor kopplade till vattenförsörjning är centrala i regionen. Ett Mellanösternseminarium anordnas därför årligen i samband med Världsvattenveckan i Stockholm. En viktigt slutsats vid årets seminarium var deltagarnas konstaterande av att det föreligger ett omedelbart behov för länderna i regionen att få igång en funktionell nationell övervakning av sina grundvattenresurser. Stockholm International Water Institute (SIWI) har fungerat som en

plattform för regional dialog om hur dessa frågor ska kunna angripas regionalt.

På Västbanken och Gaza har ett samarbete med den palestinska vattenmyndigheten inneburit åtgärder för förbättrad sanitet i norra Gaza samt stöd till ett nytt avloppsreningsverk. Reningsverket förväntas bidra till ett hållbart utnyttjande av naturresurser och omsorg om miljön. Trots den svåra situationen är den första delen av projektet, att bygga en pumpstation, en tryckledning och infiltrationsbassänger genomförd.

I Irak har omfattande insatser gjorts till stöd för el-sektorn. Sverige har samarbetat direkt med det irakiska el-ministeriet samt gett stöd via UNDP och Världsbanken. Detta har på kort sikt lett till elförsörjning för fyra sjukhus i olika delar av landet och moderna underhållssystem vid tolv irakiska elproduktions- och distributionsanläggningar. Huvudinriktningen av stödet är långsiktig kapacitetsutveckling av el-ministeriet, vilket bl.a. lett till förbättringar av underhållsarbetet på tolv irakiska anläggningar.

Sammanfattande bedömning av resultat

Förutsättningarna för utvecklingssamarbete i Mellanösternregionen är delvis svåra. Trots detta har Sverige lyckats genomföra relevanta insatser, exempelvis har samarbetet med el-ministeriet i Irak bidragit till bättre villkor för fungerande elförsörjning i Irak. Stöd till demokrati och mänskliga rättigheter är självfallet av mer långsiktig karaktär men svenskt nätverksbyggande ger utrymme för samverkan mellan reformistiska krafter i regionen.

Latinamerika och Karibien

Sveriges utvecklingssamarbete med Latinamerika och Karibien baserades fram till slutet av 2007 på regionstrategier för Centralamerika och Karibien, med särskilda kapitel för Guatemala, Honduras och Nicaragua, samt av en regional strategi för Sydamerika, som kompletteras av landstrategier för Bolivia och Colombia. De fem största samarbetsländerna i regionen är Nicaragua, Guatemala, Honduras, Bolivia och Colombia. Under 2007 utbetalades under det

bilaterala utvecklingssamarbetet totalt ca 1,4 miljarder kronor till Latinamerika varav drygt 1 miljard kronor under verksamhetsgrenen Latinamerika och resterande medel under verksamhetsgrenarna enskilda organisationer, forskning samt humanitära insatser och konfliktrelaterad verksamhet.

Regeringen har mellan januari 2007 och augusti 2008 beslutat om nio uppdrag för att utarbeta förslag till samarbetsstrategier, utfasningsstrategier och utfasningsplaner i Latinamerika.

Samarbetet i regionen sker främst genom insatser inom områdena demokratisk samhällsutveckling, mänskliga rättigheter och ekonomisk och social utjämning. Nedan redovisas resultat från ett urval av initiativ och insatser.

Demokrati och mänskliga rättigheter

Demokratisk samhällsstyrning har varit den största sektorn för utvecklingssamarbetet med Latinamerika under många år. Under 2007 stod den för knappt 50 procent av verksamheten inom Latinamerika.

Genom stöd till ett projekt i samarbete med sex partianknutna organisationer har Sverige bidragit till att motivera unga politiker i Guatemala att fortsätta inom politiken.

I Nicaragua har Sverige gett stöd till programmet för ”barfortajurister”, vilket bidragit till en högre andel lösta rättstvister i de landsbygdsområden där de verkar.

Främjande av jämställdhet och kvinnors roll i utveckling

I Guatemala ger Sverige stöd till en fond för lokal utveckling som erbjuder fattiga kvinnor och män mikrokrediter för att förbättra sina inkomstmöjligheter. Under första halvåret 2007 kunde närmare 10 000 personer, i huvudsak ursprungskvinnor i extrem fattigdom, göra inkomstbringande investeringar med krediter de erhållit inom ramen för programmet.

Miljö och klimat

I Bolivia ger Sverige stöd till Unicefs program för vatten, sanitet och hygien. Genom projektet har 31 nya system för vattendistribution byggts under 2007, vilket bl.a. resulterat i att nästan 4 000 personer har fått tillgång till rent vatten. Vidare har 3 700

skolelever fått tillgång till ekologiska latriner på sina skolor.

Ekonomisk och social utveckling och utjämning

I Honduras har Sverige gett stöd till hälsoministeriets projekt för att öka tillgången till och kvaliteten på hälso- och sjukvård för den fattigaste befolkningen. Projektet har bl.a. medfört att 43 ”byhälsovårdsstugor” upprättats under 2007, vilket innebär att antalet fattiga kvinnor, män och barn som fått tillgång till grundläggande hälso- och sjukvård har ökat med ca 15 000 personer.

Genom svenskt bidrag till FondeAgro, ett program för marknadsbaserat jordbruk för fattiga jordbrukare i norra Nicaragua, har framförallt kvinnor inom programmet fått en substantiell ökning av sina inkomster. När programmet inleddes var 73 procent av målgruppen under fattigdomsnivån om mindre än en US-dollar per dag, under 2006 hade nivån sjunkit till 47 procent.

Fred, försoning och återuppbyggnad

Sverige ger stöd till organisationen Corporación Nuevo Arco Iris (CNAI) arbete i Colombia till stöd för konfliktens offer. Resultatet av CNAI:s arbete är bl.a. att myndigheter i större utsträckning erkänner sitt ansvar gentemot offren. Vidare har stödet till FN-programmet REDES för försoning och utveckling i Colombia skapat utrymme för utsatta och marginaliserade gruppers deltagande genom att främja organisering och kapacitetsutveckling i några av Colombias allra fattigaste konfliktområden, vilket på sikt kan bidra till hållbar utveckling och fred.

I Guatemala har Sverige gett stöd till systematiseringen av de tidigare okända nationella polisarkiven. Arkiven används nu som bevismaterial och underlag till ombudsmannaämbetets utredningar av övergrepp på mänskliga rättigheter under inbördeskriget.

Interamerikanska utvecklingsbanken

Under 2007 har den Interamerikanska utvecklingsbanken (IDB) fortsatt en genomgripande reformprocess som bl.a. syftar till betydande decentralisering. Reformerna har bl.a. lett till en jämnare könsbalans inom IDB vilket Sverige länge pekat på behovet av att åtgärda. IDB:s ledning visar nu också på att de tagit till sig uppmaningen från Sverige och

valkretsen att tydligare prioritera arbetet med att uppfylla Parisagendan. Likaså har IDB slutligen, efter påtryckningar från Sverige och valkretsen, tagit fram ett förslag som kräver att projekt som de finansierar inom den privata sektorn har ett positivt utvecklingsgenomslag. IDB är en viktig aktör i regionen och förmedlade ca 6,7 miljarder US-dollar till sina medlemsländer 2007. Regeringen bedömer dock att IDB bör stärka sitt fattigdomsfokus för att bli en ännu mer relevant aktör inom utvecklingsarbetet.

Sammanfattande bedömning av resultat

Regeringens bedömning är att det svenska utvecklingsarbetet i regionen bl.a. har bidragit till stärkandet av demokratiska processer och institutioner vilket i sin tur kan påverka ländernas respekt för de mänskliga rättigheterna. Stödet till demokrati och mänskliga rättigheter har dock inte bidragit till ökade ekonomiska möjligheter för de fattiga i den omfattning som förväntats. Däremot har direkta insatser för ökade inkomster för de fattigaste har bidragit till ökade möjligheter för fattiga människor att förbättra sin situation. Det långsiktiga svenska arbetet för fred och demokrati i Colombia och Guatemala gör att Sverige ses som en pålitlig aktör i dessa fortsatta processer.

Östeuropa och Centralasien

Sverige samarbetar med Östeuropa inklusive Västra Balkan, Turkiet och Södra Kaukasien samt Centralasien på grundval av tretton land- eller samarbetsstrategier samt av den tidigare regeringens skrivelse om det svenska utvecklingsarbetet med länderna i OSS och på Västra Balkan (skr. 2004/05:109). De fem största samarbetsländerna var under 2007 Ryssland, Bosnien och Hercegovina, Serbien, Ukraina samt Moldavien. Under 2007 uppgick utbetalningarna genom Sida till ca 1,8 miljarder kronor varav 300 miljoner kronor inte klassificeras som bistånd enligt OECD/DAC:s definition. Detta avser samarbetet med Ryssland. 1,6 miljarder kronor utbetalades under verksamhetsgrenen Östeuropa och Centralasien och resterande del under verksamhetsgrenarna humanitära

insatser och konfliktrelaterad verksamhet samt enskilda organisationer.

Regeringen har mellan januari 2007 och augusti 2008 beslutat om åtta uppdrag för att utarbeta förslag till samarbetsstrategier, utfasningsstrategier och utfasningsplaner i Östeuropa och Centralasien.

EU:s förmedlemskapsstöd samlades i januari 2007 i ett gemensamt instrument, Instrument for Pre-accession Assistance (IPA), vilket ersätter tidigare förmedlemskapsstöd, bl.a. CARDS och PHARE. EU:s kandidatländer, Makedonien, Kroatien och Turkiet samt de potentiella kandidatländerna Albanien, Bosnien och Hercegovina, Kosovo, Montenegro och Serbien omfattas av stödet. IPA syftar till att bistå de mottagande länderna i deras gradvisa anpassning till Europeiska unionens normer och politik, inklusive i tillämpliga fall till gemenskapens regelverk. Finansieringen uppgår 2007–2011 till 7,5 miljarder euro.

Sverige har en hög profil i utvidgningsfrågan vilket också avspeglar sig i den framträdande roll Sverige spelat i utformningen av IPA och i arbetet med IPA. Genomförande av 2007 års IPA-programmering pågår i samtliga mottagarländer, i vissa dock med betydande förseningar. Programmering för 2008 har inletts.

Europeiska grannskaps- och partnerskapsinstrumentet (European Neighbourhood and Partnership Instrument, ENPI) lanserades den 1 januari 2007 och syftar till att främja samarbete och integration mellan EU och dess partnerländer i Östeuropa och Medelhavsområdet, särskilt genom att stärka genomförandet av grannskapspolitikens handlingsplaner (European Neighbourhood Policy, ENP). Partnerländer i Östeuropa är Armenien, Azerbajdzjan, Georgien, Moldavien, Ryssland, Ukraina och Vitryssland. Finansieringen uppgår 2007-2013 till 12 miljarder euro, varav en tredjedel går till det östra grannskapet. Instrumentet är del av reformeringen av EU-kommissionens bistånd som syftar till ökad koherens och effektivare programmering. Med ENPI har biståndet till grannskapet i stor utsträckning övergått från projekt- till programstöd.

Svenska prioriteringar har varit att främja ENPI som ett policydrivet instrument som stödjer ENP och har den avsedda kopplingen

till handlingsplanernas reformer. Sverige har betonat vikten av att Europeiska kommissionen tar hänsyn till EU:s uppförandekod och Parisagendan, t.ex. i koordinering med andra aktörer. Sverige har även drivit frågor som god samhällsstyrning och miljö inom bl.a. demokratifaciliteten och investeringsfaciliteten.

Det främsta samarbetsområdena för det svenska bilaterala samarbetet med Östeuropa och Centralasien var under 2007 demokratisk samhällsstyrning och mänskliga rättigheter, naturresurser och miljö samt hälsa. För länderna i östra och sydöstra Europa var EU-närmandet en ram för det svenska utvecklingsarbetet. Nedan redovisas resultat från ett urval av initiativ och insatser.

Demokrati och mänskliga rättigheter

I Ukraina har Svenska institutet genom projektet SWIZHE bidragit till att nya kulturaktörer eller t.o.m. gräsrotsrörelser har aktiverats och skapat nya nätverk över hela landet. Dessa arbetar nu utifrån demokratiska värden och är öppna för samarbete och kreativt utbyte både inom och utom landet. Projektet, som bestod av åtta samarbetsprojekt mellan ett 50-tal konstnärer och artister, två kulturpolitiska seminarier, mästarklasser och workshops, har också skapat uppmärksamhet och debatt i media.

Stödet via Svenska Helsingforskommittén för juridisk hjälp och rådgivning åt anhöriga i Tjetjenien har bidragit till att totalt åtta fall har kunnat avgöras i Europadomstolen, varav tre fall 2007. De fällande domarna gör att ett antal tjetjenska familjer har fått ekonomisk kompensation av ryska staten för övergrepp begångna av ryska myndigheter under Tjetjenienkrigen.

I Vitryssland ger Sverige stöd till utbildning av journalister för att stödja framväxten av oberoende media. Institutet för fortbildning av journalister (FOJO) har stärkt vitryska medieaktörers journalistiska färdigheter och deras förståelse för den roll massmedia spelar i demokratiska samhällen. Deltagarna har fått förbättrad kunskap om intervjuteknik, journalistisk etik, jämställdhetsfrågor och rapportering om etniska minoriteter. Sidas avslutande fas av denna insats hade en total budget om ca 6 miljoner kronor och utfallet 2007 var 1,9 miljoner kronor.

Sverige har under året fortsatt verkat för ett ökat nationellt ägarskap, delaktighet och demokratiska beslutsprocesser i utvecklingsplaneringen på såväl central som lokal nivå på Västra Balkan. I Bosnien och Hercegovina har projektet "Bosnia and Herzegovina Governance Accountability Project" visat goda resultat. Bl.a. har 41 kommuner fått en förbättrad administrativ service, allt från personbevis till företagsregistrering. Sida har bidragit med 75 miljoner kronor till projektet, varav 25 miljoner kronor 2007. Ett projekt för att stärka de administrativa funktionerna inom det albanska skatteverket har resulterat i ökade skatteintäkter och fler registrerade skattebetalare.

I Turkiet har Sektionen vid Generalkonsulatet i Istanbul bidragit till genomförandet av en utbildningsinsats i kommunal demokrati och förvaltning. Detta har lett till att kommunala tjänstemän fått en ökad förståelse för dessa frågor, för europeiska värderingar och samsarbetsstrukturer och även till utökade kontakter kommunerna emellan.

Främjande av jämställdhet och kvinnors roll i utveckling

I Montenegro har Sverige genomfört ett projekt för att modernisera polisväsendet. Ett viktigt resultat av och framgång för projektet har varit att kvinnliga studenter nu för första gången har antagits till polisutbildningen.

I Ryssland har Sverige bidragit till ett projekt, vars syfte är att åtgärda bristen på rapportering om jämställdhet. Projektets främsta resultat under 2007 har varit produktionen av sex kortfilmer om jämställdhet, som visats i sex regionala TV-kanaler och beräknas ha nått närmare 50 miljoner tittare. Inget går att säga exakt om effekterna, men givet den stora målgrupp som filmen nådde har frågan om jämställdhet kunnat belysas bättre. Sida finansierar projektet med 3,4 miljoner kronor.

I Turkiet har organisationen Ka-Der fått svenskt stöd för att utbilda kvinnor från alla politiska partier för politisk verksamhet och för att bedriva lobbying. Detta har lett till ett större självförtroende och ökad medvetenhet samt bättre teoretiska kunskaper bland de deltagande kvinnorna. Vid parlamentsvalet i juli 2007 mer än fördubblades antalet kvinnor i

det turkiska parlamentet från 20 (4 procent) till 51 (8,9 procent).

Miljö och klimat

Inom miljösamarbetet har särskild prioritet givits till Nordliga dimensionens miljöpartnerskap (NDEP). De flesta av projekten är i linje med Åtgärdsprogrammet för Östersjön (HELCOM). Framsteg har gjorts beträffande projektförberedelserna inom ramen för vatten- och avloppsprojektet i Kaliningrad, som är ett NDEP-projekt där Sverige även bidrar bilateralt. Sida bidrar med totalt 126 miljoner kronor, varav 33 miljoner under 2007. Sverige har under många år givit stöd till ett reningsverk i Panevezys, Litauen. Projektet som avslutats under året har resulterat i att reningsverket är upprustat för att klara HELCOM/EU krav.

I Serbien har Sida tillsammans med EBRD avslutat ett projekt, som avser Belgrads fjärrvärmebolag. En värmeanläggning, som varit en av Belgrads största luftförorenare, har därmed kunnat stängas och ersättas med en modern svensk demonstrationsanläggning, som även ska användas för undervisningsändamål.

I Albanien har ett projekt för avfallshantering bedrivits i samarbete med myndigheterna i Korca-regionen. Projektet har medfört positiva konsekvenser för bl.a. romer genom att deras arbete med och intäkter från hantering och försäljning av återvinningsbart material legaliserats. Riskavfall från till exempel sjukhus hanteras och deponeras numera enligt EU-standard.

Kärnsäkerhet

Samarbetet inom strålskyddsfrågor med Ryssland och Ukraina har bidragit till att förbättra strålskyddet för befolkningen. Vidare har beredskapen vid kärntekniska olyckor utvecklats och förstärkts. Vid de båda ryska kärnkraftverken i det svenska närområdet, som samarbetet avser, har stora förbättringar genomförts vad gäller reaktorsäkerhet, bl.a. genom säkerhetshöjande åtgärder vid äldre reaktorer så att risken för olyckor minskar. Exempel på varaktiga resultat av samarbetet med Ryssland och Ukraina inom icke-spridningsområdet är att skyddet och kontrollen av såväl kärntekniska anläggningar som kärnämnen har förstärkts. Det långsiktiga utbildningsstödet och

samarbetet på universitetsnivå innebär vidare att icke-spridningsfrågorna får ökad uppmärksamhet.

Hälsa

Sveriges stöd till folkhälsa i Kirgizistan har bidragit till att 180 respektive 160 byhälsokommittéer etablerats i två län. Införandet av kommittéerna har ökat bybornas inflytande och de ges nu ett ökat medbestämmande kring både åtgärder och prioriteringar för att förbättra folkhälsan. Projektet kostar totalt 23,6 miljoner kronor, varav Sida står för 12 miljoner kronor.

Ekonomisk tillväxt

Medlemskap i Världshandelsorganisationen (WTO) är ett viktigt steg i Ukrainas EU-närmande. Med svenskt stöd har ukrainska tankesmedjor och Kommerskollegium genomfört konsekvensanalyser av frihandelsavtal och diskuterat förändringsarbete i förvaltningen med anledning av ett WTO-medlemskap. Diskussionen har nått näringslivsföreträdare i regioner som annars får bristfällig information. Arbetet har bidragit till ökad kunskap om WTO och Free Trade Agreement (FTA) och förbättrade förberedelser inför ett WTO-medlemskap.

I Moldavien finansierar Sverige sedan 2002 ett program med syfte att öka tillväxten på landsbygden. Under 2007 har teknisk rådgivning och finansiellt stöd kommit 7600 deltagare i 365 byar till del. Fler än 180 nya små och medelstora företag på landsbygden har etablerats genom programmet. Sida har finansierat programmet med 48 miljoner kronor, varav 17 miljoner 2007.

I Makedonien har Sverige finansierat en rådgivare till jordbruksministeriet, som varit till hjälp i landets förberedelser inför landets EU-medlemskapsprocess och inför användning av förmedlemskapsstödet IPA.

Sammanfattande bedömning av resultat

Sammantaget är det regeringens bedömning att det svenska utvecklingssamarbetet med Östeuropa och Västra Balkan bidrar till dessa länders närmande till EU genom stärkande av ländernas förvaltningar, stöd till reformer på viktiga områden samt anpassning av lagstiftningen.

3.4.4 Analys och slutsatser

Svenskt utvecklingssamarbete bedrivs i komplexa miljöer. Utvecklingen i ett land, en sektor eller t.o.m. ett avskilt projekt påverkas av en mängd olika faktorer och utvecklingssamarbetet är ofta inte den dominerande. Så gott som aldrig kan precisa jämförelsestudier göras. Resultatuppföljning och utvärdering är därmed en svår uppgift med betydande metodologiska utmaningar.

Redovisningen ovan ger ett tydligt besked om att svenskfinansierade insatser och initiativ i stor utsträckning når de omedelbara mål som satts upp och att förväntade tjänster, utbildningar, produkter etc. levereras i enlighet med lagda planer. Denna slutsats gäller hela spannet i den mångfacetterade verksamheten från t.ex. handläggningsintensiva och volymmässigt små demokratifrämjande insatser till stora investeringsprojekt och budgetstödsoperationer. Slutsatsen gäller också det omfattande svenska humanitära biståndet och genomslaget av svenska prioriteringar i den multilaterala verksamheten. Regeringen kan således konstatera att det svenska utvecklingssamarbetet gör nytta och svarar upp mot behov som fattiga kvinnor, män och barn som lever i utvecklingsländer har och mot de planer som formuleras av utvecklingsländer för att minska fattigdomen.

Redovisningen besvarar inte helt den grundläggande och för biståndet avgörande frågan om vilka långsiktiga effekter biståndet har på fattigdomssituationen och tillväxten i de svenska samarbetsländerna. Frågan om biståndet på ett brett och genomgripande sätt bidrar till att skapa förutsättningar för fattiga människor att förbättra sina levnadsvillkor kvarstår till viss del obesvarad av redovisningen. Drar bredare grupper av människor än de som direkt berörs av projekt och program varaktig nytta av de resurser som biståndet bidrar med? Skapas kapacitet och ekonomisk styrka hos våra samarbetspartners att långsiktigt ta över och utöka den verksamhet som i dagsläget omfattas av utvecklingssamarbete? Hur har ansträngningarna att effektivisera det internationella utvecklingssamarbetet i linje med bl.a. Parisdeklarationen slagit ut? Frågor som dessa måste tydligare kunna besvaras i

kommande resultatredovisningar. Regeringen har en realistisk syn på vad som kan åstadkommas i form av effektreddovisning och analys av orsakssamband – utmaningarna är som nämnts stora – men ambitionen är att komma längre än att ge ytterligare redovisningar av kataloger över genomförda insatser som i allt väsentligt når sina omedelbara mål. En ny svensk utvecklingspolitik finns nu på plats. Med den politiken som grund skapas de förutsättningar som behövs för att effektivisera biståndet och göra kommande års redovisningar tydligare vad gäller de verkliga resultaten av det svenska utvecklingssamarbetet.

Samstämmighetspolitiken, inklusive utvecklingssamarbetets bidrag till denna, har revitaliserats. Regeringen ser nu ett tydligt intresse från flertalet statliga verksamhetsområden att med ökat ägarskap integrera målet att bidra till en rättvis och hållbar global utveckling i ordinarie verksamhet. Regeringens skrivelse Sveriges politik för global utveckling (Skr. 2007/08:89) till riksdagen i april 2008 har i hög grad bidragit till nystarten. Regeringen understryker med skrivelsen det gemensamma ansvaret för utvecklingspolitikens genomförande.

Den nödvändiga fokuseringen av det svenska biståndet genomförs i enlighet med regeringens beslut. Inom landfokuseringsarbetet har utfasningsplaner tagits fram så att antalet svenska samarbetsländer i princip halveras. Detta sker i syfte att få en effektivare användning av biståndsmedlen. Sverige har dessutom internationellt det senaste året arbetat för att påverka givarsamfundet att begränsa sitt stöd till ett fokuserat antal sektorer i varje land för att minska samarbetsländernas administrativa börda. I de samarbetsstrategier som tagits fram under perioden eller är på väg att tas fram har antalet sektorer minskats till runt tre, att jämföra med det betydligt större antalet i flertalet tidigare strategier. Tematiskt har regeringen kraftsamlat kring tre områden; demokrati och mänskliga rättigheter, miljö och klimat samt främjande av jämställdhet och kvinnors roll i utveckling. Den samlade fokuseringen är avgörande för förbättrad analys och överblickbarhet, höjd effektivitet, förbättrat genomslag för svensk politik samt

administrativ och kompetensmässig kraftsamling.

Resultatstyrningsarbetet har kommit långt i och med att en heltäckande modell för resultatstyrning och en strategi för det multilaterala utvecklingssamarbetet tagits fram och beslutats av regeringen. Dessa steg är avgörande för fortsatt goda resultat i ansträngningarna att uppnå ett förbättrat svenskt bistånd. Nu återstår de krävande stegen att på ett konsekvent sätt fullfölja den ambitiösa politik och de planer som lagts ut inom resultatområdet. Utmaningarna handlar bl.a. om att verkligen analysera och förstå utvecklingsutmaningar och att bedöma relevans och effektivitet i fattigdomsbekämpningsstrategier i samarbetsländer – inte minst länder som nyligen lämnat konflikter bakom sig – och i dialog med samarbetsländer och givarsamfundet utforma kompletterande projekt och program, inklusive genom multilaterala kanaler, som har ett tydligt resultatfokus och som kan hanteras inom ramen för nationellt ägda system för uppföljning och utvärdering. Det finns ett uppenbart behov av och intresse för internationell samordning och metodutveckling. Sverige bör därför vara fortsatt engagerat och ta ledande roller i t.ex. OECD:s biståndskommitté DAC och inom av FN-systemet ledda initiativ.

Korruptionsbekämpning är en central verksamhet för såväl effektivitet i fattigdomsbekämpning som för att upprätthålla en hög biståndsvilja och internationellt höjda biståndsvolymer. Resultatredovisningen ger inte några tydliga svar på om biståndet hittills varit framgångsrikt i att bidra till bekämpning av korruption. En slutsats regeringen dock kan dra utifrån ett antal utvärderingar är att rätt utformat programstöd kan stärka samarbetsländernas system för offentlig finansiell styrning.

3.5 Revisionens iakttagelser

Riksrevisionen har för Sida, Nordiska Afrikainstitutet, Folke Bernadotteakademien

och Sadev lämnat revisionsberättelser utan anmärkning.

Riksrevisionen har i rapporten ”Bistånd genom budgetstöd” (RiR 2007:31) granskat regeringens och Sidas hantering av budgetstöd. I rapporten påtalar Riksrevisionen att regeringens riktlinjer för budgetstöd på några punkter innehåller oklarheter samt att uppföljningen av budgetstödet inte uppfyller de krav på uppföljning som bör finnas med tanke på budgetstödet politiska natur. Regeringen har under 2008 (UD2008/12128/USTYR) förtydligat budgetstödsriktlinjerna samt ställt högre krav på uppföljning (se även avsnitt 3.4.2). I revisionsrapporten framgår det vidare att regeringens återrapportering av budgetstödet till riksdagen inte har gett en rättvisande bild av riskerna med budgetstöd. Ett första steg i riktning mot en mer rättvisande rapportering har tagits i föreliggande proposition. Detta arbete avses utvecklas ytterligare framöver.

I september 2007 kom Riksrevisionens rapport ”Oegentligheter inom biståndet” (RiR 2007:20) som syftade till att svara på om Sidas interna kontroll för bidrag via enskilda organisationer är effektiv och tillfredsställande. Riksrevisionens granskning inkluderade totalt 15 projekt i fyra länder. Enligt Riksrevisionen förekom det oegentligheter i fem av de 15 projekten. Dessutom fanns allvarliga indikationer på oegentligheter i ytterligare två projekt. I 10 fall av 15 fanns väsentliga fel i projektens räkenskaper. I 75 procent av de granskade projekten saknades tillräckliga underlag för att det skulle vara möjligt att tillfredsställande bedöma vilken verksamhet som bedrivits. Som svar på rapporten beslutade Sidas styrelse i november 2007 om 18 åtgärder för att förbättra den interna kontrollen och för att utreda de misstänkta fallen av oegentligheter. En åtgärd var att anlita en oberoende revisionsbyrå, för att utreda de totalt 51 enskilda misstankarna om fel. Utredningen visar att i 18 av de 51 fallen har fel begåtts och av dessa kan tre fall av oegentligheter bekräftas. Regeringens bedömning är att problemen är av mindre omfattning än Riksrevisionens rapport gav skäl att befara.

Regeringen anser att det alltid är viktigt att arbeta för att förbättra effektivitet och förebygga korruption och andra

oegentligheter. Mot denna bakgrund och med anledning av Riksrevisionens rekommendationer har regeringen i Sidas myndighetsinstruktion, som beslutades den 13 december 2007, infört en särskild paragraf om korruptionsbekämpning: Sida ska stödja samarbetsländernas strävan att bekämpa korruption, samt motverka att korruption förekommer i insatser finansierade med svenskt bistånd. Regeringen har också i Sidas regleringsbrev avseende 2008, som beslutades den 19 december 2007, gett myndigheten ett särskilt mål inom området Oegentligheter och korruption: Effektivt förebyggande och bekämpning av oegentligheter och korruption inom utvecklingsarbetet. Sida ska redovisa hur myndigheten har minskat riskerna för korruption och oegentligheter inom ramen för Sidas tre verksamhetsgrenar. Sida ska även redovisa vilka åtgärder myndigheten vidtagit med anledning av Riksrevisionens rapport.

I april 2008 lämnades Riksrevisionens rapport ”Intern styrning och kontroll” (Dnr: 32-2007-0685). I rapporten har Sidas rutiner för att säkerställa en effektiv förvaltning av bidrag, bl.a. genom val av lämplig kontrollmetod granskats. Granskningen har genomförts vid utlandsmyndigheterna i Sri Lanka och Bangladesh samt avseende den del inom enheten för Östeuropa och Centralasien som arbetar med Ryssland. Granskningen resulterade i ett antal iakttagelser som Riksrevisionen ville fästa Sidas uppmärksamhet på. Riksrevisionen konstaterar bl.a. att det kan gå mer än ett år från det att en räkenskapsperiod avslutats till dess att Sida erhåller en revisionsberättelse eller en rapport från revisorn. I de fall felaktigheter upptäcks vid revisioner och granskningar kan processen att återkräva utbetalda medel ta flera år. Vidare konstaterar Riksrevisionen att det finns betydande brister i kvaliteten på dokumentationen av insatser och uppdrag. Det finns även brister i spårbarheten av hur insatser respektive uppdrag är kopplade till andra insatser eller uppdrag. Sida har svarat på Riksrevisionens rapport och tillbakavisar delar av Riksrevisionens kritik.

3.6 Politikens inriktning

3.6.1 Utvecklingsarbetets roll i en samstämmig politik för global utveckling

Att utrota fattigdomen, i betydelsen att ge människor tillgång till resurser, personlig säkerhet, möjligheter och makt att påverka beslut och förbättra sina liv, är en av mänsklighetens största moraliska, politiska och ekonomiska utmaningar. Det är också en förutsättning för fred, stabilitet och hållbar utveckling. Kampen mot fattigdom i dess olika uttryck förblir inte bara det överordnade målet för det svenska utvecklingsarbetet utan också en central utgångspunkt för den samlade svenska utvecklingspolitiken, det vill säga summan av utvecklingsarbetet och samstämmighetspolitiken.

Ett effektivt utvecklingsarbete av hög kvalitet är en förutsättning för att Sverige ska kunna bidra till att skapa förutsättningar för fattiga människor att själva förbättra sina levnadsvillkor. Utvecklingsarbetet har också en viktig uppgift att bidra till ansträngningarna att förstärka utvecklingshänsynen i den samlade svenska politiken genom ett samstämmigt agerande mellan statliga aktörer – den del av utvecklingspolitiken som beskrivs som samstämmighetspolitik. Det handlar dels om att bistå i utformningen av politiken inom annan statlig verksamhet, med utvecklingsarbetets specifika kunskap om och erfarenheter av fattigdomsbekämpning och utveckling som grund, dels om att inom ramen för utvecklingsarbetets eget mål söka synergier med, och fungera som katalysator och komplement till, insatser inom annan statlig verksamhet.

I syfte att nå målet om en rättvis och hållbar global utveckling har regeringen lyft fram sex globala utmaningar i sin skrivelse till riksdagen om Sveriges politik för global utveckling (Skr. 2007/08:89): förtryck, ekonomiskt utanförskap, klimatförändringar och miljöpåverkan, konflikter och sviktande situationer, smittsamma sjukdomar och andra hälsohot samt migrationsströmmar.

Skrivelsen aviserar en förnyad ansats för politiken för global utveckling genom att konkretisera hur samstämmighet och

samverkan kan stärka det samlade bidraget till en rättvis och hållbar global utveckling. Regeringen understryker med skrivelsen det gemensamma ansvaret för politikens genomförande.

3.6.2 De globala utmaningarna och utvecklingssamarbetets tematiska prioriteringar

Regeringen har identifierat tre tematiska prioriteringar för utvecklingssamarbetet under innevarande mandatperiod:

1. demokrati och mänskliga rättigheter,
2. miljö och klimat,
3. främjande av jämställdhet och kvinnors roll i utveckling.

De tematiska prioriteringarna ger utvecklingssamarbetet ett tydligare fokus och förstärker därmed utvecklingssamarbetets möjligheter att bidra till att möta de sex globala utmaningar som regeringen identifierat i skrivelsen Sveriges politik för global utveckling (Skr. 2007/08:89).

Prioriteringarna ska återspeglas i planering och genomförande av insatser, i dialogen med Sveriges samarbetsländer och i dialogen med multilaterala organ. Prioriteringarna utgör inte enskilda sektorer. De innebär inte heller att alla insatser ska koncentreras till dessa områden, vilket tydliggörs i resonemangen om hur utvecklingssamarbetet kan bidra även i relation till andra globala utmaningar. Inom de tematiska prioriteringarna identifieras dock särskilda satsningar, till vilka särskilda medel anslås, samtidigt som policy- och metodutvecklingen inom respektive område förstärks. Prioriteringarna ska också fungera som vägledning för dialog och inriktning inom andra områden, t.ex. kan klimatförändringar och kvinnors roll lyftas fram när svenskt stöd till landsbygdsutveckling och livsmedelssäkerhet efterfrågas av ett samarbetsland.

Regeringen bekräftar nu de tematiska prioriteringarnas inriktning och tar policyutvecklingen vidare:

Prioriteringen *demokrati och mänskliga rättigheter* inriktas på i) de medborgerliga och politiska rättigheterna, ii) demokratins och

rättsstatens institutioner och procedurer samt iii) demokratiseringens aktörer.

Prioriteringen *miljö och klimat* inriktas på i) anpassning till klimatförändringarna, ii) energi iii) miljö och säkerhet samt iv) vatten.

Prioriteringen *jämställdhet och kvinnors roll i utveckling* inriktas på i) kvinnors politiska deltagande, ii) kvinnor som ekonomiska aktörer, iii) sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR), inklusive hiv och aids samt iv) kvinnor och säkerhet, inklusive könsrelaterat våld och människohandel.

Global utmaning: Förtryck

Ofrihet i form av förtryck och avsaknad av demokrati och respekt för de mänskliga rättigheterna är ett av de mest grundläggande hindren för utveckling.

Sveriges utvecklingssamarbete genomsyras av viljan att främja demokratisk utveckling och respekt för mänskliga rättigheter. Regeringen har därför identifierat detta område som en av tre tematiska prioriteringar i utvecklingssamarbetet. Som ett uttryck för denna prioritering stärker regeringen fokuset på rättighetsperspektivet, som sätter den enskilda individens frihet och rättigheter i centrum. I regeringens skrivelse till riksdagen om Sveriges politik för global utveckling (Skr. 2007/08:89) slås fast att konsekvensanalyser ska genomföras inför beslut om insatser som direkt eller indirekt bedöms ha påverkan på utvecklingsländer. Dessa inkluderar även en bedömning av effekterna på respekten för mänskliga rättigheter.

I skrivelsen till riksdagen 2008 (Skr. 2007/08:109) om de mänskliga rättigheterna i utrikespolitiken respektive den skrivelse som regeringen kommer att överlämna till riksdagen senare i höst redovisar regeringen bredden av åtgärder som står till förfogande inom utrikes- och utvecklingspolitiken för att arbeta mot alla former av förtryck, ökad demokrati och respekt för de mänskliga rättigheterna. Även arbetet med att ratificera FN:s nya konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning är viktigt i arbetet med att bekämpa diskriminering.

I den kommande skrivelsen om Sveriges demokratibistånd avser regeringen förtydliga

och stärka det svenska demokratibiståndets inriktning med fokus på följande områden:

De medborgerliga och politiska rättigheterna

Utgångspunkten för arbetet med att försvara och främja de mänskliga rättigheterna är deras allmängiltighet och odelbarhet, d.v.s. att de är ömsesidigt samverkande. Regeringen konstaterar att respekten för de olika opinionsfriheterna (tanke-, samvets-, religions-, yttrande-, åsikts-, förenings- och församlingsfrihet) utgör en stomme i det demokratifrämjande arbetet. Detta tar sig uttryck i exempelvis stöd till journalister och fria medier, påverkan inom ramen för FN:s och Europarådets mekanismer för främjande av de mänskliga rättigheterna, påverkan genom direkt dialog med samarbetsländernas regeringar samt genom stöd till offentliga institutioner, projekt som syftar till förbättrad press- och yttrandefrihetslagstiftning, stöd till organisationer i det civila samhället och andra demokratiska krafter i samarbetsländerna. Förutom yttrandefrihet lyfter regeringen fram försvarare av mänskliga rättigheter, rösträtt och icke-diskriminering.

Yttrandefrihet är grundläggande för ett antal centrala komponenter i det komplexa system av ansvarsutkrävande och granskning som karaktäriserar ett demokratiskt samhälle. Regeringen kommer därför att prioritera insatser för att främja fria medier (däribland radio, TV, tidningar och Internet), intensifiera arbetet med informationspridning om rättsligt skydd för medieutövare, stödja kunskapsspridning om betydelsen av offentlighetsprincipen i ett demokratiskt samhälle, stödja oberoende journalistutbildningar och sammanslutningar samt stödja processer som syftar till förbättrad press- och yttrandefrihetslagstiftning och efterlevnad av existerande lagstiftning.

Demokratins och rättsstatens institutioner och procedurer

Fungerande institutioner, i betydelsen att det är möjligt att fatta och genomföra politiska beslut på ett demokratiskt, öppet och ansvarsfullt sätt, är en förutsättning för att upprätthålla och fördjupa demokratin, respekten för de mänskliga rättigheterna och rättsstatens principer. Regeringen kommer därför att under 2009 vidareutveckla stödet till framväxten av demokratiska politiska system

samt lämna stöd för att stärka parlament, motverka korruption, bidra till att förbättra förvaltning och ett fungerande rättsväsende baserat på principerna om tillgänglighet, likabehandling och förutsägbarhet.

Regeringen ser valstöd som mer än en separat händelse. Valstöd är ett led i en pågående demokratiseringsprocess och ett sätt att utbilda människor i demokratins principer. I syfte att bidra till långsiktig kapacitetsutveckling ska Sverige också stödja lokala, nationella och regionala valobservationsinsatser som komplement till internationella insatser.

Demokratiseringens aktörer

En central utgångspunkt i arbetet med att stödja demokratiseringsprocesser är strävan efter att identifiera potentiella förändringsaktörer i form av organiserade eller enskilda demokratiska oppositionella krafter eller försvarare av mänskliga rättigheter. Det civila samhällets aktörer har god potential att bidra i olika skeden av demokratiseringsprocessen. Förutsättningarna för att engagera sig i organisationer eller bedriva en fri och oberoende kultur- och medieverksamhet är dock inte alltid gynnsamma. Detta gäller särskilt i samhällen där försvarare av de mänskliga rättigheterna riskerar att utsättas för repressalier. Regeringen kommer att i det bilaterala utvecklingssamarbetet bidra till stärkandet av det civila samhället i länder med vilka Sverige ska bedriva insatser för demokrati och mänskliga rättigheter i alternativa former.

Regeringen kommer också att främja ett livskraftigt och demokratiskt civilt samhälle genom att stärka organisationers kapacitet i sin roll som röstbärare och ge stöd till organisationer på grundval av deras kompetens som genomförare av utvecklingsinsatser.

Kulturinsatser spelar en viktig roll i utvecklingssamarbetet, inte minst när det gäller att främja och konsolidera en demokratisk utveckling. Det är angeläget att i detta syfte pröva olika vägar för att effektivisera och kvalitetssäkra insatserna inom kulturbiståndet, främst inom ramen för regeringens samarbetsstrategiproceser.

I syfte att stödja kvinnors politiska deltagande ska stöd till kvinnors ledarskap

vidare förstärkas i såväl det bilaterala som det multilaterala utvecklingssamarbetet.

Att stödja demokratisering och främja respekten för mänskliga rättigheter är en av utvecklingspolitikens främsta utmaningar. Unga och sköra demokratier befinner sig i en demokratiseringsprocess som inte sällan drabbas av bakslag. I auktoritärt styrda länder har de organisationer som verkar för demokrati, mänskliga rättigheter och likhet inför lagen en nyckelroll. Demokratiska förändringsaktörer och försvarare av mänskliga rättigheter behöver såväl strategiskt långsiktigt stöd som snabba insatser i särskilda situationer.

Under 2009 initierar regeringen därför en flerårig aktörsorienterad satsning på demokratisering och yttrandefrihet. Syftet med satsningen, som 2009 beräknas uppgå till 100 miljoner kronor och vid behov ska kunna växa kommande budgetår, är att som ett alternativ eller komplement till andra insatser bidra till att stärka demokratiska förändringsaktörer, som exempelvis försvarare av mänskliga rättigheter, framtida ledare och organisationer i det civila samhället samt andra relevanta initiativ. Stödformen ska vara relevant för insatser även i känsliga och föränderliga politiska processer och även kunna gå till insatser i länder utanför de strategistyrda landprogrammen. Aktörerna är främst svenska och utländska organisationer i det civila samhället samt partinära organisationer.

Global utmaning: Ekonomiskt utanförskap

Det ekonomiska utanförskap som en stor del av världens befolkning fortsatt befinner sig i kan bara brytas genom marknadsekonomiska reformer, ökat tillträde till den internationella marknaden och framväxten av ett livskraftigt näringsliv. Fred och säkerhet, en frisk befolkning och en grundutbildning av god kvalitet är andra viktiga förutsättningar. I grunden handlar det om att frigöra individens inneboende förmåga att bedriva ekonomisk verksamhet och handel. Värnandet om rättsstatens principer, inklusive äganderätten och skyddet av den, anti-korrupsionsåtgärder och ansvarsutkrävande är en förutsättning för investeringar, ekonomisk tillväxt, skapande av

arbetstillfällen och välstånd. Regeringen skärper sin politik för att på ett effektivt sätt bidra till ekonomisk utveckling i fattiga länder genom att utarbeta en policy som ska ta ett helhetsgrepp på tillväxtfrågor inom det svenska bilaterala och multilaterala utvecklingssamarbetet.

Uppmärksamhet kommer att ges åt frågor som biståndets roll och möjlighet att främja tillväxt; sysselsättningens betydelse för fattiga människors utsikter att få del av och bidra till ökad tillväxt; kvinnors roll som ekonomiska aktörer; betydelsen av finansiella tjänster och marknader som når fattiga människor; migrationens potential för investeringar i ursprungsländerna; landsbygdsutvecklingens avgörande roll för minskad fattigdom och hur det handelsrelaterade biståndet kan hjälpa utvecklingsländerna att dra nytta av potentialen i den internationella ekonomin.

Handelsrelaterat bistånd ses av regeringen som en central kanal för att stödja ekonomisk utveckling. Stöd ges bl.a. för att stödja fattiga länders möjligheter att delta i och driva sina intressen i internationella handelsförhandlingar, uppfylla krav som ställs vid export till andra länder samt utveckla den privata sektorn och minska interna hinder mot ökad internationell handel. Arbetet ska ha sin utgångspunkt i det internationellt överenskomna ramverket "Aid for Trade".

Vikten av handel och investeringar för att generera ekonomisk tillväxt, bl.a. genom ökad sysselsättning och teknik- och kunskapsöverföring, bör understrykas. Regeringen avser att dra nytta av svenska företags kunskap och erfarenheter, bl.a. för att stödja utvecklingen av ett tillväxtbefrämjande näringslivsklimat samt i syfte att följa upp efterlevnaden av socialt och miljömässigt företagande.

Global Compact, FN-initiativet om företagens sociala ansvar, spelar här en viktig roll både när det gäller att föra ut grundläggande principer till företag men också som en plattform för partnerskap mellan FN och företag. Fortsatt stöd avses lämnas till Global Compact's arbete, med särskild tyngdvikt på arbetet i utvecklingsländer.

Livsmedelspriserna har stigit kraftigt under 2006 – 2008 och förväntas ligga kvar på en hög nivå. Prishöjningarna på livsmedel belyser på ett tydligt sätt vikten av ett samstämt

agerande. De höjda livsmedelspriserna riskerar på flera håll radera ut betydande framsteg som gjorts med att minska fattigdomen. Den fattiga befolkningen är som nettokonsumenter särskilt sårbar för höjda priser. Dessa människor finns inte minst i snabbväxande städer. Höjda priser medför minskad konsumtion, näringsfattigare mat och därmed ökad risk för undernäring. Samtidigt utgör högre livsmedelspriser en möjlighet att på sikt få igång fungerande marknader och jordbruksproduktionen i många utvecklingsländer där bönderna utgör huvuddelen av de fattiga.

För att minska de negativa effekterna av höjda livsmedelspriser i utvecklingsländer krävs insatser inom en rad områden. På kort sikt krävs ökat humanitärt stöd för att undvika undernäring. Dessutom bör temporära handelshinder, som t.ex. exporttullar, motverkas då de leder till minskat globalt utbud och därmed än högre priser.

För att långsiktigt nå stabilare matpriser krävs åtgärder i såväl utvecklingsländer som i utvecklade länder. Satsningar på jordbruk, skogsbruk och landsbygdsutveckling är nödvändiga för att skapa bättre förutsättningar för hållbar livsmedelsproduktion, ökad tillväxt och minskad fattigdom i utvecklingsländer, framförallt i Afrika. Regeringen avser att ägna särskild uppmärksamhet åt utvecklingen av ett mer produktivt jordbruk och en bredare landsbygdsutveckling. En helhetsansats som innefattar stöd till bl.a. jordbruksforskning, anpassning till klimatförändringar, infrastruktur, förbättrade möjligheter till regional och global handel, privatsektorutveckling och utveckling av staters kapacitet mer allmänt liksom mer produktionsnära stöd är nödvändig. Dessutom behöver jordbrukspolitiken i EU och andra rika länder fortsatt reformeras i marknadsliberal inriktning och jordbruksmarknaden avregleras. En friare och marknadsanpassad internationell handel med jordbruksvaror är regeringens mål.

Regeringen förstärker nu arbetet och avser att utöver redan pågående insatser använda 100 miljoner kronor 2009, för att stödja ökad produktion och minska risken för undernäring och svält.

Regeringen betonar att utvecklingssamarbetets tematiska prioritering av jämställdhet och kvinnors roll i utveckling har en viktig

ekonomisk dimension. Utvecklingssamarbetet har således ett viktigt bidrag att göra när det gäller att bryta kvinnors ekonomiska utanförskap och främja deras roll som ekonomiska aktörer.

Kvinnor som ekonomiska aktörer

Ökade satsningar ska göras för att förbättra fattiga kvinnors ekonomiska situation och stärka deras roll som ekonomiska aktörer. Detta ska ske bl.a. genom att förbättra förutsättningarna för kvinnors deltagande på arbetsmarknaden genom att främja kvinnors företagande, arvsrätt, äganderätt och tillgång till mark, bostäder och andra resurser, inklusive finansiella marknader och teknik.

Eftersom flertalet kvinnor är verksamma inom den informella sektorn, i såväl urbana områden som på landsbygden, ska arbetet med att hitta former för stöd till sysselsättning och anständiga arbetsvillkor för kvinnor i den informella sektorn intensifieras. Detta ska ske bl.a. genom ett bredare samarbete med företrädare för den informella sektorn och det privata näringslivet, inklusive i postkonfliktländer, exempelvis genom stöd till projekt som omfattas av Världsbankens handlingsplan "Gender Equality as Smart Economics: A World Bank Group Gender Action Plan", till vilken det svenska stödet kommer att fortsätta. Biståndsministern fortsätter också sitt engagemang i den rådgivningsgrupp som mobiliserar stöd för och övervakar handlingsplanens genomförande.

Stöd till kvinnors ekonomiska deltagande ska också inkludera insatser inom sektorerna energi, vatten, jordbruk, hälsa och sanitet samt naturresurshantering.

Kvinnor ansvarar för huvuddelen av livsmedelsproduktionen på hushållsnivå i nästan alla utvecklingsländer. Särskilt viktigt, såväl för att utrota hunger och bekämpa fattigdomen som för främjande av jämställdhet, är därför satsningar när det gäller stöd till kvinnor som är ekonomiskt verksamma inom jordbruk och andra näringar på landsbygden.

Global utmaning: Klimatförändringar och miljöpåverkan

Klimatförändringar och miljöpåverkan är en av de största utmaningar som världens länder står inför. De är gränsöverskridande till sin karaktär och kräver globalt och regionalt samarbete och ansvarstagande från alla världens länder. Regeringen bedriver en ambitiös politik både nationellt och internationellt för kraftfulla åtgärder som minskar koldioxidutsläppen och för anpassning till klimatförändringarna. Utvecklingssamarbetet kan spela en viktig roll i att förebygga och minska de negativa effekterna av klimatförändringar och motverka miljöpåverkan.

Urbanisering, bristande kemikaliehantering, ohållbar konsumtion och produktion är exempel på andra områden som riskerar att påverka den globala miljön negativt och där regeringen kommer att skärpa sina åtgärder. Inom utvecklingssamarbetet ska Sverige t.ex. stödja länder som vill utveckla nationell kemikaliekontroll. Därmed förbättras ländernas möjligheter att genomföra den globala kemikaliestrategin (SAICM), liksom andra internationella konventioner på kemikalieområdet

Arbetet med miljö och klimat som tematisk prioritering ska intensifieras och genomsyra det internationella utvecklingssamarbetet. Den av regeringen tillsatta internationella kommissionen för klimatförändring och utveckling verkar för att skapa strukturer och riktlinjer för ett svenskt, men även internationellt, utvecklingssamarbete som tar hänsyn till klimatförändringarna. Miljöbiståndet är ett område där det finns goda möjligheter att ta tillvara kunskap och erfarenheter hos svenska myndigheter, näringsliv och det civila samhället.

Regeringen gör under 2009–2011 en särskild klimatsatsning i storleksordningen 1,3 miljarder kronor per år inom utvecklingssamarbetet. Målet för satsningen är främst att på ett effektivt sätt bidra till långsiktigt anpassningsarbete i de fattigaste länderna, men också att bidra till utvecklingsländernas åtgärder för att begränsa halten av växthusgaser, bl.a. genom energieffektivisering, ökad tillgång till bättre

teknik och alternativa energikällor samt återbeskningsprojekt.

Sedan EU:s handlingsprogram för klimat och utveckling 2002–2008 antogs finns ett ökande intresse för utvecklingspolitikens koppling till klimatfrågan. Sverige ska under 2009 arbeta vidare med kommissionen för klimatförändring och utvecklings slutsatser för att bidra till arbetet med att utforma bistånd som tar hänsyn till miljöpåverkan och risken för katastrofer i utvecklingsländer.

Regeringen avser att i utvecklingssamarbetet fortsatt prioritera frågor med nära koppling till klimatförändringarna och koncentrerar sina satsningar avseende miljö och klimat till fyra områden.

Anpassning till klimatförändringarna

Regeringen ska under 2009 stödja åtgärder som kan förebygga och minska effekterna i klimatförändringens spår. Sverige ska särskilt uppmärksamma anpassnings- och riskfrågor i de länder där utvecklingssamarbete bedrivs. Den mänskliga och sociala dimensionen av anpassning är central för utvecklingssamarbetet. Sverige ska, i pågående klimatförhandlingar, verka för att anpassningsfrågornas betydelse för utvecklingen i fattiga länder återspeglas på ett tydligt sätt. Regeringen avser särskilt stödja insatser för en hållbar användning av naturresurser genom deltagandeprocesser, förebyggande åtgärder för att bevara den biologiska mångfalden, ekosystemtjänster och genetiska resurser, främjande av hållbar förnybar energi samt hållbar konsumtion och produktion. Förebyggande och riskreducerande arbete är också av stor vikt. Sverige ska driva policyutveckling och substantiellt bidra i anpassningsfrågan inom klimatkonventionens fonder. Inom ramen för ökenkonventionen ska Sverige arbeta för att stärka medvetenheten på alla nivåer om samband mellan markförstöring och klimatförändringar.

Energi

Sverige ska verka för att energifrågorna integreras i samarbetsländernas utvecklings- och fattigdomsbekämpningsstrategier med inriktning mot hållbara energisystem. Många utvecklingsländer har goda möjligheter att utveckla olika former av förnybar energi, för

såväl inhemsk konsumtion som för export. Sverige ska stödja utvecklingen inom detta område och verka för att de sociala, könsrelaterade och miljömässiga konsekvenserna beaktas vid t.ex. biobränsleproduktion och biobränsleanvändning. Utvecklingsländernas förutsättningar att bedriva handel med förnybar energi ska underlättas. I Sverige finns stor kompetens inom energiområdet, inklusive förnybar energi. Regeringen avser att samarbeta med svenska aktörer i syfte att stärka tekniköverföring och kapacitetsbyggnad inom energiområdet. Samverkan mellan utvecklingsländer ska uppmuntras. I dialogen med de stora tillväxtnationerna ska teknologiöverföring och kapacitetsuppbyggnad utgöra centrala områden.

Förutsättningarna att skapa ett investeringsklimat som attraherar såväl privata som offentliga aktörer ska särskilt uppmärksammas i frågor som rör ren energi.

Miljö och säkerhet

I syfte att öka förståelsen för sambanden mellan miljö och säkerhet, såväl nationellt som internationellt, ska Sverige stödja kunskapsuppbyggnad om ämnet. Samarbeta kring gränsöverskridande miljöfrågor kan fungera som en fredsfrämjande kraft. Sverige ska stödja lokala och regionala initiativ som samlar intressenter kring en gemensam lösning på potentiella konflikter med rötter i miljöproblem. Sverige ska även verka för ett tydligare ansvarstagande av den privata sektorn som verkar i områden med hög konfliktrisk.

Miljö och klimat har på flera olika sätt en tydlig koppling till fred och säkerhet. Klimatförändringar och resursknapphet, inte minst reducerad vattentillgång och gränsöverskridande vatten, kan komma att förstärka redan existerande riskfaktorer och därmed försämra säkerhetsläget i utvecklingsländer.

Vatten

Sverige ska genom stöd till program för bättre vattenhushållning och vattenförvaltning verka för att öka beredskapen i fattiga länder att möta minskningar och variationer i vattentillgången. Sverige ska också bidra till att öka kunskapen om sambanden mellan sanitet och utveckling i samarbetsländerna. Härvid

ska den betydelse som tillgången till säker dricksvattenförsörjning och grundläggande sanitet har för fattigdomsbekämpning och uppfyllandet av samtliga millenniemål uppmärksammas. Med utgångspunkt i ekosystemens betydelse för människors försörjning ska insatser som skyddar marina ekosystem stödjas. Bilateral eller regionala samarbeten kring frågor som rör gränsöverskridande vatten samt åtgärder för att minska vattenförbrukning vid livsmedelsproduktion och förluster i livsmedelskedjan ska uppmärksammas.

Det av Sverige initierade Global Water Mandate, där företag förbinder sig att inom ramen för sin verksamhet arbeta för bättre tillgång till rent vatten, kommer att utvecklas ytterligare i nära samarbete med företagen.

Global utmaning: Konflikter och sviktande situationer

Ett helhetsperspektiv på hanteringen av konflikter och sviktande situationer är ytterligare en av de utmaningar som regeringen tar fasta på inom ramen för den nya utvecklingspolitiken. Insatser krävs för att bistå konfliktdrabbade länder med att förebygga, dämpa och lösa väpnade konflikter. Arbetet kräver ett brett angreppssätt där aktörer inom olika områden agerar samstämmigt, snabbt och flexibelt och där konfliktens specifika omständighet avgör den slutliga utformningen av insatser och engagemang. Sverige ska verka i konflikt- och postkonfliktländer genom såväl bilaterala som multilaterala kanaler.

För att underlätta övergången från konflikt till långsiktig hållbar utveckling är det bl.a. viktigt att i ett tidigt skede stödja uppbyggnaden av väl fungerande demokratiska institutioner och ett marknadsekonomiskt ramverk. Den privata sektorn har en viktig roll att spela i en postkonfliktsituation då den bidrar till tillväxt, bättre fungerande arbetsmarknader och sysselsättning. Det statliga riskkapitalbolaget Swedfund International AB har därför, efter riksdagens bemyndigande, fått särskilda medel för att underlätta investeringar i postkonfliktområden. Investeringar i sådana områden innebär i regel ofta större

omkostnader och en högre risk som de särskilda medlen är tänkta att kompensera för.

Sverige ska fortsatt delta i internationella freds- och säkerhetsfrämjande insatser med poliser och övrig civil personal. Sverige kommer att delta i insatser ledda av EU, FN, Nato och OSSE. Sveriges deltagande i freds- och säkerhetsfrämjande insatser ska utformas som en integrerad och samlad politik gentemot det aktuella landet eller regionen. Sveriges engagemang ska vara långsiktigt och de svenska bidragen bör utformas som samlade insatser, med både militära och civila delar. Utvecklingsarbetet kan i det sammanhanget utgöra en väsentlig del av det samlade svenska engagemanget. Möjliga och genomförbara synergier med utvecklingsarbetet ska alltid eftersträvas. Det svenska deltagandet med civil personal vägleds bland annat av den nationella strategin för svenskt deltagande i internationella freds- och säkerhetsfrämjande verksamhet. Folke Bernadotteakademiens uppdrag att skapa överblick över tillgänglig och insatt svensk kapacitet på området samt akademiens och övriga utsändande myndigheters tillhandahållande av personal för deltagande i civila freds- och säkerhetsfrämjande insatser, gemensamma utbildningar, förberedelser och uppföljningar i samband med insatser bidrar till detta arbete.

Ett fortsatt internationellt engagemang förutses även vad gäller stöd till och deltagande i, andra freds- och säkerhetsfrämjande insatser, exempelvis medlingsinsatser, rådgivning, förhandlingsstöd, utbildningsinsatser, förtroendeskapande åtgärder och initiativ, processer för rättsstatsuppbyggnad, m.m. Sveriges arbete med säkerhetssektorreform (SSR) kommer även fortsatt att utgöra en viktig del. Vidare kommer FN:s fredsbyggande kommission och det svenska engagemanget i dess organisatoriska kommitté, liksom framtagandet av EU:s handlingsplaner för sviktande situationer och för säkerhet och utveckling, att ge Sverige en möjlighet att driva dessa frågor.

Sverige kommer vidare att stödja arbetet inom ramen för Extractive Industries Transparency Initiative (EITI), som syftar till att säkerställa transparens kring

råvaruinvesteringar, ett område som är av extra vikt i konfliktdrabbade områden.

Utvecklingsarbetets tematiska prioritering av jämställdhet och kvinnors roll i utveckling får tydligt genomslag i hanteringen av konflikter och sviktande situationer.

Kvinnor och säkerhet, inklusive bekämpning av könsrelaterat våld

Regeringen fäster stor vikt vid att beakta kvinnors situation i konflikter samt deras medverkan i fredsprocesser och kommer därför att särskilt verka för genomförandet av säkerhetsrådets resolution 1325 om kvinnor, fred och säkerhet, i enlighet med Sveriges nationella handlingsplan för 2006–2008. En översyn av handlingsplanen ska genomföras under 2009. I detta arbete kommer FN:s säkerhetsrådsresolution 1820 om bekämpning av sexuellt våld i väpnade konflikter att beaktas. Resolutionen antogs i juni 2008 och innebär ett förtydligande av ansvar och åtagande när det gäller skydd för kvinnor och barn. Resolutionen innehåller skrivningar om fördömande av straffrihet för gärningar avseende sexuellt våld och har referenser till Internationella brottsdomstolen. Sverige var en av medförslagsställarna och kommer att stödja insatser i linje med resolutionen.

Sidas handlingsplan för bekämpning av alla former av könsrelaterat våld ska genomföras. Regeringen kommer att öka insatser för skydd och rehabilitering av kvinnor och flickor som utsätts för systematiska våldtäkter i konflikt- och krissituationer. En uppföljning av efterlevnaden av etiska regler och uppförandekoder ska göras. Förutom stöd till rättsarbete för att bekämpa straffrihet för trupper och andra som begår sådana brott ska satsningar göras när det gäller psykosociala insatser för brottsoffren och stöd till kvinnors tillgång till säkra försörjningsmöjligheter. Särskilda åtgärder ska genomföras till stöd för att kvinnor ska kunna mötas, stödja varandra och organisera sig.

FN:s studie från oktober 2006 om våld mot kvinnor ska följas upp. Regeringen ska vara pådrivande i EU och FN när det gäller bekämpning av alla former av könsrelaterat våld.

Global utmaning: Smittsamma sjukdomar och andra hälsohot

Smittsamma sjukdomar och andra hälsohot utgör allvarliga hinder för fattigdomsbekämpning och utveckling. En stor utmaning globalt, men framförallt för utvecklingsländerna, är att hantera den dubbla sjukdomsburden som smittsamma och icke-smittsamma sjukdomar ger upphov till. Sverige ska intensifiera kampen mot de globala hälsohoten, bl.a. genom ökat globalt samarbete för att säkerställa tillgången till hållbara hälsosystem, inklusive nödvändiga läkemedel, tidiga varningssystem och snabba begränsningsåtgärder för smittsamma sjukdomar samt hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande åtgärder.

Hållbara hälsosystem inklusive ökad tillgång till läkemedel

Många länder står inför betydande utmaningar avseende tillgång till grundläggande infrastruktur, hälso- och sjukvårdspersonal, läkemedel och effektiv samordning och anpassning inom sektorn. Den centrala betydelsen av väl fungerande hälsosystem för att på ett hållbart sätt minska sjukdomsburden och främja hälsa har därför fått förnyad politisk uppmärksamhet.

Sverige ska bidra till att öka tillgången till redan befintliga läkemedel liksom stimulera utvecklingen av läkemedel där det idag saknas effektiva och anpassade läkemedel, diagnostik och vaccin, bl.a. genom ett fortsatt stöd till den Globala fonden mot aids, tuberkulos och malaria.

Inom utvecklingssamarbetet kommer regeringen att fortsätta sitt arbete för att motverka spridningen av hiv och aids i fattiga länder. Den svenska politiken skärps under hösten 2008 genom antagandet av en ny policy för Sveriges internationella hiv- och aidsarbete. För regeringen är frågor som rör sexualitet, jämställdhet och mänskliga rättigheter centrala i kampen mot hiv och aids. I den nya policyn kommer därför fokus att ligga på prevention, jämställdhet och unga människor. Att bättre inkludera hiv och aids i det bredare utvecklingsperspektivet är också centralt för att öka effektiviteten i genomförandet av biståndet. Samtidigt med satsningen på prevention kommer Sverige att bidra till

tillhandahållandet av brosmsmediciner och annan vård och behandling för aids-sjuka genom stöd till Globala fonden mot aids, tuberkulos och malaria och till stärkande av hälsosystem.

Inom FN-systemet kommer Sverige bl.a. att stödja ILO:s arbete med att ta fram en rekommendation om hiv och aids på arbetsplatsen.

Tidig varning och snabba begränsningsåtgärder

En flertal händelser de senaste åren har visat på betydelsen och behovet av en stark beredskap och utvecklad global liksom nationell samordning inom smittskyddet. Tidiga insatser kan rädda liv och begränsa allvarliga konsekvenser för individen och samhällen. De fattigaste länderna saknar ofta system både för att identifiera och rapportera om nya hälsohot och för att kunna vidta åtgärder och rapportera om dessa. Regeringen ska bl.a. fortsätta att stödja arbetet, särskilt inom WHO och övriga delar av FN-systemet, som syftar till att hantera och upptäcka plötsliga och allvarliga hälsohot.

Hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande åtgärder

För att möta de globala hoten mot människors hälsa krävs både åtgärder som angriper de grundläggande orsakerna till sjukdom och för tidig död samt åtgärder som främjar hälsa. En del av dessa åtgärder ligger utanför hälso- och sjukvården. I enlighet med FN:s millenniemål lyfter regeringen i detta avseende särskilt fram klimat och miljö, jämställdhet och kvinnans ställning. Hälsa utgör en central del i utvecklingspolitiken där ansvar för att motverka sjukdom och främja hälsa delas mellan flera samhällssektorer.

En framtida pandemi av t.ex. influensa har med stor sannolikhet samband med djurhållningen i fattiga länder. Sverige ska därför, bl.a. genom samarbete med FAO, WHO och OIE, fortsätta stödja det multilaterala arbetet för att förebygga och lindra effekterna av en förväntad pandemi, med särskild betoning på Afrika.

Sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR)

Sveriges internationella politik för sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR) ger inriktningen för Sveriges insatser på området.

Mot bakgrund av den fortsatt höga mödradödligheten i utvecklingsländerna och feminiseringen av hiv och aids ska arbetet intensifieras när det gäller fokus på förbättrad mödrahälsovård. Arbetet fortsätter också inom SRHR-politikens övriga strategiska områden, bl.a. vård av nyfödda och spädbarn; sexuell och reproduktiv hälsovård, inklusive rådgivning och medicinsk vård för obstetrisk fistula; sexualundervisning; mäns och pojkars roll och ansvar för sin egen och för kvinnors och flickors sexuella och reproduktiva hälsa; tillgång till preventivmedel; kampen mot hiv och aids och sexuellt överförbara infektioner; tillgång till säkra, lagliga aborter, inom ramen för breda ansatser där information och förebyggande insatser är av särskild vikt; bekämpning av prostitution och människohandel för sexuella ändamål och kampen mot sexuellt våld och diskriminering av homosexuella, bisexuella och transpersoner (HBT). En stor del av arbetet kommer fokusera på förstärkning av länders och regioners kapacitet att analysera behov och säkerställa resurser på SRHR-området, genom bilaterala insatser och stöd till bl.a. FN:s befolkningsfond (UNFPA).

Komplikationer i samband med graviditet och förlossning utgör en av de främsta orsakerna till kvinnors ohälsa och död. I många utvecklingsländer är också bristande tillgång till lagliga och säkra aborter en vanlig orsak till mödradödlighet. Det är nödvändigt att ytterligare satsningar görs för att minska mödradödligheten och bidra till att fler länder kan uppfylla millenniemål 5 om förbättrad mödrahälsa. Regeringen planerar därför att använda 100 miljoner kronor under 2009 för förbättrad mödrahälsa och SRHR. Satsningen kan komma att innefatta organisationsstöd till bl.a. UNFPA:s nya initiativ för bekämpning av mödradödlighet, global dialog och strategier i syfte att bidra till en förbättrad samordning av arbetet inom SRHR-området, kompetensutveckling samt stöd till kvinnliga nätverk för att fler kvinnor ska få tillgång till förlossnings- och mödravård.

Regeringens kommande policy för Sveriges internationella hiv- och aidsarbete ska genomföras. Detta sker med utgångspunkt från ett rättighetsperspektiv och med prevention och jämställdhet som centrala inslag, med en tydlig koppling till SRHR.

Arbetet mot skadliga sedvänjor som kvinnlig könsstympning utförda på nyfödda eller mycket unga flickor fortsätter att vara angeläget.

UNFPA har inlett en process, bl.a. i syfte att möjliggöra en bättre koordinering med andra aktörer i arbetet med uppföljningen av FN:s konferens om befolkning och utveckling (ICDP) och insatser för SRHR. Regeringen kommer att under 2009 vara en aktiv dialogpart i utvecklingen av denna process, som förväntas leda till bättre genomslag och resultat på SRHR-området i samarbetsländerna.

Regeringen kommer att tillsammans med den norska regeringen och i samarbete med internationella samarbetspartners anordna ett globalt möte om SRHR under 2009.

Global utmaning: Migrationsströmmar

Att bättre ta tillvara den utvecklingspotential som migrationsströmmar innebär utgör en gemensam global utmaning för mottagarländer och ursprungsländer. Utvecklingssamarbetet kan i samverkan med annan statlig verksamhet både främja de positiva och motverka de negativa effekterna av migration i ursprungsländerna. Det gäller bl.a. insatser inom näringslivsutveckling, finansiella system och tjänster, demokrati och mänskliga rättigheter samt utbyten inom utbildning och forskning. Regeringen ska genom den svenska arbetskraftsinvandringsreformen och inom EU verka för att arbetskraftsinvandrades rörlighet underlättas och att hinder för frivillig återvandring i möjligaste mån undviks.

Regeringen kommer att öka ansträngningarna för att underlätta återföring av kapital, kunskap och erfarenheter från migranter till utvecklingsländer. I detta ingår att stödja verksamhet som kan stimulera entreprenörskap bland migranter i Sverige som vill bidra till utveckling i sina ursprungsländer samt att verka för säkrare och billigare remitteringar. Regeringen kommer också att verka för att migration integreras i utvecklingsländernas strategier för fattigdomsbekämpning och utveckling, liksom i Sveriges och EU:s samarbetsstrategier för utvecklingssamarbete.

Regeringen ska fortsatt ge skydd åt flyktingar som kommer till Sverige samt främja lösningar på utdragna flykting- och internflyktingsituationer i världen. Sverige ska medverka till att flyktingars och internflyktingars specifika situation, behov och rättigheter synliggörs och beaktas inom det bilaterala och multilaterala utvecklingssamarbetet. I arbetet ingår också att underlätta återvändande, bl.a. genom utvecklingssamarbetet, samt att inom ramen för det bilaterala och multilaterala utvecklingssamarbetet bidra till att främja lokal integration av flyktingar.

3.6.3 Effektivitet och kvalitet

Sedan regeringen tillträdde hösten 2006 har ett målmedvetet och strategiskt arbete bedrivits för att fokusera utvecklingssamarbetet och skapa en starkare resultatkultur. Resultatet av omläggningen kommer att vara fullt tydligt inom två till tre år.

Regeringen går nu vidare i sin strävan att genomföra en politik som gör nytta och där effektivitet, kvalitet och resultat sätts i centrum. Inriktningen mot ett mer fokuserat utvecklingssamarbete fullföljs och ökad vikt läggs vid strategiska val mellan olika biståndsformer.

Inom Sida pågår ett omfattande förändringsarbete. Målet med förändringen är att myndigheten ska vara en effektiv och resultatorienterad organisation.

Även inom det multilaterala utvecklingssamarbetet förstärks styrningen för att säkerställa kvalitet och effektivitet. Ett flertal åtgärder vidtas också för att förbättra förutsättningarna för att ta tillvara det svenska näringslivets kunnande i genomförandet av politiken för global utveckling.

Ett fokuserat utvecklingssamarbete

Arbetet med att fokusera det bilaterala utvecklingssamarbetet till färre länder och sektorer utgör en central del i regeringens politik för ökad effektivitet och kvalitet. Genom fokuseringen skapas bättre förutsättningar för att stärka partnerskapen med Sveriges viktigaste samarbetsländer. Sverige bidrar också till det internationella effektiviseringsarbete där varje givares

komparativa fördelar identifieras, både vad gäller länder och sektorer. Detta leder på sikt till en arbetsfördelning som sparar resurser både för samarbetsländerna och för givarna. Samtidigt blir den svenska biståndsadministrationen effektivare.

Regeringen har inlett en ambitiös och strategisk process i syfte att fullfölja inriktningen mot ett fokuserat utvecklingssamarbete. Biståndets innehåll sätts i centrum och skapar förutsättningar för att på ett mer effektivt sätt bidra till samarbetsländernas fattigdomsbekämpning. De erfarenheter och nätverk som det svenska engagemanget runt om i världen har skapat ska tas till vara i dessa processer. Samtidigt ska biståndet vara efterfrågestyrt. Beslut om prioriteringar och insatser ska i ökad utsträckning ske i de fattiga länderna, av regeringarna där och ländernas befolkningar.

Det är genom samarbetsstrategierna som regeringens politik för ökad effektivitet och kvalitet får genomslag. Under 2009 ska regeringen ha fattat beslut om huvuddelen av samarbetsstrategierna som ska styra det bilaterala utvecklingssamarbetet efter landfokuseringen. Det skapar en unik möjlighet att på ett samordnat sätt genomföra regeringens nya utvecklingspolitik. Genom samarbetsstrategierna fortsätter också arbetet med att koncentrera samarbetet till färre sektorer, i enlighet med EU:s uppförandekod om arbetsfördelning och komplementaritet. Bedömningen av svenska komparativa fördelar blir viktig i relation till de behov och processer som sker i samarbetsländerna.

Ett arbete har också inletts för att på ett ansvarsfullt sätt, och i nära dialog med länder och andra givare, fasa ut samarbetet i berörda länder. Detta sker under en övergångsperiod. De relationer som Sverige har byggt upp främjas genom andra former än det bilaterala utvecklingssamarbetet, inte minst genom det multilaterala samarbetet och EU. Särskilda utfasningsstrategier tas fram för dessa länder. Successivt frigörs resurser som satsas på de länder som biståndet fokuseras till.

Regeringen kommer under mandatperioden att slutföra den övergripande översynen av riktlinjerna för samarbetsstrategier. Översynen kommer bl.a. att tydliggöra på vilket sätt Sverige behöver anpassa sina strategier och biståndsinstrument till olika landkategorier,

vilket skapar förutsättningar för en ökad samstämmighet. Därmed ökar också förutsättningarna för att genomföra politiken för global utveckling.

Strategiskt användande av olika biståndsformer

Ett effektivt bistånd förutsätter medvetna och strategiska val mellan olika biståndsformer. Det finns fördelar och risker med varje biståndsform och valet dem emellan måste ske med utgångspunkt i de analyser och överväganden som görs inför beslut om samarbetsstrategi med ett enskilt land.

De huvudsakliga biståndsformerna är idag projektstöd, programstöd samt krediter och garantier. Därtill ges skuldlättnader enligt internationella åtaganden. Regeringen har redan vidtagit ett antal åtgärder för att utveckla dessa instrument, bl.a. genom de reviderade riktlinjerna för budgetstöd som beslutades våren 2008.

Programstöd är ofta den mest ändamålsenliga stödformen i ett modernt och effektivt utvecklingssamarbete och regeringens ambition, i enlighet med Parisdeklarationen, är att andelen programstöd ska öka de kommande åren. Utvecklingen mot ökad andel programstöd har dock, såväl i det svenska som i flera andra länders bistånd, gått långsammare än förväntat. I syfte att ytterligare utveckla användningen av programstödet avser regeringen att fortsätta översynen av denna biståndsform. Viktiga utgångspunkter för översynen är ökad förutsägbarhet, långsiktighet och förstärkt ägarskap hos samarbetsländerna, samtidigt som kraven på demokrati och mänskliga rättigheter samt åtgärder mot korruption tydliggörs. Det är även nödvändigt att tydliggöra fördelar och risker med programstödet olika former. Enligt regeringens mening kommer detta att ytterligare förbättra förutsättningarna för mer strategiska val av olika biståndsformer, liksom hur de sinsemellan kan komplettera varandra.

Regeringen avser vidare att reformera kredit- och garantiinstrumentet i biståndet (se avsnitt 3.6.4).

Det internationella effektiviseringsarbetet

Inom ramen för arbetet med genomförande av Parisdeklarationen för ökad biståndseffektivitet hölls ett internationellt högnivåmöte i Accra i september 2008. Syftet

med mötet var att stämma av hur långt man nått i uppfyllandet av de åtaganden som gjordes då Parisdeklarationen antogs 2005. Mötet innebar också ett viktigt tillfälle för givare och samarbetsländer att göra ytterligare åtaganden för att driva på effektiviseringsarbetet fram till 2011 då nästa internationella uppföljning kommer att ske.

Resultatet av mötet i Accra anger inriktningen för det fortsatta arbetet med ökad biståndseffektivitet. Av de frågor där man kunde enas om ytterligare ansträngningar kan särskilt nämnas resultatfokus, konditionalitet, ägarskap, förutsägbarhet, kapacitetsutveckling, användning av ländernas system och arbetsfördelning. I praktiken innebär detta att man på internationell nivå ska eftersträva bl.a. starkare resultatstyrning, mer givarsamordning, mer efterfrågestyrda kapacitetsutvecklingsinsatser och ett minskat antal överlappande villkor men också det totala antalet villkor, i syfte att göra de villkor som är kvar mer slagkraftiga. För Sverige står biståndseffektivitet högt på dagordningen och genomförandet av Parisdeklarationen är fortsatt högt prioriterat.

Vid EU-biståndsministrarnas möte våren 2008 var biståndseffektivitet en av huvudfrågorna. Rådsslutsatser antogs där det tydligt framgick vilka åtaganden EU menar måste göras på givarsidan för att öka takten i Parisdeklarationens efterlevnad. EU har åtagit sig att göra särskilda satsningar för att nå framåt i frågor som ömsesidigt ansvarstagande, förutsägbarhet och arbetsfördelning. Den uppförandekod för arbetsfördelning och komplementaritet som framförhandlades inom EU 2007 tillämpas nu som en metod att gå framåt vad gäller sektorkoncentration.

Förstärkt resultatstyrning av de svenska utvecklingssamarbetet

Styrningen av det bilaterala utvecklingssamarbetet sker främst genom samarbetsstrategier och strategier för det icke-geografiska samarbetet. Från 2009 kommer, som nämnts ovan, nya samarbetsstrategier att finnas för huvuddelen av det bilaterala biståndet. I strategierna kommer regeringens modell för att strukturera och stärka mål- och resultatarbetet att få genomslag. Mål- och resultatstyrningsmodellen innefattar också en genomtänkt verksamhetscykel med större

krav på koncis resultatrapportering och omhändertagande av resultatinformation. Den samlade styrningen av det bilaterala utvecklingsarbetet förväntas därmed förbättras betydligt.

Under våren 2009 kommer regeringen att för första gången på ett samlat sätt redogöra för resultaten från utvecklingsarbetet i en särskild skrivelse till riksdagen. Baserat på skrivelsen till riksdagen kommer också en version som riktar sig till en bredare allmänhet att utarbetas.

Förstärkt kvalitet och styrning inom det multilaterala utvecklingsarbetet

I enlighet med regeringens strategi för Sveriges multilaterala utvecklingsarbete fortsätter arbetet med att säkra kvaliteten och effektiviteten i det multilaterala samarbetet. En gemensam svensk bedömning har gjorts under 2008 av de 23 främsta organisationerna, där relevans och effektivitet är måttstock. Dessa bedömningar ligger till grund för policydialoger med organisationerna och är även viktiga underlag vid beslut om budgetallokeringar. Dessutom ska bedömningarna användas som utgångspunkt i de specifika organisationsstrategier som ska utarbetas under 2009. Samtidigt kommer Sverige att delta i arbetet inom det internationella nätverket MOPAN med att utveckla ett gemensamt system för bedömning av multilaterala organisationer. Ett första gemensamt system beräknas kunna testas i mindre skala under början av 2009. En översyn av ansvarsfördelningen mellan Utrikesdepartementet och Sida vad gäller det multilaterala utvecklingsarbetet kommer att genomföras. För vissa av de större multilaterala organisationerna kommer fleråriga organisationsstrategier att utvecklas. Reformarbetet åtföljs vidare av insatser för kompetensutveckling och särskilda informations- och kommunikationssatsningar.

EU som global utvecklingsaktör

För att vara en trovärdig global aktör behöver EU ett substantiellt och effektivt bistånd samt en större utvecklingshänsyn i EU:s samlade politik. Bredden på EU:s externa relationer möjliggör en gemensam kraftsamling på många politikområden i syfte att främja global utveckling.

EU har, som världens största biståndsgivare, en viktig roll i arbetet med ökad biståndseffektivitet. Sverige kommer fortsatt att driva på genomförandet av Parisdeklarationen. Slutsatserna från det internationella högnivåmötet i Accra hösten 2008 kommer att behöva tas vidare inom EU. Sverige avser att fortsatt inom EU driva genomförandet av den uppförandekod om arbetsfördelning och komplementaritet som antogs av EU 2007.

För att bidra till stärkandet av EU:s roll som global utvecklingsaktör kommer Sverige fortsatt att arbeta för att samstämmighetspolitiken inom EU förs vidare. Bristande samstämmighet mellan EU:s politikområden påverkar effektiviteten i EU:s bistånd och EU:s trovärdighet som global aktör. Inom EU har rådslutsatser antagits om förändrade arbets- och beslutsrutiner för att stärka integreringen av utvecklingshänsyn i rådets arbete samt en handlingsplan för arbetet med fokus på tolv tematiska områden som varje ordförandeskap uppdaterar. Sverige har deltagit i detta arbete och kommer att fortsätta driva samstämmighetsfrågan, bl.a. vad gäller arbets- och beslutsformer.

Förstärkt samverkan med det svenska näringslivet

Regeringen fortsätter arbetet med att förbättra förutsättningarna för att tillvarata det svenska näringslivets erfarenheter och kompetens i genomförandet av politiken för global utveckling och utvecklingsarbetet.

Med utgångspunkt i principen om obundet bistånd kan det svenska näringslivet bidra till en rättvis och hållbar global utveckling på flera sätt, bl.a. genom handel och investeringar som främjar ekonomisk tillväxt genom ökad sysselsättning, teknik- och kunskapsutveckling och ökade skatteintäkter.

En tydlig dialog med näringslivet och ett bättre tillvaratagande av det svenska näringslivets erfarenhet och kompetens bidrar till ökad relevans, effektivitet och resultat i det svenska utvecklingsarbetet. I syfte att skapa ett forum för en sådan dialog avser regeringen inrätta ett särskilt råd. I syfte att förbättra näringslivets möjligheter att bidra till genomförandet av politiken för global utveckling och det svenska utvecklingsarbetet, är det regeringens

mening att ansvaret för de s.k. Startprogrammen bör föras över från Sida till Swedfund International AB. Ett lagförslag med denna innebörd har remitterats till lagrådet (UD2008/8869/USTYR). Stöd enligt Startprogrammen utgår idag i form av avskrivningslån om högst 750 000 kronor. Enligt regeringens mening skulle en överföring innebära betydande synergieffekter, dels genom näringslivets förbättrade möjligheter till kontakter och stöd på detta område, dels genom ett mer effektivt utnyttjande av Swedfunds kompetens inom dessa områden. Under förutsättning av riksdagens godkännande förväntas överföringen genomföras runt årsskiftet 2008/2009.

3.6.4 Bilateralt utvecklingsamarbete

Afrika söder om Sahara

Utvecklingen i Afrika söder om Sahara uppvisar flera positiva tendenser. På många håll förbättras levnadsförhållandena ekonomiskt, socialt och politiskt och skapar förutsättningar för människor att förändra sin livssituation och för länder att dra nytta av globaliseringens fördelar. Samtidigt är fattigdom, förtryck och konflikt alltjämt utbredd och utgör hinder för utveckling.

Av stor betydelse är Afrikanska unionens (AU) och de subregionala organisationernas allt tydligare roll. Afrikanska länder engagerar sig alltmer i missförhållanden i sina grannländer och framväxten av en afrikansk säkerhetsarkitektur och stärkandet av regionala och subregionala institutioner är i många avseenden viktigt för hela kontinenten. Vikten av ett livskraftigt näringsliv, utbyggd infrastruktur och ökat deltagande i internationell handel och investeringar för en hållbar utveckling framhålls allt mer. I takt med förändringar i den afrikanska utvecklingen sker en förändring i omvärldens och EU:s förhållningssätt till Afrika. De ekonomiska partnerskapsavtalen bygger en grund för en mer ömsesidig ekonomisk relation mellan EU och stora delar av Afrika samtidigt som den regionala integrationen främjas. Toppmötet 2007 mellan Afrika och EU var ett tydligt exempel på etablerandet av

en mer jämbördig relation och en ömsesidig vilja att ta sig an regionala och globala utmaningar och samtidigt låta gemensamma, strategiska prioriteringar vägleda det fördjupade samarbetet.

Det svenska utvecklingsamarbetet i Afrika ska ha ett tydligt fokus på de fattigaste länderna och öppna upp för ett bredare och stärkt svenskt engagemang för Afrika. En mer fullständig bild av vad regeringen avser att göra inom regeringens prioriteringar presenteras i regeringens skrivelse Sverige och Afrika – en politik för gemensamma utmaningar och möjligheter (Skr. 2007/08:67).

De kraftiga globala prishöjningarna på livsmedel innebär utmaningar för utvecklingen i Afrika. På kort sikt måste hotet om ökad undernäring undvikas. På sikt kan dock höjda priser medföra ökade incitament för en utveckling av jordbruket på kontinenten. Regeringen avser ägna särskild uppmärksamhet åt utvecklingen av ett mer produktivt jordbruk och bredare landsbygdsutveckling i framför allt Afrika. Höga livsmedelspriser innebär även en ökad efterfrågan på ersättningsvaror som fisk. Detta riskerar att öka trycket på redan ansatta fiskebestånd. Det är därför viktigt att satsningar även görs för fisket. En helhetsansats som innefattar stöd till bl.a. anpassning till klimatförändringar, stöd till infrastruktur, förbättrade möjligheter till regional och global handel, stöd till privatsektorutveckling och utveckling av staters kapacitet mer allmänt såväl som mer produktionsnära stöd är nödvändig. Existerande stöd till jordbruksforskning planeras fortsätta.

Demokrati och mänskliga rättigheter

Regeringen finner det centralt att stödja de regionala institutioner som skapats, främst inom ramen för AU. Samarbetet med regionala institutioner ska öka för att stärka skyddet för mänskliga rättigheter i regionen. Därtill kommer kränkningar av de mänskliga rättigheterna att påtalas både i den bilaterala dialogen med enskilda länder och genom EU, inom FN och de regionala organisationerna. Vidare kommer regeringen att fortsatt verka för att dödsstraffet avskaffas. I Afrika innefattar detta att i ett första led fokusera på

straffets förekomst i Kenya, Tanzania och Zambia.

I Zimbabwe, där det svenska biståndet genomförs via alternativa kanaler, avser regeringen att fortsatt stödja demokratiseringsprocessen och stärkande av de mänskliga rättigheterna genom att bistå enskilda organisationer verksamma i landet och demokratiska krafter i det civila samhället. Sverige står berett att öka sitt engagemang och återuppta det långsiktiga bilaterala utvecklingssamarbetet med Zimbabwe när en demokratiskt förankrad och reformsinnad regering finns på plats. I Kenya kommer det fortsatta stödet att i större utsträckning främja den demokratiska utvecklingen och i högre grad ges till delar av det civila samhället som verkar för demokratisk utveckling.

Främjande av jämställdhet och kvinnors roll i utveckling

Jämställdhet ska fortsatt vara ett centralt element i den politiska dialogen och samarbetet med samarbetsländerna i Afrika söder om Sahara. Frågorna kommer att på ett tydligt sätt lyftas fram i samtliga strategier som enskilt samarbetsområde eller inom ramen för andra sektorer. Inom området fred och säkerhet ska regeringen agera för att intensifiera genomförandet av FN:s säkerhetsresolution 1325 om kvinnor, fred och säkerhet i den europeiska säkerhets- och försvarspolitikerna samt stödja afrikanska fredsbevarande styrkor på jämställdhetsområdet.

Det svenska utvecklingssamarbetet ska också ha ett ökat fokus på jämställdhet och kvinnor inom ramen för ekonomisk utveckling och tillväxt, för svenskt engagemang inom handel och regional integration samt samarbete till stöd för jordbrukande kvinnors förmåga att bidra till tryggad livsmedelsförsörjning. Ett ökat kvinnligt deltagande på arbetsmarknaden är centralt för jämställdheten i många afrikanska länder samtidigt som det skapar förutsättningar för ökad ekonomisk tillväxt.

Hiv och aids handlar i hög grad om kvinnor och unga flickor som drabbats eller riskerar att drabbas. Detta gäller särskilt Afrika där den starka feminiseringen av hiv och aids innebär att Sveriges stora satsning på sjukdomen måste

ske med utgångspunkt från ett tydligt jämställdhetsperspektiv.

Sverige har föreslagit att nästa möte som äger rum mellan de nordiska och afrikanska utrikesministrarna särskilt ska fokusera på kvinnors och barns situation och dess roll i väpnade konflikter. Därtill kommer regeringen att lansera ett utbytesprogram mellan kvinnliga europeiska och afrikanska beslutsfattare och politiker. Utbytesprogrammet kommer att innefatta kvinnliga regeringsmedlemmar inom EU och i Afrika samt kvinnliga europa- respektive AU-parlamentariker.

Stöd ska exempelvis utgå till ett internationellt möte i Liberia om kvinnligt ledarskap samt till regionala initiativ som samarbetet med Afrikanska unionen och till kvinnors egna nätverk, organisationer och allianser på landnivå.

Miljö och klimat

Kopplingen mellan miljö och klimatförändringar samt konflikter och ekonomi framträder allt tydligare i Afrika och många av länderna i denna region drabbas hårdast och tidigast av klimatförändringar. Åtgärder för att förutse konsekvenserna av klimatförändringarna i Afrika och motverka deras negativa effekter genom att minska sårbarheten i Afrika är därför prioriterade från svensk sida och därmed centrala för att förebygga konflikter, liksom för att inte äventyra ekonomisk utveckling.

Samverkan mellan samtliga statliga aktörer är en nyckelfråga, framförallt för att kunna motverka klimatförändringens negativa följder. För Afrika förutsätter detta inte minst kompetens- och kapacitetsutveckling, liksom en integrering av klimataspekter i afrikanska utvecklings- och fattigdomsstrategier. Afrikas möjligheter inom hållbar energiförsörjning och upptag av koldioxid – som vattenkraft och skogsförvaltning – behöver utforskas och tillvaratas. I syfte att minska vattenförbrukning är det viktigt att se över livsmedelskonsumtionen och förlusten av livsmedel i livsmedelskedjan.

Genom ett kraftfullt och samstämmigt agerande på miljö- och klimatområdet bilateralt, inom EU, FN, Världsbanken och andra multilaterala fora stärks genomslaget för den svenska Afrikapolitiken.

På klimatområdet avser regeringen att vidta en rad åtgärder i samarbetet med Afrika söder om Sahara. Bland dessa märks kapacitetsstärkande, stöd i de pågående klimatförhandlingarna, samt främjande av överföring av grön teknologi.

Asien

Den ekonomiska utvecklingen och höga tillväxten i Asien under de senaste två decennierna har medfört att fattigdomen minskat kraftigt i regionen och att fler fått tillgång till skolutbildning. Inte minst den starka utvecklingen i Östasien, och då särskilt Kina har drivit på fattigdomsminskningen. Samtidigt lever mer än 600 miljoner människor fortfarande under fattigdomsgränsen, mätt i antalet människor som lever på mindre än en dollar om dagen. Hälften av Asiens befolkning, det vill säga ca 1,7 miljarder människor, lever på mindre än två dollar om dagen. Klyftorna har ökat i många länder och skillnaderna är stora både mellan olika länder och mellan stad och landsbygd. Kraftigt stigande livsmedelspriser riskerar att drabba flera av Asiens länder hårt.

Över en längre period har utvecklingen gradvis gått mot öppenhet, demokrati och ökad respekt för mänskliga rättigheter i Asien, främst vad gäller ekonomiska och sociala rättigheter. Det finns emellertid stora brister i många länder och 2007 var ett år med bakslag i, bl.a. Afghanistan, Burma och Sri Lanka. Endast ett fåtal länder är stabila demokratier.

Miljön är utsatt för stora påfrestningar i form av bl.a. föroreningar, utarmning av naturresurser och brist på vatten och sanitet. Flera av länderna i regionen riskerar att drabbas hårt av klimatförändringarna. Extremt väder har i ökad utsträckning drabbat flera länder i regionen. Länder som Burma, Bangladesh och Vietnam med låglänta och tätbefolkade kuster drabbas hårt av översvämningar och Indiens befolkning riskerar matbrist till följd av torka och minskade skördar.

Demokrati och mänskliga rättigheter

Insatser för att främja demokrati och mänskliga rättigheter kommer även i fortsättningen att dominera

utvecklingssamarbetet med länderna i Asien. I Bangladesh kommer Sverige särskilt verka för förbättrade möjligheter för män och kvinnor som lever i fattigdom att granska och ställa krav på en god och icke-diskriminerande samhällsservice. Sådana insatser ska främst riktas mot enskilda organisationer. I Kambodja kommer Sverige att stödja pågående förvaltnings- och decentraliseringsreformer och även stödja det civila samhället. Parallellt med utvecklingssamarbetet kommer Sverige att föra dialog kring demokrati och mänskliga rättigheter med samtliga samarbetsländer. I Afghanistan kommer Sverige att bidra till uppbyggnad av en statsförvaltningen genom stöd till Afghanistan Reconstruction Trust Fund (ARTF). Stöd kommer också att utgå till den kommande valprocessen. En särskild satsning kommer att göras i norra Afghanistan för att bidra till synergier med Sveriges övriga insatser.

I Asien är det tydligt att kampen mot hiv och aids i hög grad handlar om respekten för de mänskliga rättigheterna. Då en stor del av de drabbade återfinns i särskilda riskgrupper som homosexuella, prostituerade och sprutnarkomaner, är Sveriges tillämpning av rättighetsperspektivet ett viktigt verktyg i arbetet mot stigma och diskriminering.

I Kina och Vietnam behåller regeringen ett starkt engagemang för demokrati och mänskliga rättigheter inom ramen för det selektiva samarbete som tar vid när utvecklingssamarbetet till dessa länder fasas ut.

Miljö och klimat

Genom regionala insatser i Sydostasien, och då särskilt i Mekongområdet, kommer Sverige att stödja regionalt samarbete, kapacitetsuppbyggnad och bättre reglering av miljöskyddet. I Bangladesh, som är mycket utsatt för klimatförändringarnas negativa effekter, ska anpassningsåtgärder integreras i verksamheten där så är möjligt. Samarbetet med Indien kommer till största del att inriktas på miljö- och klimatområdet, främst i form av aktörssamverkan. I Kambodja kan stöd till nationella miljö- och klimatrelaterade program bli aktuellt.

Regeringen avser att genom aktörssamverkan samarbeta med tillväxtekonomierna Kina och Indien inom

miljöområdet, inklusive hållbar konsumtion och produktion, med särskild inriktning på samverkan inom klimatarbetet, samt främja möjligheterna till samarbete som omfattar den svenska resursbasen.

Främjande av jämställdhet och kvinnors roll i utveckling

Genom stöd till utbildningssektorn i Kambodja och Afghanistan kommer Sverige att bidra till att flickor får större möjlighet att gå i grundskolan och att klyftorna i läskunnighet mellan pojkar och flickor minskar. I Bangladesh kommer Sverige fortsätta stödja enskilda organisationer som på olika sätt verkar för kvinnors rätt till delaktighet och säkerhet, och inom ramen för stödet till hälsosektorn särskilt fokusera på mödrahälsovård.

Mellanöstern och Nordafrika

Konflikterna, och deras följdverkningar, på Västbanken och Gaza och i Irak ställer fortsatta krav på betydande svenska insatser. En ny samarbetsstrategi för Västbanken och Gaza gäller från 1 juli 2008– 31 december 2011 och vägleds bl.a. av den palestinska myndighetens (PA) reform- och utvecklingsplan, Palestinian Reform and Development Program (PRDP). Strategins mål är att främja fredsbyggande och fredsprocessen och ett demokratiskt palestinskt statsbyggande. Utvecklingssamarbetet ska planeras och genomföras i enlighet med EU:s regelverk om restriktiva åtgärder i syfte att bekämpa terrorism. De resultat som eftersträvas omfattar bl.a. en effektiv och demokratisk förvaltning på både central och lokal nivå, ett stärkt rättssystem, bättre tillgång för fattiga till kommunal service och bättre förutsättningar för utveckling av det privata näringslivet. Utöver utvecklingssamarbetet ska Sverige fortsätta sitt humanitära bistånd för att lindra det mänskliga lidandet och effekterna av den pågående konflikten. Sverige ska vara drivande för att stärka koordineringen av de internationella givarinsatserna bl.a. inom ramen för Ad Hoc Liaison Committee, AHLC.

Även Irak behöver omvärldens stöd för återuppbyggnad och utveckling. Demokratiska institutioner behöver byggas. Stora brister finns vad gäller områden som grundläggande infrastruktur och utbildning. Sverige bör därför fortsatt stödja Irak både genom att i dialog ge råd och stöd och genom att bidra med kapacitetsutveckling. De personer med rötter i Irak som finns i Sverige bör tas till vara i detta arbete. Sverige ska fortsatt arbeta för att stärka FN:s verksamhet och roll, bl.a. genom att följa upp den Irak-konferens som Sverige stod värd för i maj 2008, som är av avgörande betydelse för utvecklingen i Irak.

Behovet av fördjupad demokrati och respekt för de mänskliga rättigheterna i Irak och Västbanken och Gaza, men även i övriga delar av regionen, ställer krav på långsiktiga svenska insatser. Den övergripande strategin för utvecklingssamarbetet med Mellanöstern och Nordafrika, MENA-strategin, har därför till uppgift att bidra till byggandet av demokratiska institutioner liksom regionala nätverk till stöd för kvinnor, barn och ungdomar i hela regionen. Det civila samhället har en viktig roll i detta avseende.

Insatser med inriktning på regionala och gränsöverskridande vattenfrågor kommer att förstärkas i ljuset av den ökande utsatthet som klimatförändringarna innebär i regionen.

Latinamerika och Karibien

Den latinamerikanska kontinentens utvecklingsutmaningar är i stor utsträckning relaterade till den ekonomiska, sociala och politiska ojämlikheten, vilken innebär en historiskt betingad exkludering och marginalisering av stora befolkningsgrupper. Den ojämna resursfördelningen innebär att ca 40 procent av befolkningen i regionen lever i fattigdom. De relativt goda tillväxtnivåerna under 2000-talet har haft en marginell inverkan på antalet och andelen fattiga. Låga skatteintäkter och en utbredd korruption i många av länderna innebär att staternas möjligheter att garantera befolkningarnas ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter är starkt begränsade. Den organiserade brottsligheten är utbredd över hela regionen med ökande problem i ett flertal länder.

Existensen av parallella maktstrukturer och deras inflytande i statsapparaten gör det svårt för regeringarna att komma till rätta med brottsligheten. I många länder i regionen råder det stora brister i rättsväsendena, framförallt till följd av svaga institutioner och en omfattande korrupcion.

I samtliga länder där Sverige bedriver utvecklingssamarbete finns behov av att stödja utvecklandet av en mer kapabel och demokratisk stat präglad av god samhällsstyrning och respekt för de mänskliga rättigheterna.

Demokrati och mänskliga rättigheter

Demokratisk samhällsstyrning och mänskliga rättigheter har varit ett högprioriterat område för utvecklingssamarbetet med Latinamerika under lång tid. De svenska insatserna är fokuserade på strukturella förändringar av offentlig politik och verksamhet på lokal, regional och nationell nivå, i syfte att främja en hållbar demokratisk utveckling med respekt för de mänskliga rättigheterna.

I Colombia ska Sverige stödja insatser som görs för att skapa förutsättningar för en förhandlad och inkluderande fredsprocess som möjliggör att konfliktorsaker angrips och hållbar fred skapas. Demokratisk samhällsstyrning är viktigt för arbetet för fred. Åtgärder för att stärka demokratin och rättsstaten ska därför ges hög prioritet i utvecklingssamarbetet med Colombia, liksom respekten för mänskliga rättigheter. I post-konfliktlandet Guatemala ska de svenska insatserna för demokratisk samhällsstyrning och utveckling av rättsstaten bidra till att genomföra de utestående åtagandena i fredsavtalen från 1996 och därmed minska riskerna för nya konflikter. Sverige kommer att förstärka arbetet för mänskliga rättigheter och demokratisk utveckling i Kuba.

På liknande sätt som i Asien är det tydligt att kampen mot hiv och aids i hög grad handlar om respekten för de mänskliga rättigheterna. Då en stor del av de smittade återfinns i särskilda riskgrupper som homosexuella, prostituerade och sprutnarkomaner, är Sveriges tillämpning av rättighetsperspektivet ett viktigt verktyg i arbetet mot stigma och diskriminering.

Främjande av jämställdhet och kvinnors roll i utveckling

I Bolivia och Guatemala ska Sverige fortsätta arbetet med att främja institutionsutvecklingen för jämställdhetsarbetet. I båda länderna är exkluderingen och marginaliseringen av kvinnor omfattande. Resultatet av det svenska utvecklingssamarbetet bedöms kunna bli bättre om kvinnors deltagande inom alla samarbetsområden ökar. Genom förbättrade förutsättningar för mer produktiv sysselsättning och högre inkomster ges marginaliserade grupper möjligheter till mer aktivt ekonomiskt och socialt deltagande i samhällslivet. Därför ska Sverige stödja insatser i Bolivia och Guatemala som ger kvinnor och andra marginaliserade grupper verktyg att förändra sin situation. Det kan röra sig om förbättrade möjligheter till att starta småföretag, behovsanpassad fortbildning, ett effektivt och tillgängligt mikrokreditsystem och ett funktionellt nationellt landregistersystem.

I Colombia ska Sverige fortsätta att utforma utvecklingssamarbetet i linje med säkerhetsrådsresolution 1325 om kvinnors deltagande i fredsbyggande. Sverige stödjer bland annat framväxten av en allt starkare kvinnorörelse för att öka kvinnors deltagande och inflytande i fredsarbetet.

Miljö och klimat

I Bolivia kommer Sverige att fortsätta verka för förbättrad tillgång till rent vatten och grundläggande sanitet, framförallt på landsbygden. I Guatemala syftar de svenska insatserna till att öka kunskapen om uthållig hantering av naturresurser för att på så vis bidra till att lindra de negativa effekterna av naturkatastroferna.

Centralasien

Sveriges utvecklingssamarbete med Centralasien, där stödet har inriktats på Kirgizistan och Tadzjikistan, kommer att fasas ut inom tre år. En utfasningsstrategi har fastställts av regeringen. I Kirgizistan kommer åtaganden inom hälsa och social sektor att fullföljas, medan det planerade långsiktiga stödet till offentlig finansiell styrning genomförs endast i begränsad utsträckning. I

Tadzjikistan kommer åtaganden inom demokratisk samhällsstyrning, hälsa, lantmäteri och utsäde att fullföljas, medan planerade insatser inom andra områden ej kommer att realiseraras.

Forskning

Regeringen har för avsikt att under 2008 besluta om en policy för forskning inom utvecklingssamarbetet samt en strategi för verksamheten under Sidas anslagspost för forskning. För att skapa fungerade och hållbara forskningssystem har Sverige en bred ansats riktad mot i huvudsak (i) uppbyggnad av forskningskapacitet; stöd till forskningsadministration (vetenskaplig, organisatorisk och finansiell), forskarutbildning, forskningsfinansiering, infrastruktur och policyutveckling och (ii) stöd till utvecklingsrelaterad forskning. Stödet ska vara utformat så att det främjar ett ägarskap av inhemska utvecklingsprocesser och utveckling av analytisk kapacitet för agerande i internationella miljöer. Stödet ska också utformas på ett sätt som främjar internationellt forskningsutbyte. För att Sverige ska ha kapacitet att delta i och omsätta utvecklingsrelaterad forskning ska stöd också ges till vidareutveckling av svensk kunskap och kompetens. För att stödet till kapacitetsuppbyggnad i samarbetsländer ska uppnå största genomslag och synergieffekt ska det koncentreras till ett begränsat antal geografiska och tematiska områden. Dessa områden ska identifieras utifrån samarbetsländernas egna prioriteringar och svenska komparativa fördelar i termer av erfarenhet, metoder och särskilt kunnande. Stödet ska samordnas med Parisdeklarationens krav, och förbättrade indikatorer utvecklas för att öka möjligheterna att följa upp insatser.

Enskilda organisationer

Regeringen har för avsikt att under 2008 besluta om en policy gällande Sveriges samlade stöd till och genom det civila samhället inom utvecklingssamarbetet samt en strategi för verksamheten under Sidas anslagspost för enskilda organisationer. Regeringens intention

med policy- och strategiarbetet är att få till stånd en förutsägbar, långsiktig styrning av verksamheten, tydliggöra dess relevans, möjliggöra en effektiv resultatuppföljning, ett lärande om verksamhetens effektivitet och genomslag, liksom stärkt kapacitet hos lokala organisationer och på sikt ett livskraftigt, demokratiskt och pluralistiskt civilt samhälle i samarbetsländerna.

Informationsinsatser

Regeringen avser att under 2008 besluta om en strategi för Sidas informationsverksamhet. Sidas informationsuppdrag omfattar hela det svenska utvecklingssamarbetet, såväl det bilaterala som det multilaterala. Verksamheten ska bidra till ett ökat intresse för och ökad kunskap om Sveriges internationella utvecklingssamarbete. Sida ska särskilt lyfta fram biståndets resultat i sin kommunikation.

Globala utvecklingsinsatser

Sidas verksamhet inom globalt utvecklingssamarbete styrs fr.o.m. 2008 av en treårig strategi och inriktar sig på strategiska insatser på global nivå som uppfyller följande kriterier:

- Verksamhet som mer effektivt kan genomföras av en internationell organisation än av Sverige bilateralt.
- Insatser som kompletterar och stärker det bilaterala utvecklingssamarbetet och ger synergieffekter som ökar effektivitet, genomslag och kvalitet i det samlade svenska utvecklingssamarbetet.
- Insatser inom prioriterade områden som är underförsörjda eller arbetar i "motvind".

Verksamheten kanaliseras i huvudsak genom multilaterala organisationer, svenska och internationella organisationer, inkl. enskilda organisationer. Det kan exempelvis röra sig om globala/gränsöverskridande insatser inom miljö, hälsa eller migration som kräver gemensamma lösningar, eller frågor som kan vara katalytiska till sin natur eller politiskt känsliga inom t.ex. områdena

konflikthantering, mänskliga rättigheter, hiv/aids och demokrati. Under strategin ska endast insatser som inte kan hänföras till en viss världsdel, region eller land och som därmed ej kan finansieras över Sidas regionala anslagsposter finansieras.

Utvecklingslån och garantier

Regeringens förslag: Ett nytt system för finansiering av utvecklingslån och garantier införs och ersätter det tidigare systemet med u-krediter och biståndskrediter. Den försöksverksamhet som har pågått avseende garantigivning utan samband med kredit/lån, s.k. fristående garantigivning (prop. 1997/98:1, bet. 1997/98:UU2, rskr. 1997/98:103), görs permanent.

Som följd härav ska de godkännanden avseende u-krediter och biståndskrediter som riksdagen lämnat (prop. 1980/81:41, bet. 1980/81:UU16, rskr. 1980/81:122; prop. 1983/84:100 utg.omr. 7, bet. 1983/84:UU15, rskr. 1983/84:334; prop. 1993/94:100, bet. 1993/94:UU14, rskr.1993/94:214) upphävas. Även de godkännanden avseende krediter och garantier som riksdagen lämnat (prop. 1997/98:1 utg.omr. 7, bet. 1997/98:UU2, rskr. 1997/98:103) ska upphävas.

Riksdagen bemyndigar regeringen att för offentliga mottagare subventionera premier över 6 procent av garantibeloppet genom att belasta anslag 1:1 *Biståndsverksamhet*.

Bakgrund: Det nuvarande u-kreditsystemet infördes fr.o.m. budgetåret 1980/81. Riktlinjer för hanteringen av u-krediter utfärdades av regeringen genom förordning (1984:1132) om krediter för vissa utvecklingsändamål (u-krediter). Från och med budgetåret 1994/95 beslutade regeringen att på försök införa ett anslagsbaserat låneinstrument, biståndskrediter, för mer betalningssvaga länder. En försöksverksamhet med garantigivning utan samband med kredit eller lån, s.k. fristående garantigivning har pågått sedan 1997/98.

I syfte att utreda hur kredit- och garantiinstrumenten kan förbättras för att nå ökad användning och effektivitet, tillsatte regeringen en utredning i februari 2006.

Utredningen lämnade sitt betänkande Att ta itu med fattigdomen – krediters och garantiers nya roll i svenskt bilateralt bistånd (SOU 2006:108) i december samma år. Utredningen lämnade i flera fall långtgående förslag och remissvaren pekade på att det fanns konsekvenser av förslagen som krävde ytterligare analys. Remissinstanserna ställde sig positiva till utredningens huvudsakliga förslag.

Regeringen gav därför i uppdrag till Sida att analysera de praktiska konsekvenserna av utredningens förslag (Krediters och garantiers nya roll i biståndet – praktiska konsekvenser, UD2007/3843/USTYR). Sidas förslag, som har remitterats, innebär i huvudsak att ett nytt system inrättas som inte innehåller krav om svenska leveranser. Sida föreslår att systemet ska fungera som en av flera finansieringsformer i samarbetsstrategierna för de olika samarbetsländerna. I förslaget ingår att finansiering med utvecklingslån och garantier för projekt inom miljöområdet ska kunna vara möjlig i en bredare grupp av länder. Remissinstanserna ställde sig positiva till Sidas huvudsakliga förslag.

Skälen för regeringens förslag: Regeringens mening är att kredit- och garantiinstrumentens roll i utvecklingsarbetet behöver förnyas.

Det nuvarande u-kreditsystemet bygger på krav om svenska leveranser, vilket är svårt för icke-svenska företag att leva upp till. Ett sådant krav strider också mot internationella överenskommelser inom biståndsområdet. De bistånds- och näringspolitiska mål som har legat till grund för systemet har dessutom förlorat sin praktiska betydelse.

Mot bakgrund av detta anser regeringen att det nuvarande systemet med u-krediter och biståndskrediter bör avskaffas och ersättas av ett nytt system, kallat finansiering av utvecklingslån och garantier.

Avsikten med det nya systemet är att mobilisera större resurser för offentliga investeringar som inte kan eller bör finansieras på marknadsvillkor. Detta ska ske i konkurrensneutrala former. Det nya systemet ska vara obundet, d.v.s. det ska inte innehålla krav om svenska leveranser. Systemet gör det möjligt att mobilisera aktörer som tidigare inte varit beredda att låta sitt sparkapital medverka

i finansieringen av produktiva investeringar som innehåller vissa risker.

Det nya systemet bygger på en kombination av två element: 1) en biståndsgåva förmedlad av Sida som villkoras av att motparten lånefinansierar en del av investeringen och 2) en garanti av lånet som vid behov ställs ut av Sida. För garantin tas en riskavspeglande premie ut, som i vissa fall ska kunna subventioneras (se nedan). Detta innebär att lånet ställs ut av ett finansinstitut och inte av Sida. En hög grad av flexibilitet finns i systemet genom att gåvodelens storlek kan skilja sig åt, beroende på situation.

Vidare ska instrumentet för garantigivning som ges utan samband med lån (s.k. fristående garantier) göras permanent.

När det nya systemet införs ska riksdagens tidigare beslut i fråga om biståndskrediter samt u-krediter hävas (prop. 1980/81:41, bet. 1980/81:UU16, rskr. 1980/81:122; prop. 1983/84:100 bet. 1983/84:UU15, rskr. 1983/84:334; prop. 1993/94:100 utg.omr. 7, bet. 1993/94:UU14, rskr.1993/94:214). Även de godkännanden avseende krediter och garantier som riksdagen lämnat (prop.1997/98:1, bet. 1997/98:UU2, rskr. 1997/98:103) ska upphävas.

Det föreslagna systemet innebär att garantipremier motsvarande statens ekonomiska risk och administrativa kostnader tas ut av garantitagaren. Systemet ligger därmed i linje med den generella statliga garantimodellen.

Avsättningar för garantipremien ska, liksom tidigare, göras till en särskild säkerhetsreserv. Reserven används för att täcka uppkomna skador i samband med utfärdade garantier (prop. 1980/81:41, bet. 1980/81:UU16, rskr. 1980/81:122; prop.1997/98:1 utg.omr. 7, bet. 1997/98:UU2, rskr. 1997/98:103). Den reserv som tidigare har upprättats i detta syfte föreslås fortsättningsvis användas i det nya systemet. För garantier utställda till offentliga motparter, föreslås att premier upp till 6 procent av garantibeloppet uttas av garantitagaren. För resterande belopp föreslås en subvention som belastar anslag 1:1 *Biståndsverksamhet*, i likhet med det tidigare u-kreditsystemet.

Systemet ska innefattas inom den föreslagna bemyndiganderamen för 2009 för anslaget 1:1 *Biståndsverksamhet* (avsnitt 3.7.1). Därmed

upphör det tidigare undantaget från 10 § budgetlagen avseende anslagsavräkning av medel för gåvoelementet i u-krediter att gälla (prop.1997/98:1 utg.omr. 7, bet. 1997/98:UU2, rskr. 1997/98:103).

Finansiering av utvecklingslån och garantier för miljöåtgärder

I syfte att möta utvecklingsländernas ökande behov av investeringar och åtgärder som främjar miljömässigt hållbar utveckling, har regeringen för avsikt att senare fatta beslut om hur det nya systemet för finansiering av utvecklingslån och garantier även ska kunna omfatta finansiering av lån till miljöförbättrande åtgärder. Frågorna om den närmare inriktningen av denna verksamhet, liksom om vilka länder som ska kunna komma ifråga, bereds för tillfället inom Regeringskansliet.

Tabell 3.6 Anslaget 1:1 Biståndsverksamhet, utvecklingssamarbete genom Sida

Tusental kronor

	Utfall 2007	Budget 2008	Förslag 2009
Humanitära insatser och konflikthantering	2 063 934	2 110 000	2 410 000
Information	37 876	35 000	35 000
Globala utvecklingsprogram	1 909 539	2 080 000	2 315 000
Enskilda organisationer	1 302 347	1 245 000	1 295 000
Asien	1 835 961	1 710 000	1 735 000
Mellanöstern och Nordafrika	378 399	460 000	495 000
Latinamerika	999 263	900 000	867 000
Afrika	4 442 121	4 740 000	5 158 000
Östeuropa och Centralasien	1 556 707	202 000	122 000
- ODA-länder ¹	1 293 255	130 000	112 000
- icke ODA-länder	263 452	72 000	10 000
Forskning	978 497	950 000	1 000 000
U-krediter	-146 221	215 000	0
SUMMA	15 358 423	14 647 000	15 432 000

¹ Från och med 2008 finansieras utvecklingssamarbetet med Östeuropa från anslaget 2:1 Reformsamarbete i Östeuropa.

3.6.5 Utvecklingssamarbetet genom EU

Den 1 juli 2009 tar Sverige över ordförandeskapet i EU:s råd. Inom ramen för ordförandeskapet kommer regeringen att inom utvecklingspolitiken framför allt fokusera på klimat och utveckling, demokrati och mänskliga rättigheter samt att stärka EU:s roll som global utvecklingsaktör.

Även när det gäller utvecklingssamarbetet genom EU avser regeringen fokusera på de tre tematiska prioriteringarna för mandatperioden.

Demokrati och mänskliga rättigheter

Med åren har EU utvecklat ett allt starkare åtagande för demokrati i såväl utrikes- och säkerhetspolitiken som i utvecklingspolitiken. Vid sidan av de multilaterala institutionerna är EU idag den allra största biståndsgivaren inom demokrati och mänskliga rättigheter.

Regeringen stödjer den fortsatta utvecklingen av EU:s främjande av demokrati och mänskliga rättigheter inom ramen för unionens utvecklingspolitik, och avser att driva en process för att fördjupa, samordna och integrera främjandet av demokrati och mänskliga rättigheter i EU:s utvecklingspolitik samt bidra till att EU blir en än starkare, mer samordnad

och mer artikulerad aktör inom dessa områden i multilaterala sammanhang.

Miljö och klimat

EU och de fattiga länder som är mest utsatta för klimatförändringar bildade 2007 en global klimatförändringsallians (Global Climate Change Alliance). Sverige kommer att stödja klimatförändringsalliansens arbete som syftar till att främja dialog, utbyte och praktiskt samarbete för att bekämpa fattigdom och klimatförändringar. Arbetet har fem mål: 1) Anpassning till klimatförändringar, 2) Minskning av utsläpp till följd av avskogning, 3) Ökat deltagande i mekanismen för en ren utveckling, 4) Främjande av riskreducering vid katastrofer och 5) Integrering av klimatförändringar i fattigdomsbekämpningen.

Jämställdhet och kvinnors roll i utveckling

Jämställdhet, som ett av EU:s grundläggande värden och huvuduppgifter, lyfts alltmer fram inom unionens utvecklingssamarbete. Regeringen understryker i detta arbete att jämställdhet, här liksom på andra områden, inte kan förverkligas genom insatser som riktas enbart till kvinnor och flickor. Ett

jämställdhetsperspektiv måste genomsyra alla delar av utvecklingsarbetet, som tydligt bör spegla insikten om att jämställdhet berör alla. Mäns och pojkars roller och delade ansvar för jämställdhet i partnerskap med kvinnor och flickor bör därför också stå i fokus i det utvecklingsarbete som kanaliseras genom EU.

3.6.6 Multilateralt utvecklingsarbete

Sedan 2007 finns det genom Sveriges strategi för multilateralt utvecklingsarbete ett gemensamt ramverk för alla svenska aktörer inom det svenska multilaterala utvecklingsarbetet. Det mer strategiska och systematiska förhållningssätt som genomförandet av strategin har lett till kommer att fortsätta och förstärkas under 2009. Arbetet med att ta fram nya verktyg och metoder beskrivs närmare under "Förstärkt kvalitet och styrning inom det multilaterala utvecklingsarbetet" (avsnitt 3.6.3).

Demokrati och mänskliga rättigheter

Sverige ska fortsatt främja arbetet för demokratisk samhällsstyrning och antikorrupcion i alla multilaterala organ, inklusive Världsbanken och övriga utvecklingsbanker. Regeringen kommer att noga följa upp de strategier som antagits för god samhällsstyrning och driva dessa frågor i styrelsearbetet och i andra sammanhang.

Sverige avser att fortsatt driva på FN:s utvecklingsprogram (UNDP) i arbetet med god samhällsstyrning och mänskliga rättigheter. Sverige kommer också att arbeta för att FN:s barnfond (Unicef) stärker sitt arbete kring barns rätt till skydd från våld och andra övergrepp och att organisationen arbetar mer integrerat med sina olika ämnesområden.

Miljö och klimat

På det multilaterala området ska Sverige verka för att miljö- och klimatfrågornas betydelse för utveckling tydliggörs. Sverige ska arbeta för att UNDP utvecklar sin verksamhet på miljöområdet i synnerhet vad gäller kopplingen till fattigdomsbekämpning, och att ytterligare resurser på sikt avsätts i UNDP:s reguljära budget för miljö-, klimat- och energifrågor. Sverige ska fortsatt ha en roll i uppföljningen av FN-arbetet Millennium Ecosystem Assessment, liksom i UNEP:s arbete med att skapa en plattform för effektiv samverkan mellan

vetenskap och politikutveckling rörande biologisk mångfald och ekosystemtjänster.

Sverige ska fortsatt främja hållbar utveckling genom deltagande i FN:s kommission för hållbar utveckling (CSD) samt hållbar konsumtion och produktion, bl.a. genom deltagande i FN:s arbete inom ramen för den s.k. Marrakech-processen.

Sverige ska verka för att Världsbanken i sin verksamhet i än större utsträckning integrerar klimatrelaterade frågor som klimatanpassning, utsläppsminskning, finansiering, teknologiutveckling och teknologiöverföring, förbättrade förutsättningar för privatsektorfinansiering, satsningar på marknadsmekanismer för utsläppsrättigheter och satsningar på forskning. Sverige ska vidare driva på för att de regionala utvecklingsbankerna effektivt bidrar på klimatområdet, t.ex. genom utveckling av konkreta mål och riktlinjer för sitt arbete inom klimatriskhantering och anpassning samt hållbar energi. Sverige kommer att verka för en femte påfyllnad av den Globala Miljöfonden (GEF). Sverige kommer att värna om GEF:s globala mandat och bl.a. verka för att utsläppsminskningar även fortsatt prioriteras. Sverige kommer att stödja att anpassning som ger förbättrad miljö globalt också kan finansieras av GEF.

Flera av de internationella kemikaliekonventionerna går nu in i en genomförandefas. Den kapacitetsuppbyggnad och den tekniska stöd som erbjuds genom GEF, Quick Start Program och den multilaterala fonden inom Montrealprotokollet, kommer att vara centralt för att utvecklingsländerna ska kunna leva upp till uppsatta krav och målsättningar.

Jämställdhet och kvinnors roll i utveckling

Sverige kommer att driva på FN:s reformering på jämställdhetsområdet för att genom ökad dialog söka nå global konsensus kring frågornas centrala plats för utvecklingsarbetet.

Regeringen fäster stor vikt vid Världsbankens arbete för att främja jämställdhet och Sverige ska medverka till att ett jämställdhetsperspektiv främjas i bankens hela verksamhet.

Under 2009 ska regeringen vara pådrivande för att jämställdhetsarbetet prioriteras och tydligare blir en del av Unicefs verksamhet.

Inom ILO kommer Sverige särskilt att verka för att jämställdhetsaspekterna får ett ökat

genomslag i ILO:s agenda för arbete under anständiga villkor.

FN

Sverige är en viktig aktör inom och finansiär av FN:s operativa utvecklingsarbete. Flertalet FN-organisationer ökar sina budgetar och omfattningen av sin verksamhet. I de bedömningar av organisationerna som regeringen genomfört 2008 ges viktig vägledning för det svenska påverkansarbetet inom respektive organisation samt för finansieringsbeslut för 2009. Sammantaget visar bedömningarna att de allra flesta fonderna och programmen är relevanta för de svenska utvecklingsmålen men att vissa visar högre effektivitet än andra.

Sverige kommer att driva på konsolideringen och effektiviseringen av FN:s utvecklingssamarbete, bl.a. genom att försöka få FN:s

pilotverksamhet avseende samstämmigt agerande på landnivå att expandera till fler länder än nuvarande åtta. Denna viktiga process kommer fortsatt att få finansiellt stöd.

Vidare kommer regeringen att verka för en tydligare resultatstyrning inom FN:s utvecklingssamarbete.

Som ordförande i policy- och strategikommittén i Globala fonden mot aids, tuberkulos och malaria, en central aktör som bidragit med kraftigt ökat resursflöde till hälsoområdet, kommer Sverige fortsatt att driva att fonden blir del av den globala hälsostrukturen och verkställer den jämställdhetsplan som arbetats fram under 2008. Sverige kommer även att verka för att fondens arbete i större utsträckning anpassas till nationella hälsoplaner och program.

Tabell 3.7 Basbudgetstöd till FN:s ekonomiska och sociala verksamhet 2006–2009

Tusental kronor

	Årsbidrag 2006	Årsbidrag 2007	Budget 2008	Förslag 2009
FN:s utvecklingsprogram (UNDP)	790 000	800 000	720 000	720 000
FN:s kapitalutvecklingsfond (UNCDF)	50 000	45 000	40 000	40 000
FN:s barnfond (UNICEF)	440 000	445 000	460 000	485 000
FN:s kvinnofond (UNIFEM)	25 000	26 000	22 000	26 000
FN:s befolkningsfond (UNFPA)	400 000	405 000	400 000	450 000
FN:s världslivsmedelsprogram (WFP)	410 000	390 000	380 000	485 000
FN:s flyktingkommissarie (UNHCR)	505 000	534 000	564 000	620 000
FN:s hjälporganisation för Palestinaflyktingar (UNRWA)	230 000	242 000	252 000	285 000
FN:s organ mot brott och narkotika (UNODC)	80 000	85 000	90 000	90 000
FN:s program för boende och bebyggelse (UN-HABITAT)	21 000	21 000	21 000	22 000
FN:s samlade program mot hiv/aids (UNAIDS)	200 000	222 000	242 000	290 000
FN:s industriutvecklingsorganisation (UNIDO) ¹	10 000	10 000	11 000	11 000
SUMMA	3 161 000	3 225 000	3 202 000	3 524 000

¹ Obligatorisk medlemsavgift baserad på fastställd bidragsskala i euro.

Internationella finansiella institutioner

Vid de nyligen avslutade påfyllnadsförhandlingarna i Världsbankens mjuka lånefönster (IDA), Afrikanska utvecklingsfonden liksom Asiatiska utvecklingsfonden slöts överenskommelser för en tre- eller fyraårsperiod. Ramverken för bankernas utlåning till de fattigaste länderna ligger nu fast och står i god överensstämmelse med regeringens prioriteringar. För IDA kan särskilt ökat fokus på klimat, Afrika söder om Sahara och biståndseffektivitet framhållas som framsteg. I likhet med FN-organisationerna visar bedömningarna av utvecklingsbankerna att

organisationernas verksamhet är relevant i förhållande till de svenska utvecklingspolitiska målen men att effektiviteten varierar i de regionala utvecklingsbankerna. Inom ramen för påfyllnaderna har regeringen därför framgångsrikt verkat för upprättandet av s.k. resultatramverk, som bl.a. syftar till att fortsatt förbättra organisationernas effektivitet. Regeringen kommer att noga följa uppföljningen av dessa resultatramverk samt försöka påverka hur de nya prioriteringarna följs upp i utvecklingsbankernas verksamhet. Detta sker genom högnivådialoger mellan företrädare för

regeringen och bankerna, i styrelsearbetet, men också vid de särskilda halvtidsöversyner av påfyllnaderna som planeras äga rum med början vid årsskiftet 2009–2010.

Under året beräknas påfyllningsförhandlingarna avslutas för den Internationella Jordbruksutvecklingsfonden (IFAD). Fondens roll och särskilda mandat att uppmärksamma jordbrukets betydelse för fattigdomsbekämpning ligger väl i linje med regeringens intentioner.

3.6.7 Humanitärt bistånd

Regeringen fortsätter att prioritera det humanitära biståndet. De humanitära behoven kan förväntas vara omfattande och öka under 2009. Antalet naturkatastrofer, deras omfattning och humanitära konsekvenser kommer sannolikt att fortsätta öka. Extremt väder, delvis som följd av klimatförändringar, är en del av förklaringen. Klimatförändringar riskerar också att leda till nya, eller förvärra redan pågående, konflikter om knappa resurser som vatten, betesmark eller odlingsbar jord. Höjda matpriser kommer åtminstone på kort sikt att innebära en klar humanitär utmaning, där den primära lösningen för de allra mest utsatta sannolikt är akut och livräddande livsmedelsbistånd. Slutligen kan det ökade antalet internflyktingar, den tilltagande urbaniseringen, spridning av lätta vapen och allmän kriminalitet i samband med flera av dagens interna väpnade konflikter läggas till de faktorer som sannolikt kommer att bidra till ökade humanitära behov.

Sveriges ambition är att fortsatt kunna bistå i flertalet humanitära kriser runt om i världen, både vid väpnade konflikter, naturkatastrofer och andra katastrofliknande situationer, baserat på – och i proportion till – bedömda humanitära behov. Sverige ska fortsätta att politiskt och finansiellt stödja FN:s humanitära arbete och samordnande roll, Rödakors- och Rödahalvmånens unika mandat samt enskilda organisationers särskilda roll.

Sverige kommer även framöver att verka för efterlevnad av internationell humanitär rätt och de humanitära principerna, för en förstärkt internationell samordning under främst FN:s ledning och för ett effektivare multilateralt samarbete överlag, med EU som en stark och konstruktiv humanitär aktör. EU:s nyligen antagna humanitära konsensus, och dess genomförandeplan, blir en viktig ram för den

framtida utvecklingen av både medlemsstaternas och kommissionens humanitära bistånd. Sverige ska stödja genomförandet av de pågående humanitära reformerna, så att det internationella humanitära systemet är väl utrustat att hantera framtidens humanitära utmaningar.

Sverige ska också verka för ett ännu mer effektivt humanitärt bistånd, förbättrad övergång mellan humanitärt stöd och tidigt återuppbyggnadsstöd samt ett tydligare samspel mellan militära och civila insatser i humanitära kriser.

Under 2009 kommer Sverige att fortsätta att, tillsammans med likasinnade givare, arbeta för att FN:s världslivsmedelsprogram (WFP) bättre ska kunna möta de utmaningar som de höga livsmedelspriserna innebär för livsmedelsbiståndet. Viktiga faktorer är en förstärkning av WFP:s förmåga att använda sina resurser för lokal och regional upphandling av livsmedel. Sverige avser verka för ökade kontantbidrag till WFP och för att andelen öronmärkta bidrag minskar. Sverige kommer att stödja FN:s livsmedels- och jordbruksorganisations (FAO) initiativ för att hantera de höga livsmedelspriserna.

De internationella biståndsfinansierade insatserna som Räddningsverkets internationella avdelning genomfört, framför allt stöd till FN-systemets humanitära biståndsinsatser, kommer från och med januari 2009 att fortsätta inom ramen för den nya myndigheten, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB). De biståndsfinansierade insatserna ska fortsatt styras av relevanta biståndspolitiska styrinstrument och Sveriges politik för humanitärt bistånd (Skr. 2004/05:52).

Det är regeringens avsikt att under 2008 fatta beslut om en strategi för MSB:s biståndsfinansierade verksamhet. Strategin ska ligga till grund för myndighetens biståndsverksamhet under perioden 2009–2010.

Tabell 3.8 Anslaget 1:1 Biståndsverksamhet, utvecklingssamarbete genom UD, SRV, RPS och SI

Tusental kronor

	Utfall 2007	Budget 2008	Förslag 2009
Internationella finansieringsinstitutioner	2 437 690	2 595 012	2 866 324
Europeiska utvecklingsfonden (EUF)	719 358	1 100 000	898 461
FN:s ekonomiska och sociala verksamhet	3 456 125	3 230 000	3 552 000
- Basbudgetstöd till FN:s ekonomiska och sociala verksamhet	3 225 039	3 202 000	3 524 000
- Övrigt stöd till FN-relaterad verksamhet	231 086	28 000	28 000
Konflikthantering	229 187	445 000	509 000
Globala utvecklingssamarbete	1 869 841	2 457 660	3 607 311
- Organisations- och temastöd	1 827 841	2 357 500	3 832 681
- Konferenser, seminarier, utredningar och projekt	16 875	87 420	61 890
- Svenska institutet i Alexandria	10 629	12 740	12 740
- Sektionen för turkiskt-svenskt samarbete vid GK i Istanbul ¹	14 496	0	0
Ekonomiska program	151 618	606 000	184 775
Östeuropa och Centralasien	130 020	37 200	16 300
- ODA-länder ¹	65 319	0	1 000
- icke ODA-länder	64 702	37 200	15 300
SUMMA UD	8 993 839	10 470 872	11 634 171
Statens räddningsverk (SRV)	127 902	145 000	0
Rikspolisstyrelsen (RPS)	127 255	185 000	215 000
Svenska institutet (SI) ¹	46 551	24 150	33 000
Statens kärnkraftsinspektion ¹	40 317	0	0
Statens strålskyddsinspektion ¹	7 585	0	0
Verksamhetsbidrag NAI	13 500	13 500	13 000
SUMMA	9 356 949	10 838 522	11 934 171

¹ Från och med 2008 finansieras utvecklingssamarbetet med Östeuropa från anslaget 2:1 Reformsamarbete i Östeuropa.

3.7 Budgetförslag

3.7.1 1:1 Biståndsverksamhet

Tabell 3.9 Anslagsutveckling för 1:1 Biståndsverksamhet

Tusental kronor

2007	Utfall		Anslags- sparande	1 267 759
2008	Anslag	25 478 522	¹ Utgifts- prognos	25 571 990
2009	Förslag	27 627 171		
2010	Beräknat	28 794 172		
2011	Beräknat	30 510 581		

¹ Inklusivt tilläggsbudget till statsbudgeten 2008 (prop. 2007/08:99, bet. 2007/08:FiU21) och förslag till tilläggsbudget (prop. 2008/09:2).

Anslaget används för Internationellt utvecklingssamarbete. Inom ramen för den del av anslaget som Regeringskansliet disponerar

finns möjlighet att använda medel för temporär verksamhet inom avgränsade projekt.

För den del av anslaget som Svenska institutet disponerar beräknas 7 000 000 kronor användas för förvaltningskostnader.

För den del av anslaget som avser Startprogrammen beräknas 4 000 000 kronor användas för förvaltningskostnader.

Bemyndiganden om ekonomiska åtaganden

Den sammanlagda föreslagna bemyndigandena för 2009 för anslaget 1:1 *Biståndsverksamhet* uppgår till 50 749 000 000 kronor. För 2010 uppgår infriade åtaganden till 17 169 000 000 kronor. För 2011–2028 uppgår infriade åtaganden till 33 427 000 000 kronor.

Myndigheter som disponerar bemyndigande under anslaget är Regeringskansliet, Sida och Svenska institutet.

För den del som Regeringskansliet disponerar beräknas nya förpliktelser ingås 2009 till ett belopp om drygt 1,5 miljarder kronor. Framförallt rör det sig om kapitalpåfyllnad till den internationella jordbruksutvecklingsfonden (IFAD), Internationella valutafondens (IMF) facilitet för postkonfliktländer och länder som drabbats av naturkatastrofer, bidrag till den årliga lokalhyran för Internationella institutet för demokrati och fria val (IDEA) samt utökad bemyndiganderam för Europeiska utvecklingsfonden (EDF 10) p.g.a. valutakursförändring. Mellan 2010 och 2019 beräknas infriade åtaganden uppgå till mellan 5 miljarder kronor och 1 miljard kronor per år för att därefter successivt minska till ca 3 miljoner kronor 2028.

För den del av anslaget 1:1 *Biståndsverksamhet* som Sida disponerar beräknas nya förpliktelser ingås 2009 till ett belopp om drygt 16,7 miljarder kronor. Åtagandena består av långsiktiga insatser inom alla Sidas verksamheter för att åstadkomma en högre grad av

förutsägbarhet i biståndsgivningen. Även åtaganden som rör Sidas finansiering av utvecklingslån och garantier ingår från och med 2009 i ramen. Nya förpliktelser inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag under 2010–2016. År 2010 beräknas infriade åtaganden uppgå till ca 13 miljarder kronor, 2011 till ca 7 miljarder kronor för att minska till ca 500 miljoner kronor 2016. De angivna beloppen är osäkra. Bland annat kan omfattningen av nya åtaganden 2009 komma att påverkas av att avtal sluts senare än beräknat och av att det i mottagarländerna inträffar oförutsedda händelser som inverkar på planerade beslut om Sidafinansiering av projekt och program. Förändringar kan även inträffa som innebär att utbetalning av redan beslutade insatser förskjuts över tiden. Faktorer av detta slag får följd effekter på infriade åtaganden framöver.

För den del av anslaget 1:1 *Biståndsverksamhet* som Svenska institutet disponerar beräknas nya förpliktelser ingås 2009 till ett belopp om ca 8 miljoner kronor. Åtagandena består framför allt av fleråriga stipendier.

Tabell 3.10 Särskilt bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Miljoner kronor

	Utfall 2007	Prognos 2008	Förslag 2009	Beräknat 2010	Beräknat 2011–2028
Ingående åtaganden	40 421	34 640	49 296		
Nya åtaganden	9 287	31 807	18 284		
Infriade åtaganden	-15 069	-17 152	-16 983	-17 169	-33 427
Utestående åtaganden	34 640	49 296	50 596		
Erhållet/föreslaget bemyndigande	48 530	49 502	50 749		

Anmärkning: Beloppen är avrundade och överensstämmer därför inte alltid med summan.

Garantigivning

Regeringens förslag: Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2009 för ramanslaget 1:1 *Biståndsverksamhet* ikläda staten betalningsansvar i form av statliga garantier som inklusive tidigare gjorda åtaganden uppgår till ett belopp av högst 5 718 700 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: 5 000 000 000 kronor rör Sidas garantigivning, vilket innefattar

utställda biståndsgarantier för u-krediter och fristående garantier samt garantier inom det nya systemet för finansiering av utvecklingslån och garantier (avsnitt 3.6.4). Vid utgången av 2007 uppgick garantiförbindelserna för u-krediter till 1,7 miljarder kronor. 718 700 000 kronor avser garantier för de lån som Europeiska Investeringsbanken lämnar inom ramen för Lomé IV Bis och Cotonou-avtalet.

Regeringens förslag: Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2009 ikläda staten betalningsansvar i form av statliga garantier för Nordiska investeringsbankens miljöinvesteringsslån som inklusive tidigare gjorda åtaganden uppgår till ett belopp av högst 990 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: De nordiska regeringarna beslutade 2002 att höja ramen för Nordiska investeringsbankens (NIB) miljöinvesteringsslån, som är en viktig del av det förstärkta miljösamarbetet inom Nordliga dimensionen, från 100 miljoner euro till 300 miljoner euro. Med anledning av denna höjning har riksdagen bemyndigat regeringen att under åren 2002–2008 ställa ut garantier för dessa lån. Regeringen föreslår att riksdagen godkänner ett statligt garantiåtagande om högst 990 000 000 kronor år 2009 för NIB:s miljöinvesteringsslån.

Eventuella infrianden av garantier finansieras av Riksgäldskontorets garantireserv. Regeringen bedömer att inga inbetalningar av garantiavgifter kommer att behöva göras till garantireserven de närmaste åren, varför något anslag för att finansiera sådana avgifter inte heller behöver föras upp på statsbudgeten.

Medel för teknisk assistans att disponeras av Swedfund

Regeringens förslag: Riksdagen bemyndigar regeringen att besluta om medel om högst 15 000 000 kronor för teknisk assistans att disponeras av Swedfund International AB.

Skälen för regeringens förslag: År 2007 fick Swedfund, utöver kapitaltillskott, särskilda medel om 15 000 000 kronor för teknisk assistans för att finansiera insatser som syftade till att initiera nya samarbeten eller för att höja kvaliteten i potentiella och befintliga projekt. Vidare fick Swedfund under 2008 10 000 000 kronor för en särskild satsning på vissa investeringsområden. Dessa medel kunde användas till att utveckla aktivitets- och affärsplaner, genomföra kartläggningar och vissa förinvesteringsaktiviteter samt projekt av pilotkaraktär inom tre områden: 1) miljöteknik- och energi, 2) i samverkan med svenska

företagare med invandrabakgrund samt 3) i postkonfliktområden.

Enligt regeringens bedömning är medel för teknisk assistans ett viktigt komplement till Swedfunds ordinarie investeringskapital. Medlen gör det möjligt för Swedfund att utveckla och medverka i investeringar som bedöms ha hög potential vad gäller utvecklingseffekter.

Mot bakgrund av att medlen för teknisk assistans och de tre investeringsområdena förväntas vara förbrukade under 2009 föreslås att regeringen får besluta om ytterligare medel för teknisk assistans om högst 15 000 000 kronor att disponeras av Swedfund. I likhet med tidigare ska medlen användas för att kunna finansiera insatser som syftar till att initiera nya samarbeten genom t.ex. stöd till förinvesteringsaktiviteter och insatser för att höja kvaliteten i potentiella eller befintliga projekt. Insatser som avser investeringar i postkonfliktländer, inom miljöteknik och energi eller i samverkan med företagare med invandrabakgrund ska särskilt beaktas. Insatserna ska initieras av Swedfund eller i dialog med en potentiell investerare eller ett partnerföretag.

Som framgår av riktlinjerna för Swedfund ska bolaget redovisa i årsredovisningen hur medlen för teknisk assistans har använts.

Regeringens överväganden

För 2009 föreslår regeringen att anslaget 1:1 *Biståndsverksamhet* anvisas 27 627 171 000 kronor. För 2010 och 2011 beräknas anslaget till 28 794 172 000 kronor respektive 30 510 581 000 kronor. Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2009 för ramanslaget 1:1 *Biståndsverksamhet* ikläda staten betalningsansvar i form av statliga garantier som inklusive tidigare gjorda åtaganden uppgår till ett belopp av högst 5 718 700 000 kronor.

Regeringen föreslår att bemyndiganderamen för 2009 för anslaget 1:1 *Biståndsverksamhet* uppgår till 50 749 000 000 kronor.

Till följd av utfasningen av biståndet till Ryssland, som aviserades i vårpropositionen 2007, föreslås vidare att 800 000 kronor överförs till utgiftsområde 5 Internationell samverkan. Samtidigt minskas anslaget med ytterligare 46 100 000 kronor. Överföringen och minskningen avser medel under anslaget 1:1 *Biståndsverksamhet* som ej klassificeras som bistånd enligt OECD/DAC.

Tabell 3.11 Härledning av anslagsnivån 2009–2011, för 1:1 Biståndsverksamhet

Tusental kronor			
	2009	2010	2011
Anvisat 2008 ¹	25 485 522	25 485 522	25 485 522
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	-151 816	-498 564	-515 564
Övriga makroekonomiska förutsättningar	1 825 960	3 369 610	5 224 020
Volymer	550 457	520 556	399 555
Överföring till/från andra anslag	-151 870	-151 870	-151 870
Övrigt	68 918	68 918	68 918
Förslag/beräknat anslag	27 627 171	28 794 172	30 510 581

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2007 (bet. 2007/08:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

3.7.2 1:2 Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete

Tabell 3.12 Anslagsutveckling för 1:2 Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete

Tusental kronor 2007			
	Utfall	Anslags-sparande	
2008	Anslag	888 945 ¹	Utgifts-prognos 885 045
2009	Förslag	906 475	
2010	Beräknat	934 616 ²	
2011	Beräknat	954 473 ³	

¹ Inklusive tilläggsbudget enligt 2008 års tilläggsbudgetproposition (bet. 2007/08:FiU21) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

² Motsvarar 906 475 tkr i 2009 års prisnivå.

³ Motsvarar 906 475 tkr i 2009 års prisnivå.

Sida är enligt förordningen (2007:1371) med instruktion för Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (Sida) central förvaltningsmyndighet för Sveriges bilaterala utvecklingssamarbete.

Regeringens överväganden

Regeringen anser att Sida genomfört sitt uppdrag på ett tillfredsställande sätt och i enlighet med fastställda mål och krav. Regeringen anser vidare att myndighetens pågående omorganisation är angelägen, bl.a. för att möjliggöra ett effektivt utvecklingssamarbete av hög kvalitet och en ökad fältnärvaro. Detta gäller inte minst i de konflikt- och postkonfliktländer där Sverige för närvarande ökar sitt engagemang. För att förstärka Sidas verksamhet i fält föreslår regeringen att anslaget 1:2 *Styrelsen för internationellt*

utvecklingssamarbete ökas med 10 000 000 kronor.

Vidare föreslås anslaget öka med 7 000 000 kronor för att kompensera Sida för ökade merkostnader i samband med förändrad skattelagstiftning för statligt anställda stationerade utomlands.

På grund av utfasningen av biståndet till Ryssland minskar det administrativa resursbehovet på Sida inom detta område. För 2009 minskas därmed anslaget 1:2 *Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete* med 7 700 000 kronor.

För 2009 föreslår regeringen att anslaget 1:2 *Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete* anvisas 906 475 000 kronor, varav 20 300 000 kronor ej är klassificerat som utvecklingsbistånd enligt OECD/DAC:s definition. För 2010 och 2011 beräknas anslaget till 934 616 000 kronor respektive 954 473 000 kronor.

Tabell 3.13 Härledning av anslagsnivån 2009–2011, för 1:2 Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete

Tusental kronor			
	2009	2010	2011
Anvisat 2008 ¹	881 945	881 945	881 945
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	15 230	43 082	62 736
Beslut	9 300	9 589	9 792
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	906 475	934 616	954 473

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2007 (bet. 2007/08:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2008 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

3.7.3 1:3 Nordiska Afrikainstitutet

Tabell 3.14 Anslagsutveckling för 1:3 Nordiska Afrikainstitutet

Tusental kronor 2007			
	Utfall	Anslags-sparande	
2008	Anslag	14 448 ¹	Utgifts-prognos 14 168
2009	Förslag	14 682	
2010	Beräknat	15 112 ²	
2011	Beräknat	15 386 ³	

¹ Inklusive tilläggsbudget enligt 2008 års tilläggsbudgetproposition (bet. 2007/08:FiU21) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

² Motsvarar 14 682 tkr i 2009 års prisnivå.

³ Motsvarar 14 682 tkr i 2009 års prisnivå.

Nordiska Afrikainstitutet (NAI) är ett nordiskt centrum för forskning och seminarieverksamhet,

policyrelaterade aktiviteter, biblioteksverksamhet samt publikations- och informationsverksamhet om Afrika.

Regeringens överväganden

Regeringen (Utrikesdepartementet) har för avsikt att under kommande budgetår identifiera hur Nordiska Afrikainstitutets verksamhet och profil kan göras tydligare. Det handlar främst om hur institutets forsknings- och policyverksamhet kan ges ökad kvalitet och relevans för svensk och nordisk politikutveckling.

För 2009 föreslår regeringen att anslaget 1:3 *Nordiska Afrikainstitutet* anvisas 14 682 000 kronor. För 2010 och 2011 beräknas anslaget till 15 112 000 kronor respektive 15 386 000 kronor. Utöver anslaget 1:3 *Nordiska Afrikainstitutet* erhåller NAI ett verksamhetsbidrag från Sverige på 13 000 000 kronor för 2009. NAI får även bidrag från övriga nordiska länder.

Tabell 3.15 Härlledning av anslagsnivån 2009–2011, för 1:3 Nordiska Afrikainstitutet

Tusental kronor			
	2009	2010	2011
Anvisat 2008 ¹	14 448	14 448	14 448
Förändring till följd av:			
Pris- och löneomräkning ²	234	664	938
Beslut			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	14 682	15 112	15 386

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2007 (bet. 2007/08:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2008 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

3.7.4 1:4 Folke Bernadotteakademien

Tabell 3.16 Anslagsutveckling för 1:4 Folke Bernadotteakademien

Tusental kronor			
	Utfall		Anslags- sparande
2007		30 795	801
2008	Anslag	41 056 ¹	Utgifts- prognos
			40 259
2009	Förslag	41 896	
2010	Beräknat	43 338 ²	
2011	Beräknat	44 306 ³	

¹ Inklusive tilläggsbudget enligt 2008 års tilläggsbudgetproposition (bet. 2007/08:FiU21) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

² Motsvarar 41 896 tkr i 2009 års prisnivå.

³ Motsvarar 41 896 tkr i 2009 års prisnivå.

Folke Bernadotteakademien (FBA) är enligt förordningen (2007:1218) med instruktion för Folke Bernadotteakademien central myndighet för att stärka den svenska och internationella förmågan inom området konflikt- och krishantering med särskild inriktning på fredsinsatser. FBA har till uppgift att genomföra sådan särskild utbildning och samträning som tillsammans med andra myndigheters insatser krävs för att förbereda personal för deltagande i internationella katastrof-, krishanterings-, freds- och säkerhetsfrämjande insatser eller andra liknande uppdrag. FBA ska, i samverkan med berörda myndigheter och andra organisationer, utveckla arbetssätt och metoder för effektiva och samordnade insatser. FBA ska vara nationell kontaktpunkt för det internationella samarbetet inom sitt verksamhetsområde. FBA har vidare till uppgift att bidra till att stärka Sveriges förmåga att delta med civil personal i internationella freds- och säkerhetsfrämjande insatser, bl.a. genom den sammanhållande roll i hanteringen av Sveriges civila bidrag som myndigheten har.

Regeringens överväganden

Regeringen anser att FBA:s verksamhet har utvecklats väl i enlighet med fastställda mål. I linje med de nya och utökade uppgifter som regeringen gav myndigheten under 2008, har strukturer upprättats för att, i samverkan med andra myndigheter, bättre kunna möta efterfrågan och hantera uppdrag för att bidra till Sveriges förmåga att delta med civil personal i internationella freds- och säkerhetsfrämjande insatser. FBA:s sammanhållande roll i hanteringen av Sveriges civila bidrag innebär dels att upprätthålla en överblick över tillgänglig och

insatt svensk kapacitet inom området, dels att ansvara för rekrytering, registerhållning, utbildning och samträning inom myndighetens verksamhetsområde. Dessutom ingår att hålla samman och ytterligare utveckla erfarenhetshanteringen på området.

De internationella behoven och utmaningarna inom området bedöms fortsatt vara omfattande. För 2009 föreslår regeringen att anslaget 1:4 *Folke Bernadotteakademien* anvisas 41 896 000 kronor. För 2010 och 2011 beräknas anslaget till 43 338 000 kronor respektive 44 306 000 kronor.

Tabell 3.17 Härlledning av anslagsnivån 2009–2011, för 1:4 Folke Bernadotteakademien

Tusental kronor			
	2009	2010	2011
Anvisat 2008 ¹	41 056	41 056	41 056
Förändring till följd av:			
Pris- och löneomräkning ²	840	2 282	3 250
Beslut			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	41 896	43 338	44 306

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2007 (bet. 2007/08:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2008 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

3.7.5 1:5 Riksrevisionen: Internationellt utvecklingssamarbete

Tabell 3.18 Anslagsutveckling för 1:5 Riksrevisionen: Internationellt utvecklingssamarbete

Tusental kronor			
2007	Utfall	Anslags-sparande	4 427
2008	Anslag	40 000 ¹	Utgifts-prognos 39 224
2009	Förslag	40 000	
2010	Beräknat	40 000	
2011	Beräknat	40 000	

¹ Inklusivt tilläggsbudget enligt 2008 års tilläggsbudgetproposition (bet. 2007/08:FiU21) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

Enligt lagen (2002:1023) med instruktion för Riksrevisionen ska Riksrevisionen bedriva internationellt utvecklingssamarbete i enlighet med vad riksdagen beslutat. Under anslaget anvisas medel för Riksrevisionens internationella utvecklingssamarbete.

Medlen används i överensstämmelse med OECD/DAC:s definition av bistånd och i enlighet med mål och inriktning för Sveriges

politik för global utveckling och politik för internationellt utvecklingssamarbete.

Riksrevisionens internationella utvecklingssamarbete ingår i verksamhetsgrenen Internationell verksamhet. Denna redovisas under avsnittet Riksrevisionen under utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och samhällsförvaltning.

Riksrevisionen har beslutat att föra bort det anslagssparande som vid årets slut 2007 översteg tre procent av anslaget som indragning av anslagsbelopp.

Riksrevisionens styrelses överväganden

Styrelsen anser att Riksrevisionens internationella utvecklingssamarbete utgör en viktig del av Sveriges internationella utvecklingssamarbete. Målet är att inom detta stärka de nationella revisionsorganens kapacitet och förmåga att bedriva offentlig revision.

Den ökade uppmärksamheten på kvaliteten i samarbetsländernas offentliga finansiella styrsystem och den s.k. Parisdeklarationen våren 2005 om biståndets effektivitet, tydliggör behovet av fungerande offentlig revision.

Riksrevisionens verksamhet utgör ett bidrag till uppbyggnaden av god förvaltning och korruptionsbekämpning i utvecklingsländer.

Riksrevisionen ska också, utan att myndighetens självständighet och oberoende kan sättas i fråga, i nära samarbete med relevanta myndigheter delta i arbetet med samarbetsstrategier. Utvecklingssamarbetet ska bedrivas i enlighet med OECD/DAC:s rekommendationer om principer och metoder som kännetecknar internationellt utvecklingssamarbete.

Huvudinriktningen för Riksrevisionens utvecklingssamarbete bör vara långsiktigt institutionellt samarbete vilket inte utesluter andra former av samarbete till exempel inom avgränsade områden eller där Riksrevisionen i samordning med andra biståndsgivare kan bidra med värdefulla kompletterande insatser.

Utvecklingssamarbetet initieras, planeras och genomförs i direkt samverkan med samarbetslandets nationella revisionsmyndighet.

Riksrevisionen ger stöd även på regional och internationell nivå genom samarbete inom ramen för framförallt INTOSAI. Under år 2007 har Riksrevisionen bedrivit sex bilaterala samarbetsprojekt i södra Afrika, i Östeuropa och på Balkan och har därutöver samverkat med AFROSAI-E, det regionala samarbetet mellan

nationella revisionsmyndigheter i engelsktalande länder i södra Afrika.

Verksamhetsvolymen har successivt ökat de gångna åren. Under 2007 förbrukades 92 procent av anvisat anslag. Verksamhetsvolymen under hösten 2007 motsvarar det anvisade anslaget om 40 000 000 kronor. Anslaget 1:5 *Riksrevisionen: Internationellt utvecklingsarbete* uppvisar således ett anslagssparande. Riksrevisionens styrelse bedömer att myndigheten även framgent ska bedriva internationellt utvecklingsarbete och bedömer att en anslagstilldelning om 40 000 000

kronor för 2009 och de närmast följande åren är lämplig för myndighetens internationella utvecklingsarbete.

Riksrevisionens styrelse bedömer att Riksrevisionen behöver göra ekonomiska åtaganden inom ramen för anslaget 1:5 *Riksrevisionen: Internationellt utvecklingsarbete* som medför behov av anslagsmedel efter budgetåret 2009.

Styrelsen beräknar att Riksrevisionen kommer att ikläda staten ekonomiska förpliktelser som vid utgången av 2009 uppgår till 30 000 000 kronor.

Tabell 3.19 Särskilt bemyndigande om ekonomiska åtaganden 1:5 Riksrevisionen: Internationellt utvecklingsarbete

Tusental kronor

	Utfall 2007	Prognos 2008	Förslag 2009	Beräknat 2010	Beräknat 2011–
Ingående åtaganden	7 037	29 261	20 504	-	-
Nya åtaganden	27 342	4 000	25 400	-	-
Infriade åtaganden	-5 118	-12 757	-16 589	-12 600	-16 715
Utestående åtaganden	29 261	20 504	29 315	-	-
Erhållet/föreslaget bemyndigande¹	68 000	28 000	30 000		

¹ Föreslaget bemyndigande omfattar de kostnader i fält som är förknippade med enskilda åtaganden.

Revisionens iakttagelser

Finansutskottet har uppdragit åt en revisionsbyrå att utföra extern revision av Riksrevisionen. Revisionen har i sin revisionsberättelse bedömt Riksrevisionens årsredovisning som i allt väsentligt rättvisande.

Riksdagsstyrelsens yttrande

Riksdagsförvaltningen (riksdagsstyrelsen) ska yttra sig över Riksrevisionens budgetunderlag. Riksdagsstyrelsen yttrade sig den 7 maj 2008 över Riksrevisionens budgetunderlag. Yttrandet saknar invändningar mot förslagets innehåll.

Tabell 3.20 Härledning av anslagsnivån 2009–2011, för 1:5 Riksrevisionen: Internationellt utvecklingsarbete

Tusental kronor

	2009	2010	2011
Anvisat 2008 ¹	40 000	40 000	40 000
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	40 000	40 000	40 000

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2007 (bet. 2007/08:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

Riksrevisionens styrelse föreslår att anslag 1:5 *Riksrevisionen: Internationellt utvecklingsarbete* för budgetåret 2009 ska anvisas med 40 000 000 kronor. Även för 2010 och 2011 bör anslaget beräknas till 40 000 000 kronor.

Riksrevisionens styrelse föreslår att riksdagen bemyndigar Riksrevisionen att under 2009 för anslaget 1:5 *Riksrevisionen: Internationellt utvecklingsarbete* ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 30 000 000 kronor efter 2009.

3.7.6 1:6 Institutet för utvärdering av internationellt utvecklingssamarbete

Tabell 3.21 Anslagsutveckling för 1:6 Institutet för utvärdering av internationellt utvecklingssamarbete

Tusental kronor				
2007	Utfall	16 308	Anslags-sparande	2 142
2008	Anslag	20 000 ¹	Utgifts-prognos	19 612
2009	Förslag	20 295		
2010	Beräknat	20 931 ²		
2011	Beräknat	21 381 ³		

¹ Inklusive tilläggsbudget enligt 2008 års tilläggsbudgetproposition (bet. 2007/08:FiU21) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

² Motsvarar 20 295 tkr i 2009 års prisnivå.

³ Motsvarar 20 295 tkr i 2009 års prisnivå.

Institutet för utvärdering av internationellt utvecklingssamarbete (Sadev) har till uppgift att genomföra utvärderingar av det svenska internationella utvecklingssamarbetet samt reformsamarbetet i Östeuropa. Anslaget används till Sadevs förvaltningskostnader.

Regeringens överväganden

Regeringen föreslår för 2009 att anslaget 1:6 *Institutet för utvärdering av internationellt utvecklingssamarbete* anvisas 20 295 000 kronor. För 2010 och 2011 beräknas anslaget till 20 931 000 kronor respektive 21 381 000 kronor.

Tabell 3.22 Härledning av anslagsnivån 2009–2011, för 1:6 Institutet för utvärdering av internationellt utvecklingssamarbete

Tusental kronor				
	2009	2010	2011	
Anvisat 2008 ¹	20 000	20 000	20 000	
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löneomräkning ²	343	981	1 432	
Beslut				
Överföring till/från andra anslag	-48	-50	-51	
Övrigt				
Förslag/beräknat anslag	20 295	20 931	21 381	

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2007 (bet. 2007/08:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2008 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

4 Reformsamarbete i Östeuropa

4.1 Omfattning

Reformsamarbete i Östeuropa består av ett anslag och omfattar samarbete genom Sida,

Svenska institutet, Strålsäkerhetsmyndigheten, Folke Bernadotteakademien samt Regeringskansliet. Verksamheten finansieras från biståndsramen.

4.2 Utgiftsutveckling

Tabell 4.1 Utgiftsutveckling inom område Reformsamarbete i Östeuropa

Miljoner kronor

	Utfall 2007	Budget 2008 ¹	Prognos 2008	Förslag 2009	Beräknat 2010	Beräknat 2011
<i>Reformsamarbete i Östeuropa</i>						
2:1 Reformsamarbete i Östeuropa		1 219	1 219	1 459	1 581	1 598
Summa Reformsamarbete i Östeuropa	0	1 219	1 219	1 459	1 581	1 598
Summa Åldreanslag	0	0	0	0	0	0

¹ Inklusivt tilläggsbudget i samband med 2008 års tilläggsbudgetproposition (bet. 2007/08:FiU21) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

4.3 Mål

Regeringens förslag: Målet för politikområde 49 Reformsamarbete i Östeuropa upphör att gälla. Målet för underindelningen Reformsamarbete i Östeuropa föreslås vara: Stärkt demokrati, rättvis och hållbar utveckling samt närmande till Europeiska unionen och dess värdegrunder.

Skälen för regeringens förslag: Som regeringen aviserade i 2008 års ekonomiska vårproposition (prop. 2007/08:100, avsnitt 4.4.4) och som närmare utvecklas i denna proposition (avsnitt 10.4.1, volym 1) utgår den enhetliga verksamhetsstrukturen. Det

innebär att utgiftsområden inte kommer att indelas i politikområden. Mot denna bakgrund bör målet för politikområde 49 Reformsamarbete i Östeuropa upphävas. En underindelning av utgiftsområde 7 Internationellt bistånd som motsvarar de nuvarande politikområdena görs fr.o.m. 2009. Det föreslagna målet för underindelningen Reformsamarbete i Östeuropa överensstämmer med det mål för politikområde 49 Reformsamarbete i Östeuropa som riksdagen godkände 2008.

Reformsamarbete i Östeuropa infördes som ett nytt politikområde under utgiftsområde 7 Internationellt bistånd 2008. Det nya politikområdet inrättades mot bakgrund av de senaste årens reformer och utveckling i

Östeuropa, inklusive Västra Balkan, som bl.a. lett till minskande fattigdom. Samtidigt hade EU-närmandet fått en allt mer central betydelse för ländernas utvecklings- och reformpolitik.

Liksom all annan statlig verksamhet omfattas reformsamarbetet i Östeuropa av Sveriges politik för global utveckling, vilken antogs av riksdagen i december 2003 och baseras på regeringens proposition Gemensamt ansvar – Sveriges politik för global utveckling (prop. 2002/03:122, bet. 2003/04:UU3, rskr. 2003/04:112), med det övergripande målet att bidra till en rättvis och hållbar utveckling.

4.4 Resultatredovisning

Eftersom verksamheten tidigare ingick i Internationellt utvecklingssamarbete ingår resultatredovisningen för 2007 för Reformsamarbete i Östeuropa i resultatredovisningen för Internationellt utvecklingssamarbete, avsnitt 3.4.3.

4.5 Politikens inriktning

4.5.1 Sveriges utvecklingssamarbete - bilateralt, multilateralt samt genom EU

Östeuropa och Västra Balkan

Överlag finns i regionen en växande respekt för demokratins grundläggande principer. En demokratisk kultur har dock ännu inte rotat sig i samtliga länder. Tillämpningen av lagstiftning som garanterar mänskliga rättigheter behöver ytterligare förbättras. Den ekonomiska tillväxten i regionen har överlag varit fortsatt god, med kraftig BNP-tillväxt i flera länder. Integration med Europeiska unionen har i hög grad varit motorn i reformprocesserna, i flera av länderna i regionen. Makrofinansiella obalanser i form av kraftiga bytesbalansunderskott och hög inflation förekommer. Trots den starka ekonomiska tillväxten under senare år står flera av länderna inför stora utmaningar såsom

att försörja en åldrande befolkning, hög arbetslöshet inte minst bland ungdomar och svag offentlig förvaltning. Problem på miljö- och klimatområdet i form av utsläpp i luft och vatten men också en ineffektiv energianvändning är andra utmaningar inför framtiden.

Sveriges utvecklingssamarbete genom EU – grannskapspolitik och förmedlemskapsstöd

EU:s grannskapspolitik (ENP) omfattar bl.a. länderna i Östeuropa. Under ENP upprättas och genomförs nationella handlingsplaner för politiska och ekonomiska reformer i syfte att stärka och fördjupa relationen mellan EU och närområdet. Partnerländernas reformarbete följs upp i årliga framstegsrapporter. Det finansiella instrumentet ENPI som inrättades 1 januari 2007 stödjer genomförandet av handlingsplanerna och främjar samarbete och integration mellan EU och dess partnerländer. I Bryssel och i partnerländerna arbetar Sverige aktivt med Europeiska kommissionen och andra medlemsstater för att ENPI ska vara policydrivet, effektivt och väl koordinerat med andra givare.

Sverige arbetar aktivt för en långsiktig stabilitet på Västra Balkan. Ett tydligt EU-medlemskapsperspektiv är då centralt. Stabiliserings- och associeringsavtal med dessa länder håller på att slutföras och avtal om viseringslättnader och återtagandebrev med EU har undertecknats. Som ett led i stabiliserings- och associeringsprocessen (SAP) har EU ingått anslutningspartnerskap med kandidatländerna Kroatien och Makedonien samt europeiska partnerskap med övriga länder. Även för kandidatlandet Turkiet finns ett anslutningspartnerskap som uppdateras regelbundet och anger ytterligare reformer som behövs för landets fortsatta EU-integration. Kommissionen rapporterar årligen om ländernas framsteg i EU-närmandeprocessen.

Gemenskapens förmedlemskapsstöd, IPA, trädde i kraft i januari 2007. Sverige har sedan dess varit mycket aktivt i arbetet i genomförandekommittén och i kontakter med Kommissionens delegationer i regionen. För att förstärka detta har en rad utbildningar genomförts tillsammans med likasinnade

medlemsstater i syfte att öka kunskapen hos de personer som arbetar med IPA samt att förstärka samarbetet mellan medlemsstaterna å ena sidan och mellan medlemsstaterna och Kommissionen å andra sidan.

Sveriges bilaterala utvecklingssamarbete

Regeringen beslutade 2007 att fokusera det bilaterala utvecklingssamarbetet till färre länder, som en del i arbetet med att verka för ökad kvalitet och effektivitet inom samarbetet. För utvecklingssamarbetet inom Reformsamarbete i Östeuropa innebär beslutet att följande länder kommer att prioriteras: Albanien, Bosnien och Hercegovina, Georgien, Kosovo, Makedonien, Moldavien, Serbien, Turkiet, Ukraina och Vitryssland. Samarbetet med Armenien, Azerbajdzjan och Montenegro kommer däremot att avvecklas, under 2008–2010.

Ett arbete har inletts för att ta fram nya samarbetsstrategier för Albanien, Kosovo, Serbien och Ukraina. Sida har efter samråd med Regeringskansliet fastställt utfasningsplaner för utvecklingssamarbetet med Armenien, Azerbajdzjan och Montenegro.

Regeringen fäster stor vikt vid EU:s fortsatta utvidgning och är genom det bilaterala utvecklingssamarbetet beredd att konkret stödja samarbetsländernas egna ansträngningar att närma sig EU. Regeringen anser att närmandet till EU främjar ekonomiska och politiska reformer och är ett kraftfullt instrument för fattigdomsbekämpning.

Inrättandet från och med 2008 av ett nytt politikområde, Reformsamarbete i Östeuropa, är ett konkret uttryck för detta synsätt. Tillskapandet av detta nya område har inneburit ett närmare samarbete med EU-kommissionen, liksom ENPI och IPA.

I Ukraina eftersträvar både regering och opposition ett närmande till EU. Landet omfattas idag av EU:s grannlandspolitik (ENP) och förhandlingar pågår för ett fördjupat samarbetsavtal med EU, inklusive ett frihandelsområde. Sveriges utvecklingssamarbete har inriktats bl.a. på att stödja Ukrainas demokratiska och ekonomiska utveckling. En ny svensk samarbetsstrategi för Ukraina

förbereds inför 2009, där stöd till genomförandet av Ukrainas ENP-handlingsplan och samverkan med Europeiska kommissionen kommer att vara centrala inslag.

Även Vitryssland omfattas av ENP. Denna politik har dock av politiska skäl inte kunnat aktiverats, men en skugghandlingsplan har utarbetats under ENP som anger vad EU skulle kunna erbjuda ett demokratiskt Vitryssland. Sverige deltar aktivt i givarkoordineringen för Vitryssland som organiseras av Europeiska kommissionen i Bryssel. Den svenska regeringen eftersträvar ett utvecklingssamarbete i Vitryssland som lägger grunden för mer demokratiska värderingar och respekt för de mänskliga rättigheterna. Stödet omfattar bl.a. demokratifrågor, stöd till det civila samhället, miljösamarbete och stöd till privat näringsliv.

Moldavien för sedan 2003 en EU-tillvänd politik. Sedan Rumänien 2007 blivit medlem i EU, och Unionen därmed har sin yttre gräns mellan länderna, har behovet att stödja Moldaviens EU-närmande förstärkts. Moldavien omfattas av ENP och eftersträvar ett fördjupat samarbetsavtal med EU, vilket den svenska regeringen stödjer. Utvecklingssamarbetet med Moldavien omfattar bl.a. förvaltningsstöd, landsbygdsutveckling och energiområdet.

För Georgien är integreringen med europeiska och euroatlantiska institutioner den främsta utrikespolitiska prioriteringen. Sveriges stöd bör inriktas på att bidra till ett framgångsrikt genomförande av Georgiens ENP-handlingsplan till stöd för landets EU-närmande inom demokrati, mänskliga rättigheter och ekonomisk och hållbar utveckling, samt till att öka förtroendet mellan parterna i Georgiens konfliktområden.

Det svenska samarbetet med Bosnien och Hercegovina inriktas på uppbyggnaden av en uthållig stat och ekonomisk utveckling. EU-närmandet är en av de viktigaste frågorna för Bosnien och Hercegovina och det högst prioriterade utrikesmålet för den sittande regeringen. EU-medlemskapsperspektivet utgör ett starkt incitament för att genomföra nödvändiga fortsatta reformer i landet. I juni 2008 undertecknade EU stabiliserings- och associeringsavtalet med Bosnien och Hercegovina.

Serbiens regering har antagit en nationell strategi för landets EU-närmande. I strategin presenteras en plan för anpassning av landets lagstiftning till EU:s *acquis*. Strategin innehåller en serie direktiv till ministerier och andra offentliga instanser angående EU-integration m.m. Stabiliserings- och associeringsavtalet mellan EU och Serbien undertecknades den 29 april 2008 och ratificerades av Serbiens regering den 9 september 2008. EU:s ratificering av avtalet liksom interimsavtalets tillämplighet dröjer tills Serbien anses ha uppnått fullt samarbete med krigsförbrytardomstolen, ICTY. Sverige fokuserar i det bilaterala samarbetet bl.a. på att öka Serbiens förmåga till integration med EU, öka respekten för mänskliga rättigheter och stärka landets miljöministerium.

Den 17 februari 2008 utropade sig Kosovo självständigt och åtog sig i självständighetsdeklarationen att uppfylla de krav som framkommer i Ahtisaaris statusförslag. En rad stater, däribland Sverige, har erkänt Kosovos begränsade självständighet. Kosovo står nu inför utmaningen att bygga en demokratisk och multietnisk stat. EU-perspektivet är mycket betydelsefullt för landets reformprocess och ekonomiska utveckling. Sveriges bilaterala stöd till Kosovo fokuseras idag främst till området demokrati och god samhällsstyrning. En ny samarbetsstrategi håller på att tas fram. En viktig och prioriterad uppgift kommer fortsatt att vara EU:s insats för rättsstatsuppbyggnad i Kosovo, EULEX Kosovo.

Makedonien har sedan 2005 status som EU-kandidatland. Medlemskapsförhandlingar har ännu inte inletts. Regeringen inriktar sig på framsteg i den fortsatta EU-integrationen, för vilket ett ökat politiskt åtagande och en intensifierad reformprocess behövs. Ett nationellt program för antagande av EU:s *acquis* har fastställts. Sveriges stöd inriktas på lantbruk, miljöfrågor, mänskliga rättigheter och social samverkan.

Albaniens regering anger i sitt program för perioden 2005–2009 en omfattande, snabb och hållbar tillväxt, liksom landets europeiska och atlantiska integration, som det främsta målet. Albanien har slutit ett stabiliserings- och associeringsavtal med EU. En ny samarbetsstrategi för utvecklingsarbetet med Albanien håller på att tas fram.

Samarbetet omfattar idag bl.a. demokratisk samhällsstyrning och mänskliga rättigheter samt miljöområdet.

Sedan 2005 förhandlar Turkiet om EU-medlemskap. Den därmed förknippade och omfattande reformprocessen fortgår. EU-integrationen förblir en stark drivkraft för ytterligare reformer i landet, nödvändiga för att Turkiet fullt ska kunna uppfylla samtliga kriterier för medlemskap i EU. Den turkiska regeringens utvecklingspolitik har en tydlig EU-inriktning. I landets nationella utvecklingsplaner fastslås också vikten av att säkerställa en ekonomisk och social omställning på vägen mot ett EU-medlemskap. Sveriges samarbete med Turkiet är främst inriktat på EU- och demokratifrågor samt mänskliga rättigheter. Samarbetsstrategin med Turkiet löper till och med 2009.

Regeringens tre tematiska prioriteringar

Demokrati och mänskliga rättigheter

I de länder i Östeuropa där Sverige bedriver utvecklingsarbete har stödet för att främja demokrati och mänskliga rättigheter en central roll.

I samarbetet med Ukraina ligger fokus på att stödja EU-närmande och öka genomslaget för europeiska värderingar. I Vitryssland bedrivs ett brett samarbete för ett mer demokratisk och pluralistiskt samhälle och för att stärka fria medier. I Moldavien lämnas stöd för att stärka kapaciteten hos offentliga institutioner och för att stärka det lokala självstyret.

För Serbien genomförs samarbete för att med stöd av ny lagstiftning bidra till att minska riskerna för diskriminering i samhället mot kvinnor och minoriteter. Vad gäller Albanien lämnas stöd till ett antal samarbetsprojekt för att öka effektiviteten och transparensen i landets statliga administration, t.ex. på statistikområdet och inom skatteadministrationen. I Turkiet stöds projekt som bl.a. syftar till att stärka rättsväsendet och förbättra efterlevnaden av internationella konventioner.

Insatser för att motverka kränkningar av HBT-personers, kvinnors, minoriteters och funktionshindrades rättigheter bör prioriteras.

Miljö och klimat

Samarbetet på miljö- och klimatområdet med länderna i Östeuropa och på Västra Balkan är omfattande. Hög prioritet ges till insatser med tydlig inriktning på reformer och stöd till uppbyggnad av miljöförvaltning och regelverk. Projekt med denna inriktning finns i de flesta samarbetsländerna. Gränsöverskridande miljöeffekter betonas. Energiförbrukningen i regionen beräknas vara upp till sju gånger högre/BNP-enhet än i Västeuropa. Stora delar av det svenska stödet fokuseras därför t.ex. på insatser för energieffektivisering, bl.a. genom samarbete med internationella finansiella institutioner. I Ukraina samarbetar Sverige bl.a. med EBRD i ett projekt för energieffektivisering för små- och medelstora företag samt bostadssektorn. I Georgien finansierar Sverige bl.a. ett projekt för vattenförsörjning. Vad gäller Moldavien ligger fokus bl.a. på att bidra till en mer effektiv energianvändning inom bostadssektorn.

Främjande av jämställdhet och kvinnors roll i utveckling

Frågan om kvinnors rättigheter och roll i utveckling är central för utvecklingssamarbetet med Östeuropa. Kvinnors roll i transitionsprocesserna genomsyrar utvecklingssamarbetet med de östeuropeiska länderna. Ansatsen är bred. Samarbete sker med såväl statliga aktörer som med det civila samhället. Samarbete för institutionsuppbyggnad pågår i Ukraina. Samtliga ministerier inrättar en samordningsfunktion för jämställdhetsfrågor och driver en process för jämställdhetsintegrering i verksamheten inom samtliga politikområden. I Moldavien stöds arbetet med den nationella utvecklingsstrategin så att jämställdhetsfrågor integreras på ett effektivt sätt. I länderna på Västra Balkan, liksom i Turkiet och i Södra Kaukasus får ett stort antal lokala kvinnoorganisationer stöd för att stärka kvinnors ställning och förbättra kvinnors situation.

Människohandel, främst trafficking med kvinnor, är ett problem i stora delar av Östeuropa. Olika samarbeten med såväl icke-statliga som mellanstatliga organisationer pågår i ett stort antal länder för att bekämpa denna och för att bättre ta om hand dem som fallit offer för människohandel. Det

europiska samarbetet är centralt för hela Östeuropa – på Västra Balkan i form av utvidgningsprocessen och i OSS-länderna genom grannskapspolitiken. Sverige verkar aktivt i olika sammanhang för att jämställdhetsfrågor ska inkluderas i dessa processer. Inom Europeiska utvecklingsbanken (EBRD) har Sverige varit drivande för att jämställdhetsfrågor på ett mer effektivt sätt ska beaktas i bankens verksamhet och i framtagandet av en handlingsplan för sociala frågor, där jämställdhet ingår.

Multilateralt utvecklingssamarbete

Sverige avser ge fortsatt ekonomiskt stöd till Early Transition Countries Fund (ETC-fonden) och Västra Balkanfonden, som båda förvaltas av EBRD. ETC-fonden, som är verksam i Moldavien, Georgien, Armenien, Azerbajdzjan, Tadzjikistan, Kirgizistan och Uzbekistan, bidrar med tekniskt stöd och gåvomedel till privatsektorutveckling, stärkande av rättssystemet och infrastruktur m.m. Västra Balkanfonden, som finansierar projekt i Bosnien-Hercegovina, Serbien, Kosovo, Montenegro, Makedonien och Albanien, har en i huvudsak liknande inriktning, men ska också finansiera regionalt samarbete. Stöd kan också bli aktuellt till en ny fond för att bygga upp Kosovos infrastruktur, som skulle förvaltas av EBRD. Stöd kommer också att lämnas till det nybildade Regionala samarbetsrådet Regional Cooperation Council (RCC), som övertagit ägarskapet och ansvaret för det regionala samarbetet på Västra Balkan från Stabilitetspakten för Sydöstra Europa.

4.6 Budgetförslag

4.6.1 2:1 Reformsamarbete i Östeuropa

Tabell 4.2 Anslagsutveckling för 2:1 Reformsamarbete i Östeuropa

Tusental kronor 2007		Anslags- sparande		0
Utfall				
2008	Anslag	1 219 100	¹ Utgifts- prognos	1 219 100
2009	Förslag	1 458 860		
2010	Beräknat	1 581 360		
2011	Beräknat	1 598 360		

¹ Inklusive tilläggsbudget enligt 2008 års tilläggsbudgetproposition (bet. 2007/08:FiU21) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

Anslaget används för reformstöd till länderna i Östeuropa inklusive Västra Balkan, Turkiet och Södra Kaukasien.

Inom ramen för den del av anslaget som Regeringskansliet disponerar finns möjlighet att använda medel för temporär verksamhet inom avgränsade projekt.

För den del av anslaget som Svenska institutet disponerar beräknas 5 500 000 kronor användas för förvaltningskostnader.

För den del av anslaget som Strålsäkerhetsmyndigheten disponerar beräknas 4 500 000 kronor användas för förvaltningskostnader.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Den sammanlagda föreslagna bemyndiganderamen för 2009 för anslaget 2:1 *Reformsamarbete i Östeuropa* uppgår till 2 427 000 000 kronor. Bemyndiganderamen avser främst Sida, vars andel beräknas till 2 300 000 000 kronor. Åtagandena består av långsiktiga insatser inom alla Sidas verksamheter för att åstadkomma en högre grad av förutsägbarhet i biståndsgivningen. Övriga myndigheter som omfattas av bemyndiganderamen är Svenska institutet, Strålsäkerhetsmyndigheten och Regeringskansliet. Åtagandena sträcker sig till 2016.

Tabell 4.3 Särskilt bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Miljoner kronor					
	Utfall 2007	Prognos 2008	Förslag 2009	Beräknat 2010	Beräknat 2011–2016
Ingående åtaganden		0	1 770		
Nya åtaganden		1 770 ¹	1 818		
Infriade åtaganden		0	-1 213	-1 314	-1 061
Utestående åtaganden		1 770	2 375		
Erhållet/föreslaget bemyndigande		1 800	2 427		

¹ I nya åtaganden 2008 ingår förutom nya åtaganden under 2008 även ingående balans för de åtaganden som har flyttats från anslaget 8:1.

Regeringens överväganden

För 2009 föreslår regeringen att anslaget 2:1 *Reformsamarbete i Östeuropa* anvisas 1 458 860 000 kronor, en ökning med 239 760 000 kronor jämfört med 2008. Medlen klassificeras som utvecklingsbistånd i enlighet med OECD/DAC:s definition. För 2010 och 2011 beräknas anslaget till 1 581 360 000 kronor respektive 1 598 360 000 kronor.

Tabell 4.4 Härledning av anslagsnivån 2009–2011, för 2:1 Reformsamarbete i Östeuropa

Tusental kronor			
	2009	2010	2011
Anvisat 2008 ¹	1 219 100	1 219 100	1 219 100
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	239 760	362 260	379 260
Övriga makroekonomiska förutsättningar			
Volym			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	1 458 860	1 581 360	1 598 360

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2007 (bet. 2007/08:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

Bilaga 1

Samarbetsstrategier

Bilaga 1

Samarbetsstrategier

Innehållsförteckning

1.1 Samarbetsstrategier.....	5
------------------------------	---

Tabellförteckning

1.1 Samarbetsstrategier	5
-------------------------------	---

Samarbetsstrategier

Tabell 1.1 Samarbetsstrategier

Tusental kronor

	Tidsperiod	Kommentar	Utbetalat stöd 2007
AFRIKA			
Stöd till regionalt samarbete	2002–dec 2009	Framtagande av strategi pågår	910 519
Stora Sjöregionen	2004–dec 2009	Avser subregionalt samarbete	24 215
Västafrika	2004–2009	Avser subregionalt samarbete	154 220
Viktoriasjöregionen	2004–dec 2009	Avser subregionalt samarbete	146 729
Burkina Faso	2004–2010	Förlängd del av Västafrikastrategin	147 546
Burundi		Framtagande av strategi pågår (ingick tidigare i Stora Sjöregionen)	40 444
Demokratiska Republiken Kongo		Framtagande av strategi pågår (ingick tidigare i Stora Sjöregionen)	220 245
Etiopien	2003–2008	Framtagande av strategi pågår	310 225
Kenya	2004–2008	Framtagande av strategi pågår	318 913
Liberia		Framtagande av strategi pågår (ingår i Västafrikastrategin)	111 469
Malawi	2007–2010	Utfasning pågår (delegerat partnerskap med Norge)	133 415
Mali	2004–2010	Förlängd del av Västafrikastrategin	181 413
Mozambique	2002–juni 2008	Beslut om ny strategi väntas hösten 2008	718 032
Namibia	2004–2008	Framtagande av strategi för selektivt samarbete pågår	30 179
Rwanda		Framtagande av strategi pågår (ingick tidigare i Stora Sjöregionen)	150 280
Sierra Leone		Framtagande av strategi pågår (ingår i Västafrikastrategin)	9 066
Somalia	2007–2008		175 725
Sudan	2008–2011		393 989
Sydafrika	2004–2008	Framtagande av strategi för selektivt samarbete pågår	134 837
Tanzania	2006–2010		740 044
Uganda	2001–2008	Framtagande av ny strategi pågår	391 536
Zambia	2008–2012		373 162
Zimbabwe	2007–2008		139 882
ASIEN, MELLANÖSTERN OCH NORDAFRIKA			
Asien	2005–2009	Regionalt samarbete	271 000
Mellanöstern och Nordafrika	2006–2010	Regional strategi	568 029
Afghanistan	2006–30 jun 2009		380 682
Bangladesh	2008–2012		84 329
Indien	2005–2009	Framtagande av strategi för selektivt samarbete pågår	94 901
Irak	2007–2009		111 213
Kambodja	2008–2010		122 731
Kina	2006–2010	Framtagande av strategi för selektivt samarbete pågår	70 732
Laos	2008–2011	Utfasningsstrategi	138 755
Mongoliet	2002–jun 2008	Utfasning pågår	15 170
Sri Lanka	2008–2010	Utfasning pågår	159 149
Vietnam	2004–2008	Framtagande av strategi för selektivt samarbete pågår	330 174
Västbanken och Gaza	2008–2011		347 995

LATINAMERIKA OCH KARIBIEN			
Stöd till regionalt samarbete			316 340
Honduras	2008-2011	Utfasningsstrategi	140 400
Guatemala		Beslut om strategi väntas hösten 2008	200 300
Nicaragua	2008-2011	Utfasningsstrategi	289 700
Bolivia	2003-dec 2008	Framtagande av strategi pågår	181 828
Colombia	2003-dec 2008	Framtagande av strategi pågår	129 145
ÖSTEUROPA OCH CENTRALASIEN			
Södra Kaukasien	2006-2009	Regionstrategi (Georgien, Armenien och Azerbajdzjan och regionalt samarbete). Utfasning pågår av samarbetet med Armenien och Azerbajdzjan	104 527
Albanien	2004-2008	Framtagande av ny samarbetsstrategi pågår	84 429
Bosnien och Herzegovina	2006-2010		242 452
Centralasien	2008-2010	Utfasning av regionstrategi	154 703
Kosovo	2005-2008	Framtagande av ny samarbetsstrategi pågår	68 978
Makedonien	2006-2010		96 978
Moldavien	2007-2010		112 641
Montenegro	2004-2008	Utfasningsplan	36 569
Ryssland	2005-2008		294 196
Serbien	2004-2008	Framtagande av ny samarbetsstrategi pågår	127 645
Turkiet	2005-2009		34 443
Ukraina	2005-2008	Framtagande av ny samarbetsstrategi pågår	117 292
Vitryssland	2007-2010		53 744